

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของ
องค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

พงศธร เจริญวารี

28 พ.ค. 2558

353513

ปัญหาพิเศษนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารทั่วไป

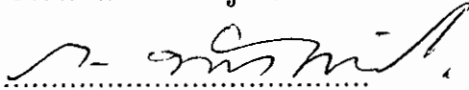
วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

มิถุนายน 2556

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

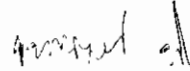
อาจารย์ผู้ควบคุมปัญหาพิเศษและคณะกรรมการสอบปากเปล่าปัญหาพิเศษ ได้พิจารณาปัญหาพิเศษของ พงศธร เจริญวารี ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ที่ปรึกษาปัญหาพิเศษ

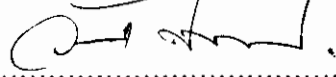

(อาจารย์กฤษฎา นันทเพชร)

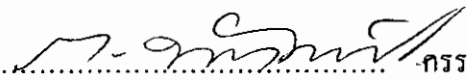
คณะกรรมการสอบปากเปล่าปัญหาพิเศษ

 ประธานกรรมการ

(ดร.ธนวัฒน์ พิมพ์จินดา)

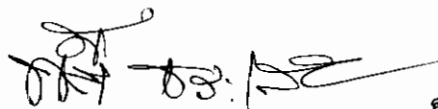
 กรรมการ

(ดร.วิมล ศัพท์พันธุ์)

 กรรมการและเลขานุการ

(อาจารย์กฤษฎา นันทเพชร)

วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจอนุมัติให้รับปัญหาพิเศษฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป ของมหาวิทยาลัยบูรพา

 คณบดีวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชนี ธารเสนา)

วันที่ เดือน พ.ศ.

ประกาศคุณูปการ

การศึกษา เรื่อง “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี” สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจากหลายท่านที่ได้อนุเคราะห์ให้ความช่วยเหลืออย่างยิ่ง โดยเฉพาะ อาจารย์กฤษฎา นันทเพชร ที่กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และได้สละเวลาอันมีค่าในการให้คำแนะนำ ให้ความรู้และความคิดเห็นในการทำปัญหาพิเศษครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงลงด้วยดี และ ดร. กิจฐเขต ไกรवास ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบและให้คำแนะนำในการจัดทำแบบสอบถาม ขอกราบขอบพระคุณท่านคณาจารย์ในวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้ศึกษาตลอดระยะเวลาที่ผู้ศึกษาเข้ารับการศึกษ ซึ่งความรู้ทั้งหลายที่ได้รับนั้นเป็นประโยชน์ต่อผู้ศึกษาในการทำปัญหาพิเศษครั้งนี้เป็นอย่างมาก

ขอกราบขอบพระคุณ นายสุนทร ดันติโกคากุล นายกองการบริหารส่วนตำบลหนองรี นายศราวุธ อมรธรรมสิน ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี และนางรชชา โพธิสิน หัวหน้าสำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี ที่ได้ช่วยเหลือและให้คำแนะนำในการทำปัญหาพิเศษครั้งนี้

การศึกษานี้จะสำเร็จลงไม่ได้ หากขาดความร่วมมือจากผู้ใหญ่บ้านเขตตำบลหนองรีทุกท่านที่กรุณาเก็บรวบรวมข้อมูล และคณะกรรมการหมู่บ้านในตำบลหนองรีทุกท่านที่ได้กรอกแบบสอบถาม ทำให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์ และได้ผลการศึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรีให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณจากใจจริง

ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่คอยให้การสนับสนุนในทุก ๆ ด้าน และเป็นกำลังใจในการศึกษาของข้าพเจ้าเสมอมา

พงศธร เจริญวารี

53930316: สาขาวิชา: การบริหารทั่วไป; รป.ม. (การบริหารทั่วไป)

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม/ คณะกรรมการหมู่บ้าน/ จัดทำแผนพัฒนาสามปี

พงศธร เจริญวารี: การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี (PARTICIPATION OF THE VILLAGE COMMITTEE IN ARRANGING THE THREE-YEAR DEVELOPMENT PLAN OF NONGREE SUB-DISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, MUEANG CHON BURI DISTRICT, CHON BURI PROVINCE) อาจารย์ผู้ควบคุมปัญหาพิเศษ: กฤษฎา นันทเพชร, พบ.ม. 96 หน้า. ปี พ.ศ. 2556.

การศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี” มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพการสมรส การศึกษา อาชีพ ประสบการณ์ในการเป็นกรรมการหมู่บ้าน และประเภทของกรรมการหมู่บ้าน 3) เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี จำนวน 176 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้ Compare Mean เป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์

ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวม พบว่ามีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกเป็นรายด้าน พบว่า มีส่วนร่วมในด้าน การเตรียม การจัดทำแผนเป็นลำดับแรก รองลงมาเป็นด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ด้านการคัดเลือกยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนา และด้านการจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี เป็นลำดับสุดท้าย ซึ่งทุกด้านมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมจำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้าน เพศชาย มีอายุตั้งแต่ 61 ปีขึ้นไป มีสถานภาพสมรส มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี เป็นข้าราชการบำนาญ มีประสบการณ์ในการเป็นกรรมการหมู่บ้าน 10 ปีขึ้นไป และเป็นกรรมการหมู่บ้านโดยตำแหน่ง มีระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด จากการศึกษาที่มีข้อเสนอแนะคือ องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดประชุม ประชาคมนอกเหนือจากเวลาทำงานปกติของประชาชน ควรมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลผ่านทางสื่อต่าง ๆ เพิ่มขึ้น และผู้บริหารหรือหัวหน้าส่วนราชการของ อบต. ควรเข้าร่วมประชาคมเพื่อจัดทำแผนด้วย

53930316: MAJOR: GENERAL ADMINISTRATION; M.P.A.

(GENERAL ADMINISTRATION)

KEYWORDS: PARTICIPATION/ VILLAGE COMMITTEE/ ARRANGE THE THREE-YEAR DEVELOPMENT PLAN

PONGSATHORN CHAROENVAREE: PARTICIPATION OF THE VILLAGE COMMITTEE IN ARRANGING THE THREE-YEAR DEVELOPMENT PLAN OF NONGREE SUB-DISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, MUEANG CHON BURI DISTRICT, CHON BURI PROVINCE. ADVISOR: KRISDA NANTAPETCH, M.A. 96 P. 2013.

The objectives of the research were as follows: 1) to study the participation of the village committee arranging the three-year development plans of Nongree Sub-district Administrative Organization, Mueang Chon Buri District, Chon Buri Province, 2) to compare the participation level of the village committee arranging the three-year development plans and they were classified by gender, age, marital status, education, occupation, experience of having been the village committee, and the type of the village committees, and 3) to study the guidelines for encouraging the participation of the village committee arranging the three-year development plan. The population was 176 village committees of Nongree Sub-district Administrative Organization. Questionnaires were used for data collection. Statistics used for the study consisted of frequency, percentage, and standard deviation. Compare Mean was used for the analysis criteria.

The findings revealed that 5 aspects of overall participation of the village committee were at a high level. Participation was classified into five aspects. The first aspect was preparation and planning. Next was data collection and analysis. Third was the selection of the strategy and the development methods. Fourth was setting the objectives of the development plan. The last aspect was writing the plan. When the participation was compared among the committee members, it was found that most of the members in the village committee were male, over 61 years old, and single. For their education, most of the committee's academic qualification was higher than bachelor's degree and the committee members were government pensioners. They had been a member of village committee for over 10 years, and acted as a village committee. For the study of the committee members' recommendations, it was suggested that the Sub-district Administrative Organization should have the community meetings after normal working time. There should be more publicity of information and news concerning the development plans of Nongree Sub-district Administrative Organization via various media. In addition, the administrators and the heads of the government should participate in community meetings to write the development plans.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ญ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	3
กรอบแนวคิดในการศึกษา	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
ขอบเขตของการศึกษา	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม.....	7
แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผน.....	16
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบล	24
แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น.....	35
แนวคิดเกี่ยวกับคณะกรรมการหมู่บ้าน	40
ข้อมูลพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี	44
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	52
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	56
ประชากรที่ใช้ในการศึกษา	56
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	57
การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ.....	58
การเก็บรวบรวมข้อมูล	59
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	59

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
เกณฑ์การแปลผล.....	59
เกณฑ์ค่าเฉลี่ยในการแปลความ.....	60
4 ผลการศึกษา.....	61
ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม	61
ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา สามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี	64
ตอนที่ 3 เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำ แผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี	71
ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี	75
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	77
สรุปผลการวิจัย	77
อภิปรายผลการวิจัย.....	81
ข้อเสนอแนะ.....	85
บรรณานุกรม	87
ภาคผนวก	91
ประวัติย่อของผู้วิจัย	96

สารบัญญัตินำ

ตารางที่	หน้า
1 จำนวนประชากร หลังคาเรือน และพื้นที่แยกตามหมู่บ้าน	46
2 รายรับจริง-รายจ่ายจริง ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี ย้อนหลัง 5 ปี	49
3 จำนวน โครงการและงบประมาณในแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2555-2557) จำแนกตามยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา.....	50
4 จำนวนคณะกรรมการหมู่บ้าน จำแนกตามหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล หนองรี	56
5 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามข้อมูลทั่วไป	61
6 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในการจัดทำ แผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี ด้านการเตรียมการจัดทำแผน .	64
7 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในการจัดทำ แผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี ด้านการคัดเลือกยุทธศาสตร์ และแนวทางการพัฒนา.....	65
8 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในการจัดทำ แผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล.....	66
9 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในการจัดทำ แผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ ของแนวทางการพัฒนา	68
10 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในการจัดทำ แผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี ด้านการจัดทำร่างแผนพัฒนา สามปี.....	69
11 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในการจัดทำ แผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี โดยภาพรวม	70
12 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำ แผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี จำแนกตามเพศ.....	71

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
13 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำ แผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี จำแนกตามอายุ.....	72
14 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำ แผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรีจำแนกตามสถานภาพ การสมรส	72
15 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำ แผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี จำแนกตามระดับการศึกษา....	73
16 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำ แผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี จำแนกตามอาชีพ	73
17 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำ แผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี จำแนกตามประสบการณ์ ในการเป็นกรรมการหมู่บ้าน	74
18 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำ แผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี จำแนกตามประเภทของ กรรมการหมู่บ้าน	75
19 จำนวนข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี	75

สารบัญญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดในการศึกษา.....	4
2	ความเชื่อมโยงระหว่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากับแผนพัฒนาสามปี.....	25

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีอิสระในการบริหารงานภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหาร และร่วมกันแก้ไขปัญหาของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการปกครองตนเองในระบอบประชาธิปไตย สนองตอบต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ทั้งฉบับปี พ.ศ. 2540 และฉบับปี พ.ศ. 2550 ในเรื่องของการกระจายอำนาจการปกครองไปสู่ท้องถิ่นได้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม โดยการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล มีความมุ่งหมายในการกระจายอำนาจให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาและสนองตอบความต้องการของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อันจะส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นดีขึ้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยงานราชการที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด บทบาทและภารกิจขององค์การบริหารส่วนตำบลจึงเป็นบทบาทที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนในท้องถิ่น ในปัจจุบันมีองค์การบริหารส่วนตำบลทั่วประเทศรวมทั้งสิ้น 5,667 แห่ง (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2556)

ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 6 พ.ศ. 2552 กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ให้เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน โดยใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบกับพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น ดังนั้น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น และต้องมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนา โดยให้ประชาชนเป็นมีส่วนร่วมในการคิด ร่วมกำหนดความต้องการ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผิดชอบ เพื่อให้ประชาชนเป็นผู้รับผลประโยชน์

กระทรวงมหาดไทยได้กำหนดแนวทาง ขั้นตอน และวิธีการในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยให้ถือปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำ

แผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 และในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการบริหารราชการแผ่นดิน ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด อำเภอ และแผนชุมชน/แผนพัฒนาหมู่บ้าน และในการจัดทำแผนพัฒนาให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำปัญหาความต้องการจากแผนชุมชน/แผนพัฒนาหมู่บ้านที่เกินศักยภาพของชุมชนที่จะดำเนินการเองได้มาพิจารณาบรรจุไว้ในแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองรีมีการทำหน้าที่ในการปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนในพื้นที่ โดยยึดหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) เน้นความโปร่งใส และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการพัฒนาให้ไปโดยสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นเป็นสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นเสมือนเครื่องมือหรือกลไกที่จำเป็นต่อการพัฒนาการบริหารงาน และทิศทางการดำเนินงานล่วงหน้าขององค์การบริหารส่วนตำบลได้อย่างมีเหตุผล สอดคล้องกับความเป็นจริง

คณะกรรมการหมู่บ้าน มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาหมู่บ้าน เนื่องจากเป็นตัวแทนของประชาชนในหมู่บ้านที่ได้รับความไว้วางใจให้เข้ามาเป็นแกนนำในการดำเนินการในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้าน ซึ่งตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551 ได้กำหนดให้ในหมู่บ้านหนึ่งให้มีคณะกรรมการหมู่บ้านประกอบด้วยผู้ใหญ่บ้านเป็นประธาน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีภูมิลำเนาในหมู่บ้าน ผู้นำหรือผู้แทนกลุ่มหรือองค์กรในหมู่บ้าน เป็นกรรมการหมู่บ้าน โดยตำแหน่ง และกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งนายอำเภอแต่งตั้งจากผู้ซึ่งราษฎรในหมู่บ้านเลือกเป็นกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่น้อยกว่าสองคนแต่ไม่เกินสิบคน และให้คณะกรรมการหมู่บ้านเป็นองค์กรหลักที่รับผิดชอบในการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน และบริหารจัดการกิจกรรมที่ดำเนินงานในหมู่บ้านร่วมกับองค์กรอื่นทุกภาคส่วน

อย่างไรก็ตามจากการที่ผู้ศึกษาซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรีพบว่า จากการจัดประชาคมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาสามปีที่ผ่านมา จะมีการระดมความคิดเห็นโดยกลุ่มบุคคลกลุ่มเดิม ๆ ประกอบกับการศึกษาของ ยศวดี โทธิไพรटना (2550, หน้า 64-65) พบว่า การมีส่วนร่วมทั้งในด้านการประชุม ด้านการพิจารณาโครงการ ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินงาน และด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล ประชาชนมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับน้อย แต่ยังไม่เคยมีการศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้าน ซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนและเป็นแกนนำในการ

ดำเนินการในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้านเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรีแต่อย่างไร

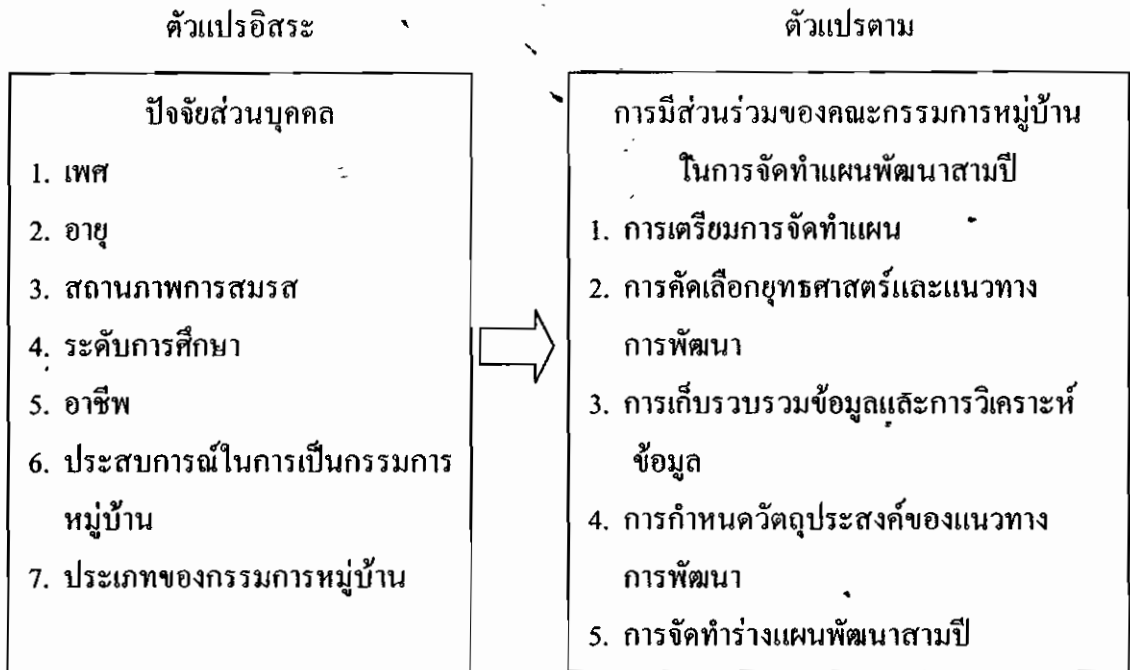
จากประเด็นปัญหาดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้าน ในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น สามารถตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาความต้องการของประชาชน ได้อย่างแท้จริง อันจะทำให้คุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองรีดีขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้าน ๓ จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพการสมรส การศึกษา อาชีพ ประสบการณ์ในการเป็นกรรมการหมู่บ้าน และประเภทของกรรมการหมู่บ้าน
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี

กรอบแนวคิดในการศึกษา

จากการศึกษาและทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาได้นำขั้นตอนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2546, หน้า 36-42) มาปรับใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี
2. ทำให้ทราบถึงการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพการสมรส การศึกษา อาชีพ ประสบการณ์ในการเป็นกรรมการหมู่บ้าน และประเภทของกรรมการหมู่บ้าน
3. นำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทาง เพื่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรีให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

ขอบเขตของการศึกษา

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา: ศึกษาถึงระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี จำแนกเป็น 5 ด้าน ได้แก่
 - 1.1 การเตรียมการจัดทำแผน
 - 1.2 การคัดเลือกยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา
 - 1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1.4 การกำหนดวัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนา

1.5 การจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี

2. ขอบเขตด้านพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย: ศึกษาจากคณะกรรมการหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี จำนวน 176 คน

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา: ศึกษาการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2556-2558) ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี โดยทำการเก็บข้อมูลเดือนมกราคม 2556 รวมระยะเวลา 1 เดือน

นิยามศัพท์เฉพาะ

การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าร่วมหรือการเข้ามาเกี่ยวข้องกับของคณะกรรมการหมู่บ้าน ในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี ประกอบด้วย การเตรียมการจัดทำแผน การคัดเลือกยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล การกำหนดวัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนา และการจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี

การเตรียมการจัดทำแผน หมายถึง การมีส่วนร่วมหรือการส่งเสริมสนับสนุนของคณะกรรมการหมู่บ้านในการรับรู้และเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี

การคัดเลือกยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา หมายถึง การมีส่วนร่วมหรือการส่งเสริมสนับสนุนของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพิจารณาคัดเลือก หรือทบทวนความเหมาะสมของยุทธศาสตร์ แนวทางการพัฒนา และโครงการ/ กิจกรรมที่นำมาใช้เป็นกรอบการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล หมายถึง การมีส่วนร่วมหรือการส่งเสริมสนับสนุนของคณะกรรมการหมู่บ้านในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ที่จำเป็นต่อการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี

การกำหนดวัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนา หมายถึง การมีส่วนร่วมหรือการส่งเสริมสนับสนุนของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพิจารณา กำหนดโครงการ/ กิจกรรมการพัฒนา รวมทั้งการพิจารณาจัดลำดับความสำคัญของโครงการ/ กิจกรรมในแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี

การจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี หมายถึง การมีส่วนร่วมหรือการส่งเสริมสนับสนุนของคณะกรรมการหมู่บ้านในการรับฟังและแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงร่างแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรีให้สมบูรณ์ รวมทั้งการเข้าร่วมรับฟังการประชุมเพื่อพิจารณาร่างแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี

แผนพัฒนาสามปี หมายถึง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์การบริหาร ส่วนตำบลหนองรี ที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา อันมีลักษณะเป็นการกำหนด รายละเอียดแผนงาน โครงการพัฒนาที่จัดทำขึ้นสำหรับปีงบประมาณแต่ละปี ซึ่งมีความต่อเนื่อง และเป็นแผนก้าวหน้าครอบคลุมระยะเวลาสามปี โดยมีการทบทวนเพื่อปรับปรุงเป็นประจำทุกปี

คณะกรรมการหมู่บ้าน หมายถึง คณะกรรมการหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล หนองรี อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ ประกอบด้วย

1. กรรมการหมู่บ้าน โดยตำแหน่ง 2. กรรมการหมู่บ้าน โดยการเลือก

ประสบการณ์ในการเป็นกรรมการหมู่บ้าน หมายถึง ระยะเวลารวมทั้งหมดในการเป็น กรรมการหมู่บ้าน ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี

ประเภทของกรรมการหมู่บ้าน หมายถึง การเป็นกรรมการหมู่บ้านประเภทใดประเภทหนึ่ง ดังนี้

1. กรรมการหมู่บ้านโดยตำแหน่ง ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภา องค์การบริหารส่วนตำบลหนองรีที่มีภูมิลำเนาในหมู่บ้าน ผู้นำหรือผู้แทนกลุ่มหรือองค์กรในหมู่บ้าน

2. กรรมการหมู่บ้าน โดยการเลือก ได้แก่ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งราษฎรผู้มีสิทธิ เลือกผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้เลือก

ประชาคม หมายถึง การที่กลุ่มประชาชนเข้ามาร่วมปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยน ความคิดเห็น โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาในประเด็นต่าง ๆ ร่วมกัน

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี” มีแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
2. แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผน
3. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบล
4. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น
5. แนวคิดเกี่ยวกับคณะกรรมการหมู่บ้าน
6. ข้อมูลพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

ความหมายของการมีส่วนร่วม

เออวิน (Erwin, n.d. อ้างถึงใน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2549, หน้า 103) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนคือ กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเอง ร่วมใช้ความคิดสร้างสรรค์ ความรู้ และความชำนาญร่วมกับวิทยากรที่เหมาะสม และสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กร และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2549, หน้า 104) ได้สรุปว่า การมีส่วนร่วม คือ กระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นเพื่อแสวงหาทางเลือก และการตัดสินใจต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงควรเข้าร่วมในกระบวนการนี้ตั้งแต่เริ่มแรกจนกระทั่งถึงการติดตามและประเมินผล เพื่อให้เกิดความเข้าใจและการรับรู้-เรียนรู้ การปรับเปลี่ยน โครงการร่วมกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย

จิตา จิตรตั้งตรง (2550, หน้า 10) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า คือ การที่ประชาชนหรือชุมชนสามารถเข้าไปมีส่วนในการตัดสินใจ ในการกำหนดนโยบายพัฒนาท้องถิ่น อันเป็นกระบวนการขั้นตอนของการวางแผนในการพัฒนาท้องถิ่นที่เป็นที่อยู่อาศัยในการดำรงชีวิต

ของตน นอกจากนั้นหลังจากที่ได้กำหนดวัตถุประสงค์และแผนงานร่วมกัน และปฏิบัติงานตามแผนงานของโครงการดังกล่าวร่วมกันแล้ว ยังมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการบริหาร รวมทั้งมีส่วนในการควบคุมประเมินผลโครงการต่าง ๆ ของท้องถิ่น ซึ่งอาจเป็นไปได้โดยทางอ้อม คือ ผ่านกรรมการที่เป็นฝ่ายบริหารงานของหมู่บ้านหรือเป็นไปได้โดยตรง คือ ได้เข้ามามีส่วนร่วมด้วยตนเอง

รีดเดอร์ (Reeders, n.d. อ้างถึงใน เมตตา แก้วอุดม, 2552, หน้า 14) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมในการปะทะสังสรรค์ทางสังคม ซึ่งรวมทั้งการมีส่วนร่วมของปัจเจกบุคคล และการมีส่วนร่วมของกลุ่ม

โกวิทย์ พวงงาม (2552, หน้า 14) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง ประชาชนได้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินกิจกรรม ร่วมติดตามและประเมินผลด้วยตนเอง ในนโยบาย แผนงาน โครงการ/ กิจกรรมต่าง ๆ ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการ

กรรณิกา ชมดี (2524 อ้างถึงใน อนงค์ แสงสว่าง, 2554, หน้า 17) ได้ให้คำจำกัดความของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า หมายถึง ความร่วมมือของประชาชนไม่ว่าปัจเจกชน บุคคล หรือกลุ่มคนที่เห็นพ้องต้องกันและเข้ามารับผิดชอบ เพื่อดำเนินการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ต้องการ โดยการกระทำผ่านกลุ่มหรือองค์กรเพื่อให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์

สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (2555) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า หมายถึง การกระจายโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองการบริหารเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรของชุมชนและของชาติ ที่จะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน การมีส่วนร่วมในการออกกฎหมาย ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจหน้าที่ของรัฐ

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นการที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้าร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง เพื่อให้เกิดผลต่อความต้องการหรือต่อวิถีการดำเนินชีวิตให้เป็นที่ยอมรับร่วมกันของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ทั้งนี้จะต้องคำนึงถึงความสมัครใจในการเข้ามามีส่วนร่วมด้วย

รูปแบบและขั้นตอนของการมีส่วนร่วม

โคเฮน และอัฟฮอฟ (Cohen & Uphoff, 1997 อ้างถึงใน สิริพัฒน์ ลากจิตร, 2550, หน้า 29) ได้เสนอแนวคิดเบื้องต้นในการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมว่ามี 3 มิติ โดยจะประกอบด้วยประเด็นคำถาม ดังนี้

1. มีส่วนร่วมอะไรบ้าง (What) แบ่งเป็น
 - 1.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making)
 - 1.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (Implementation)

1.3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits)

1.4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

2. มีส่วนร่วมกับใครบ้าง (Whose) ได้แก่ การมีส่วนร่วมกับชาวบ้าน ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐบาล เจ้าหน้าที่ต่างชาติ (จากองค์กรที่ให้ทุน) เป็นต้น ทั้งนี้ให้พิจารณาคุณลักษณะทางประชากร สังคม และเศรษฐกิจของผู้เข้ามีส่วนร่วมในเรื่อง อายุ เพศ สถานภาพครอบครัว ระดับการศึกษา ระดับชั้นทางสังคม อาชีพ ระดับรายได้ ระยะเวลาที่อยู่อาศัย การถือครองที่ดิน

3. มีส่วนร่วมอย่างไรบ้าง (How) โดยพิจารณาจาก

3.1 การมีส่วนร่วมเกิดจากเบื้องบนหรือเบื้องล่าง

3.2 ถูกบังคับให้เข้าร่วมกิจกรรมหรือแรงจูงใจ

3.3 โครงสร้างชุมชน

3.4 ช่องทางการมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้น

3.4.1 การมีส่วนร่วมโดยผ่านปัจเจกชนหรือผ่านกลุ่ม

3.4.2 การมีส่วนร่วมโดยตรงหรือโดยอ้อม (ผ่านตัวแทน)

3.4.3 การมีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ

3.5 ระยะเวลา (Duration) ความต่อเนื่องของกิจกรรม

3.6 ขอบข่าย (Scope) ความครอบคลุมของกิจกรรม

3.7 ผลที่เกิดจากการมีส่วนร่วม

บัญชากร แก้วส่อง (2531 อ้างถึงใน ปิติพร ดีพรหม, 2554, หน้า 13) ได้สรุปการมีส่วนร่วมในการพัฒนาไว้ 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่มโครงการ เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา กำหนดความต้องการ การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการวางแผนการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย กำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและหาแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่ใช้

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์ โดยการสนับสนุนทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน หรือการเข้าร่วมบริหารงานประสานงาน และดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในขั้นรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้จากการพัฒนา หรือยอมรับผลกระทบอันเกิดจากการพัฒนา ทั้งด้านวัตถุและจิตใจ ที่แสดงออกมาในเชิงรูปธรรมต่อสังคมหรือบุคคลก็ตาม

ขั้นที่ 5 การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้าร่วม ประเมินผลการพัฒนาที่ได้กระทำไป ว่าสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด ซึ่งการประเมินอาจปรากฏ ในรูปของการประเมินย่อย อันเป็นการประเมินผลความก้าวหน้าที่ทำเป็นระยะ ๆ หรือการประเมิน รวบรวม อันเป็นการประเมินผลโดยรวมหลังจากเสร็จสิ้น โครงการ

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527 อ้างถึงใน วีรพงษ์ บุญพันธ์, 2553, หน้า 18) ได้จำแนกรูปแบบ การมีส่วนร่วมของประชาชน ไว้ 3 ลักษณะ คือ

1. ประชาชนมีส่วนร่วมโดยตรง คือ โครงการที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยผ่าน องค์กรของตนเองที่จัดขึ้น เช่น กลุ่มเกษตรกร กลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรี ฯลฯ
2. ประชาชนมีส่วนร่วมโดยอ้อม หมายถึง การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยผ่าน องค์กรที่เป็นตัวแทนของตน เช่น ประชาชนมีส่วนร่วมผ่านกรรมการหมู่บ้าน กรรมการสภาตำบล องค์กรการบริหารส่วนตำบล (อบต.) กรรมการชุมชน ฯลฯ
3. ประชาชนมีส่วนร่วมโดยผ่านสถาบันหรือหน่วยงาน ซึ่งสถาบันหรือหน่วยงาน เหล่านั้นไม่ใช่องค์กรตัวแทนของประชาชน เช่น ที่วัด โรงเรียน หรือหน่วยงานทั้งของรัฐและ เอกชนเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

เจเลียว บุรีภักดี, บรรณาธิการ (2545, หน้า 115) ได้จำแนกรูปแบบการมีส่วนร่วมของ ประชาชนออกเป็น 3 รูปแบบ คือ

1. การมีส่วนร่วมแบบชายขอบ (Marginal Participation) เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดจาก ความสัมพันธ์เชิงอำนาจไม่เท่าเทียมกันกล่าวคือ ฝ่ายหนึ่งรู้สึกด้อยอำนาจกว่า มีทรัพยากรหรือ ความรู้ด้อยกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง เป็นต้น
2. การมีส่วนร่วมแบบบางส่วน (Partial Participation) เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดจากการ กำหนดนโยบายของรัฐ โดยไม่รู้ความต้องการของประชาชน ดังนั้น การมีส่วนร่วมจึงเป็นเพียง ประชาชนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นในการดำเนินกิจกรรมบางส่วนบางเรื่องเท่านั้น
3. การมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์ (Full Participation) เป็นการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ของการพัฒนาด้วยความเท่าเทียมกันทุกฝ่าย จัดเป็นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างแท้จริงของ ประชาชนตามแนวความคิดและหลักการพัฒนาชุมชน เมื่อนำมาใช้ในการเรียนรู้จะสนับสนุนและ ส่งเสริมให้กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

องค์การสหประชาชาติ (United Nations: UN, n.d. อ้างถึงใน อนงค์ แสงสว่าง, 2554, หน้า 23-24) ได้รวบรวมรูปแบบของการมีส่วนร่วมไว้ 3 รูปแบบใหญ่ ๆ คือ

1. การมีส่วนร่วมแบบเป็นไปเอง ซึ่งเป็นโดยการอาสาสมัครหรือการรวมตัวกันเอง เพื่อแก้ไขปัญหาของตัวเอง เป็นการกระทำที่ไม่ได้รับความช่วยเหลือจากภายนอก ซึ่งนับเป็น รูปแบบที่เป็นเป้าหมาย

2. การมีส่วนร่วมแบบชักนำ เป็นการเข้าร่วมโดยต้องการความเห็นชอบหรือการสนับสนุนโดยรัฐบาล ภายใต้การจัดการของเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือโดยการบังคับโดยตรง รูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่ส่งผลให้ผู้กระทำได้รับการสนับสนุนจากประชาชนในที่สุด

3. การมีส่วนร่วมแบบบังคับ เป็นการเข้าร่วมภายใต้การดำเนินงานตามนโยบายของรัฐ ภายใต้การจัดการของเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือโดยการบังคับ

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization [WHO], n.d. อ้างถึงใน ณิชามณีรัตน์, 2554, หน้า 22) ได้เสนอว่ารูปแบบของการมีส่วนร่วมที่ถือว่าเป็นรูปแบบที่แท้จริงนั้นจะต้องประกอบด้วยขบวนการ 4 ขั้นตอน คือ

1. การวางแผน (Planning) ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา จัดลำดับความสำคัญ ตั้งเป้าหมาย กำหนดการใช้ทรัพยากร กำหนดวิธีการติดตามและประเมินผล และประการสำคัญคือการตัดสินใจด้วย

2. การดำเนินกิจกรรม (Implementation) ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการจัดการและบริหารการใช้ทรัพยากร มีความรับผิดชอบในการจัดสรรควบคุมทางการเงิน และการบริหาร

3. การใช้ประโยชน์ (Utilization) ประชาชนจะต้องมีความสามารถในการนำกิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ซึ่งเป็นการเพิ่มระดับของการพึ่งพาตนเองและการควบคุมทางสังคม

4. การได้รับผลประโยชน์ (Obtaining Benefits) ประชาชนจะต้องได้รับการแจกจ่ายผลประโยชน์จากชุมชนในพื้นที่เท่ากัน ซึ่งอาจจะเป็นผลประโยชน์ส่วนตัว ผลประโยชน์ของกลุ่ม หรือผลประโยชน์ของสังคมโดยรวม

ปัจจัยและเงื่อนไขของการมีส่วนร่วม

จอห์น และ นอแมน (John & Noman, n.d. อ้างถึงใน กรรณิกา แสงเปล่ง, 2550, หน้า 25) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมว่า ประกอบไปด้วย

1. ปัจจัยด้านกายภาพ ประกอบด้วย

1.1 ปัจจัยด้านกายภาพ ลักษณะภูมิประเทศ การตั้งถิ่นฐาน การคมนาคม

1.2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจฐานทางเศรษฐกิจ รายได้

1.3 ปัจจัยด้านการเมือง บรรยากาศทางการเมือง อุดมการณ์ อุดมคติทางการเมืองของประชาชน

1.4 ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรม วิธีการดำเนินชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี ทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยมที่แตกต่างกันแต่ละพื้นที่

1.5 ปัจจัยทางวิทยาศาสตร์ ความเป็นมาของเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ กำเนิดของชุมชน

1.6 ปัจจัยด้านบุคคลคนเมือง คนชนบท กลุ่มอาชีพ ระดับความรู้ การมีบทบาท
ในฐานะต่าง ๆ ของสังคม

2. ปัจจัยด้านลักษณะโครงการ ประกอบด้วย

- 2.1 ความยากง่ายของเทคโนโลยีที่ใช้ในงาน
- 2.2 ทรัพยากรที่ใช้ ความยากง่ายในการหา
- 2.3 ลักษณะของผลประโยชน์ที่ได้รับ
- 2.4 ความเชื่อมโยงของโครงการกับโครงการอื่น
- 2.5 ความยืดหยุ่นของโครงการ
- 2.6 การเข้าถึงการบริหารโครงการ

ยุพิน ระพิพันธุ์ (ม.ป.ป. อ้างถึงใน สัชฌุกร บุญกอบ, 2554, หน้า 25) กล่าวว่า
ปัจจัยพื้นฐานในการระดมการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ

1. ปัจจัยของสิ่งจูงใจ จากสภาพความเป็นจริง ชาวบ้านที่จะเข้าร่วมกิจกรรมใดกิจกรรม
หนึ่งทั้งในแง่ของการร่วมแรง ร่วมทรัพยากร หรืออื่น ๆ นั้น มีเหตุผลอยู่ 2 ประการ คือ

1.1 การมองเห็นว่าตนจะได้รับประโยชน์ตอบแทนในสิ่งที่ตนทำไป ซึ่งถือเป็นเรื่อง
การกระตุ้นให้เกิดมีสิ่งจูงใจ

1.2 การได้รับคำบอกกล่าว หรือชักชวนจากเพื่อนบ้านให้เข้าร่วม โดยมีสิ่งจูงใจ
เป็นตัวนำ ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องของการก่อให้เกิดการมีสิ่งจูงใจ

2. ปัจจัยโครงสร้างของช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วม แม้ว่าชาวชนบทเป็นจำนวนมาก
จะเห็นประโยชน์ของการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาแต่ก็ไม่อาจเข้าร่วมกิจกรรมได้
เนื่องจากไม่เห็นช่องทางของการมีส่วนร่วม หรือเข้าร่วมแล้วก็ไม่ได้รับสิ่งที่คาดคิดเอาไว้ เนื่องจาก
การเข้ามามีส่วนร่วมนั้น มิได้จัดรูปแบบความสัมพันธ์ที่เหมาะสม เช่น ภาวะผู้นำ ลักษณะ
การทำงาน กฎระเบียบ แบบแผน เป็นต้น ดังนั้น ปัจจัยพื้นฐานด้านโครงสร้างของช่องทางในการ
เข้ามามีส่วนร่วมจึงควรมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

2.1 ควรเปิดโอกาสให้ทุกคน และทุกกลุ่มในชุมชน มีโอกาสเข้าร่วมในการพัฒนา
รูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง โดยการเข้าร่วมอาจอยู่ในรูปของการมีส่วนร่วมโดยตรง หรือโดยมีตัวแทน
ก็ได้

2.2 ควรมีการกำหนดระยะเวลาที่แน่ชัด เพื่อให้ผู้เข้าร่วมสามารถกำหนดเงื่อนไขของ
ตนเองได้

2.3 ควรกำหนดลักษณะกิจกรรมที่แน่นอน

3. ปัจจัยอำนาจในการส่งเสริมกิจกรรมของการมีส่วนร่วม โดยปกติที่ผ่านมาในกิจกรรมหนึ่ง ๆ แม้ว่าประชาชนจะเห็นด้วย และมีโอกาสเข้าร่วม แต่ไม่อาจกำหนดเป้าหมาย วิธีการ หรือผลประโยชน์ของกิจกรรม เพราะสิ่งเหล่านี้เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้กระทำ

ปรัชญา เวสารัชช (ม.ป.ป. อ้างถึงใน สัจฉกร บุญกอบ, 2554, หน้า 25-26) ได้กล่าวถึงปัจจัยสำคัญซึ่งผลักดันให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชนบท ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครองและความปลอดภัย

2. ปัจจัยผลักดันจากบุคคลอื่น โดยเฉพาะผู้นำ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

3. ปัจจัยที่เป็นรางวัลตอบแทน ได้แก่ ค่าตอบแทนแรงงาน เงินปันผลจากสหกรณ์ ออมทรัพย์

4. ปัจจัยภายในตัวบุคคล ได้แก่ ความคาดหวังในประโยชน์ส่วนรวม ความรู้สึกเกรงใจ ไม่กล้าปฏิเสธเมื่อถูกชักชวน หรือความรู้สึกว่าเป็นพันธะที่ต้องเข้าร่วม เพื่อให้เกิดความสามัคคี

สานิตย์ บุญชู (ม.ป.ป. อ้างถึงใน สัจฉกร บุญกอบ, 2554, หน้า 26) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมว่า ปัจจัยที่ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม หรือไม่เข้ามามีส่วนร่วม ได้แก่

1. บุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใด ๆ ก็ต่อเมื่อกิจกรรมนั้นสอดคล้องกับค่านิยม หรือทัศนคติของตน

2. บุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใด ๆ ก็ต่อเมื่อกิจกรรมนั้นมีคุณค่าสอดคล้องกับผลประโยชน์ของตนเอง

3. บุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใด ๆ ก็ต่อเมื่อกิจกรรมนั้นมีเป้าหมายที่จะส่งเสริมและปกป้องรักษาผลประโยชน์ของตนเอง

4. บุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใด ๆ ก็ต่อเมื่อตนเองเคยมีประสบการณ์ที่เป็นอกติต่อกิจกรรมนั้นมาแล้ว

5. บุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใด ๆ ย่อมขึ้นอยู่กับโอกาสที่เอื้ออำนวย

6. การเข้าร่วมกิจกรรมใด ๆ ของบุคคล หรือกลุ่มบุคคลย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถ

7. บุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใด ๆ ก็ต่อเมื่อได้รับการสนับสนุนการกระตุ้นหรือแรงจูงใจให้เกิดขึ้น

ประเวศ วะสี (2541, หน้า 4) ให้ความเห็นว่า การที่ประชาชนจะริเริ่มและช่วยเหลือตนเองได้นั้น ประชาชนจะต้องมีโอกาสที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนเสียก่อน กล่าวคือต้องมีเงื่อนไขสำคัญอย่างน้อย 3 ประการ ได้แก่

1. ประชาชนต้องมีอิสรภาพที่จะมีส่วนร่วม
2. ประชาชนต้องสามารถที่จะมีส่วนร่วม
3. ประชาชนต้องเต็มใจที่จะมีส่วนร่วม

เพราะหากไม่มีอิสรภาพ ความสามารถ และความเต็มใจแล้ว การมีส่วนร่วมของประชาชนก็จะไม่เกิดขึ้น และนอกจากเงื่อนไข 3 ประการ ข้างต้นแล้ว ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมยังขึ้นอยู่กับเงื่อนไขต่อไปนี้

1. ประชาชนต้องมีเวลาที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรม
2. ประชาชนต้องไม่เสียเงินค่าใช้จ่ายในการมีส่วนร่วมมากเกินไปที่เขาประเมินค่าตอบแทนที่จะได้รับ
3. ประชาชนต้องมีความพอใจที่สัมพันธ์สอดคล้องกับการมีส่วนร่วมนั้น
4. ประชาชนต้องสามารถสื่อสารรู้เรื่องเข้าใจกันทั้งสองฝ่าย
5. ประชาชนต้องไม่รู้สึกระทบกระเทือนต่อตำแหน่งหน้าที่หรือสภาพทางสังคมหากมีส่วนร่วม

ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม

อรทัย ก๊กผล (ม.ป.ป. อ้างถึงใน สัชฌุกร บุญกอบ, 2554, หน้า 26-27) ได้กล่าวไว้ ดังนี้

1. เพิ่มคุณภาพการตัดสินใจ ช่วยให้เกิดการพิจารณาทางเลือกใหม่ ทำให้การตัดสินใจรอบคอบขึ้น
2. การลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา เมื่อการตัดสินใจนั้นได้รับการยอมรับจะช่วยลดความขัดแย้งระหว่างการนำไปปฏิบัติ
3. การสร้างฉันทามติ ลดความขัดแย้งทางการเมืองและเกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจของรัฐ
4. การเพิ่มความง่ายในการนำไปปฏิบัติ สร้างให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและมีความกระตือรือร้นในการช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ
5. การมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นสามารถลดการเผชิญหน้าและความขัดแย้งที่รุนแรงได้
6. ช่วยทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความใกล้ชิดกับประชาชนและไวต่อความรู้สึกห่วงกังวลของประชาชน และเกิดความตระหนักในการตอบสนองต่อความกังวลของประชาชน
7. การพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณชน ถือว่าเป็นการให้การศึกษาชุมชน เพื่อเรียนรู้กระบวนการตัดสินใจ และเป็นเวทีฝึกผู้นำชุมชน
8. ช่วยทำให้ประชาชนสนใจประเด็นสาธารณะมากขึ้น เป็นการเพิ่มทุนทางสังคมและช่วยเสริมสร้างให้ประชาชนเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้น สอดคล้องกับการปกครองตามหลักประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

การมีเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

โกวิท พวงงาม (2552, หน้า 15-16) ได้แบ่งระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

1. ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับรับรู้ข้อมูลและข่าวสารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเข้าร่วมรับทราบหรือรับฟังข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือปฏิบัติตามแนวทางที่ระเบียบ ข้อบังคับได้กำหนดไว้
2. ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับการแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะ โดยกระทำผ่านช่องทางการมีส่วนร่วมในเวทีสาธารณะรูปแบบต่าง ๆ เช่น ถานความคิด เวทีประชุมประชาคม เวทีอภิปราย เวทีปรึกษาหารือ และเวทีการเสวนา เป็นต้น
3. ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับการตัดสินใจและกำหนดนโยบาย โดยมีส่วนร่วมเป็นผู้ตัดสินใจและกำหนดนโยบายหรือเลือกวิธีการดำเนินกิจกรรมได้ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะนำผลการตัดสินใจที่เป็นมติของชุมชนมาแปรผลสู่การปฏิบัติ เช่น นโยบาย แผนงาน โครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น
4. ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับลงมือปฏิบัติและติดตามผลในการดำเนินกิจการต่าง ๆ โดยมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติในกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าเป็นไปอย่างสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ทั้งยังเป็นการร่วมติดตามผลและประเมินผลการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อประเมินว่าการดำเนินงานสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนมากน้อยเพียงใด
5. ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับการดำเนินการพัฒนาท้องถิ่นและแก้ไขปัญหาในชุมชนด้วยตนเอง โดยเป็นผู้ริเริ่มและดำเนินการพัฒนาท้องถิ่นในรูปของโครงการหรือกิจกรรมในการแก้ไขปัญหาในชุมชนด้วยตนเอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่เป็นผู้ให้การสนับสนุนการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมของชุมชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคส่วนต่าง ๆ ในบริบทของการกระจายอำนาจ

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2549, หน้า 114) กล่าวว่า หัวใจสำคัญต่อความสำเร็จในการกระจายอำนาจ คือ การที่ประชาชน ภาคประชาสังคม องค์กรอาสาสมัคร และภาคเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งในรูปการสนับสนุนกิจกรรมและการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การเสนอความเห็น การตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้นแผนการกระจายอำนาจ ๆ จึงได้กำหนดให้กำหนดแนวทางการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในด้านนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเข้ารับรู้ ตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะ

เป็นการส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาประชาธิปไตยขั้นพื้นฐานของชุมชนท้องถิ่น อีกด้วย

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องกำหนดแนวทางการทำงานที่เร่งเร้าให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุก ๆ ด้าน นับตั้งแต่ 1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2. การสนับสนุนการทำงานของท้องถิ่น 3. การตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารท้องถิ่น

นอกจากนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องแสวงหาภาคีร่วมงานในภาคเอกชน และภาคประชาสังคมให้มากขึ้น เพื่อที่จะก่อให้เกิดพลังของการพัฒนาท้องถิ่นอย่างแท้จริง

แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผน

ความหมายของการวางแผน

ปัจจุบันการวางแผนได้ถูกนำมาใช้อย่างกว้างขวาง ทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน และมีนักวิชาการและหน่วยงานต่าง ๆ ให้ความหมายของการวางแผนไว้หลายท่าน อาทิเช่น

ดอนเนล และ ไวริช (Donnel & Wehrich, n.d. อ้างถึงใน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2546, หน้า 2) ให้ความหมายของการวางแผนว่า เป็นการพิจารณาและกำหนดแนวทางปฏิบัติงาน ให้บรรลุเป้าหมายที่ปรารถนา เปรียบเสมือนเป็นสะพานเชื่อม โยงระหว่างปัจจุบันและอนาคต (Where We Are To Where We Want To Go) เป็นการคาดการณ์สิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้น ฉะนั้นการวางแผนจึงเป็นกระบวนการทางสติปัญญาที่ พิจารณากำหนดแนวทางปฏิบัติงาน มีรากฐานการตัดสินใจตาม วัตถุประสงค์ ความรู้และการคาดคะเนอย่าง ไร้คลุยพินิจ

เมอร์ดิท และมานทาล (Meredith & Mantel, n.d. อ้างถึงใน กิจธุเขต ไกรवास, 2554, หน้า 25) ให้ความหมายของการวางแผนว่าหมายถึง การวางหรือการกำหนดอนาคตล่วงหน้าเกี่ยวกับภารกิจหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะกระทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ การวางแผนเป็นกระบวนการแรกของการดำเนิน โครงการ เป็นการพิจารณาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำใด ๆ ล่วงหน้า เช่น ภายหลังจากการปฏิบัติงานตามแผนแล้วจะทำให้เกิดอะไรขึ้น จะต้องทำอย่างไรเพื่อให้เกิดผลตามที่กำหนดไว้ การดำเนินกิจกรรมเหล่านั้นจะกระทำอย่างไร เมื่อไร และจะต้องใช้ทรัพยากรอะไรบ้างเพื่อให้การปฏิบัติตามแผนบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

อำพล ทิมาสาร (2543, หน้า 1) อธิบายไว้ว่า การวางแผนเป็นกระบวนการหรือขั้นตอน ที่ถูกกำหนดไว้อย่างเป็นระบบ เพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายและ วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ล่วงหน้าอย่างมีประสิทธิภาพ

จักรกฤษณ์ นรมิตพิศุงการ (ม.ป.ป. อ้างถึงใน อติสรณ์ ชัดสีใส, 2551, หน้า 11) ให้นิยามของการวางแผนว่า เป็นความพยายามจริงจังที่จะเข้าไปมีอิทธิพลในการกำหนดทิศทาง

การเปลี่ยนแปลงของปัจเจกเศรษฐกิจ หรือการวางแผนพัฒนาเป็นการวางแผนทางปฏิบัติในอนาคตอย่างมีเกณฑ์ และเป็นการใช้ความพยายามที่ต่อเนื่องเพื่อเลือกเป็นแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดในการบรรลุเป้าหมาย

ชูศักดิ์ เทียงตรง (ม.ป.ป. อ้างถึงใน เมตตา แก้วอุดม, 2552, หน้า 6) ให้ความหมายของการวางแผนว่า หมายถึง กระบวนการที่เกี่ยวกับการเตรียมการวินิจฉัยและตัดสินใจที่จะกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในอนาคต เพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้โดยวิธีการที่ดีที่สุด

สรุปได้ว่า การวางแผนเป็นการพิจารณาและคาดการณ์อนาคตล่วงหน้าอย่างเป็นระบบเพื่อกำหนดแนวทางในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งการ

ความสำคัญของการวางแผน

พะยอม วงศ์สารศรี (ม.ป.ป. อ้างถึงใน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2546, หน้า 3) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการวางแผน ดังนี้

1. เป็นการลดความไม่แน่นอนและปัญหาความยุ่งยากซับซ้อนที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งนี้เพราะการวางแผนเป็นการจัด โอกาสทางการจัดการให้ผู้วางแผนมีสายตากว้างไกล มองเหตุการณ์ต่าง ๆ ในอนาคตที่อาจเกิดขึ้น เช่น การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี ปัญหาความต้องการของประชาชนในสังคมนั้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจส่งผลกระทบต่อ การบรรลุเป้าหมายขององค์กร ดังนั้นองค์กรจึงจำเป็นต้องเตรียมตัวและเผชิญกับสิ่งที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากความผันผวนของสิ่งแวดล้อมอันได้แก่ สภาพเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง เป็นต้น
2. ทำให้เกิดการยอมรับแนวความคิดใหม่ ๆ เข้ามาในองค์กร ทั้งนี้เนื่องจากปรัชญาของการวางแผนยึดถือและยอมรับเรื่องการเปลี่ยนแปลง ไม่มีสิ่งใดอยู่อย่างนิรันดรจึงทำให้มีการยอมรับแนวความคิดเชิงระบบ (System Approach) เข้ามาใช้ในองค์กรยุคปัจจุบัน
3. ทำให้การดำเนินการขององค์กรบรรลุถึงเป้าหมายที่ปรารถนา ทั้งนี้เพราะการวางแผนเป็นงานที่ต้องกระทำเป็นจุดเริ่มแรกของทุกฝ่ายในองค์กร ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันการดำเนินการเป็นไปด้วยความมั่นคงและมีความเจริญเติบโต
4. เป็นการลดความสูญเปล่าของหน่วยงานที่ซ้ำซ้อนเพราะการวางแผนทำให้มองเห็นภาพรวมขององค์กรที่ชัดเจนและยังเป็นการอำนวยความสะดวกในการจัดระเบียบขององค์กรให้มีความเหมาะสมกับลักษณะงานมากยิ่งขึ้น เป็นการจำแนกงานแต่ละแผนกไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนกัน
5. ทำให้เกิดความแจ่มชัดในการดำเนินงานเนื่องจากการวางแผนเป็นการกระทำโดยอาศัยทฤษฎี หลักการ และงานวิจัยต่าง ๆ (A Rational Approach) มาเป็นตัวกำหนดจุดมุ่งหมายและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนในอนาคตอย่างเหมาะสมกับสภาพองค์กรที่ดำเนินอยู่

ขั้นตอนและกระบวนการวางแผน

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2546, หน้า 6-7) ได้ลำดับขั้นตอนในการวางแผนว่าประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การกำหนดวัตถุประสงค์ (Setting Objectives) เป็นงานอันดับแรกที่นักวางแผนจะดำเนินการ ทั้งนี้เพื่อให้รู้ทิศทางที่จะก้าวเดินต่อไปข้างหน้า เพราะการวางแผนเป็นเรื่องของอนาคตซึ่งได้กล่าวมาแล้ว และเป็นพื้นฐานที่จะเป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรมอื่น ๆ ในองค์กร สิ่งสำคัญที่จะต้องตระหนักในการวางแผนคือแผนที่วางจะต้องมีความชัดเจน ทั้งนี้เพื่อให้สมาชิกในองค์กรเกิดความเข้าใจในทิศทางเดียวกันอันจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการปฏิบัติงานและมีการประสานงานกัน

2. พัฒนาข้อตกลงที่เป็นตัวกำหนดขอบเขตในการวางแผน (Developing the Planning Premises) ผู้วางแผนจะต้องกำหนดข้อตกลงต่าง ๆ ที่จะป็นขอบเขตในการวางแผน เพื่อสามารถคาดการณ์เหตุการณ์ต่าง ๆ ในอนาคตได้ถูกต้องใกล้เคียง การกำหนดข้อตกลงเบื้องต้นจะนำมาเป็นพื้นฐานในการวางแผน ขอบเขตและข้อตกลงต่าง ๆ ที่เป็นผลมาจากข้อมูลและปัจจัยภายนอก เช่น การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วด้านเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมือง ความรู้สึกของประชาชน นอกจากปัจจัยภายนอกแล้ว การวางแผนจะต้องตระหนักถึงข้อมูลและปัจจัยภายในองค์กรด้วย จึงจะทำให้ข้อตกลงที่กำหนดขึ้นมาจากข้อมูลรอบด้านอันเป็นผลทำให้ข้อมูลที่นำมาใช้เป็นกรอบในการวางแผนมีความเชื่อถือได้มากขึ้น

3. พิจารณาข้อจำกัดต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในการวางแผน (Reviewing all Possible Limitations on Planning) ข้อจำกัดต่าง ๆ มักเกิดขึ้นเสมอในการทำงานใด ๆ ฉะนั้นถ้าผู้วางแผนได้มีการพิจารณาและคำนึงสิ่งเหล่านี้แล้วก็จะสามารถขจัดข้อจำกัดต่าง ๆ ให้เหลือน้อยลง สิ่งที่น่ามาพิจารณาคาดการณ์ในการวางแผน ได้แก่ ขอบเขต อำนาจหน้าที่ วัสดุอุปกรณ์ สภาพทางการเงิน ตลอดจนบุคลากรต่าง ๆ ในองค์กร เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะมีน้ำหนักสำคัญในการกำหนดแผนงานที่จะดำเนินการต่อไป

4. พัฒนาทางเลือก (Developing Alternatives) ในการวางแผนผู้วางแผนควรได้แสวงหาทางเลือกต่าง ๆ ที่จะป็นแนวทางในการดำเนินการตามแผนนั้น เพราะบางครั้งการดำเนินการตามแผนหนึ่ง ๆ ไม่ใช่มีแนวทางปฏิบัติแนวเดียวที่จะบรรลุความสำเร็จของแผนนั้น แต่อาจมีแนวปฏิบัติหลาย ๆ แนวที่สามารถไปถึงวัตถุประสงค์ของแผนนั้นได้เช่นกัน ฉะนั้นผู้วางแผนจำเป็นต้องคิดถึงแนวทางต่าง ๆ หลาย ๆ แนวมากำหนดกิจกรรมในการวางแผน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นการพัฒนาความคิดของผู้วางแผนให้มีความหลากหลายตามข้อมูลต่าง ๆ

5. ประเมินทางเลือก (Evaluating the Alternatives) การประเมินทางเลือกนี้ต้องการ หลังจากได้มีการพัฒนาทางเลือกต่าง ๆ แล้ว ผู้วางแผนจำเป็นต้องศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ของทางเลือก แต่ละแนวประกอบว่าจะเป็นไปได้มากน้อยแค่ไหนที่ทางเลือกเหล่านี้จะทำให้องค์การดำเนินไปได้ แล้วจึงตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เป็นไปได้สูงสุด (The Most Feasible Alternatives) สิ่งที่เป็นข้อคิด สำหรับผู้วางแผนในการประเมินทางเลือกนั้นก็คือ ไม่มีวิธีใดที่ให้ผลสูงสุดเพียงวิธีเดียว ฉะนั้น ผู้วางแผนควรตัดสินใจเลือกทางเลือกสองแนวทางหรือมากกว่า และนำทางเลือกที่เลือกแล้วมา หลอมรวมกันเพื่อเป็นแผนที่เป็นไปได้มากที่สุด (The Most Feasible Plan) ในการปฏิบัติ

6. เปลี่ยนแปลงแผนสู่การปฏิบัติ (Converting Plans into Actions) ผู้วางแผนต้องทำการ เปลี่ยนแปลงแผนสู่การปฏิบัติ ซึ่งจะออกมาในรูปการกำหนดเป็นนโยบาย (Policies) ตาราง การทำงาน (Schedules) และงบประมาณ (Budgets) การเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่กล่าวนี้จะช่วย เป็นแนวทางในการดำเนินกรปฏิบัติที่ชัดเจนขึ้น

อนันต์ เกตุวงศ์ (ม.ป.ป. อ้างถึงใน พรพรรณ เศรษฐกิจจิต, 2550, หน้า 13-14) อธิบายว่า การวางแผนจะต้องผ่านกระบวนการต่าง ๆ หลายขั้นตอน เพื่อให้สามารถสะท้อนสภาพปัญหาและ ความต้องการของทุกกลุ่มในสังคมได้ การวางแผนนั้นมีขั้นตอนและประกอบด้วย

1. ขั้นตอนจัดทำแผน ประกอบด้วย

1.1 การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลด้านต่าง ๆ เช่น เศรษฐกิจ สังคม การบริหาร สิ่งแวดล้อม ตลอดจนทางด้านกายภาพ

1.2 การวิเคราะห์ถึงแนวนโยบายในระดับต่าง ๆ ตลอดจนคำสั่งและข้อจำกัดในด้าน ต่าง ๆ

1.3 การพิจารณาถึงปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น ตลอดจนความต้องการของ ประชาชนในท้องถิ่น

1.4 การกำหนดแนวทางการพัฒนา โดยกำหนดวัตถุประสงค์และความมุ่งหมาย ที่สนองต่อความต้องการของประชาชน และสามารถนำไปปฏิบัติได้ด้วย

1.5 จัดทำโครงการ แผนงาน และแผนประจำปี โดยจัดทำรายละเอียดโครงการและ แผนปฏิบัติงานเพื่อเสนอของบประมาณ

2. ขั้นตอนการปฏิบัติตามแผน มีความสำคัญมาก ซึ่งต้องให้การประสานงานระหว่าง นักวางแผนกับนักปฏิบัติ โดยการปฏิบัติตามแผนมีขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

2.1 ศึกษาโครงการ โดยดูจุดประสงค์ แนวทางปฏิบัติ ความเป็นไปได้และปัญหา อุปสรรคในการดำเนินโครงการ

2.2 จัดแบ่งงานความรับผิดชอบ ทรัพยากร กลยุทธ์ สถานที่ ตลอดจนบุคลากร

2.3 ควบคุมงาน โดยอาศัยงบประมาณ ควบคุมหมายกำหนดการ การนิเทศงาน การสื่อสาร การแก้ไขแผนงาน โครงการที่มีปัญหา การรายงานความก้าวหน้า

3. ขั้นตอนติดตามและประเมินผล

3.1 การตรวจสอบและติดตามผลการปฏิบัติงานตามโครงการ

3.2 ประเมินผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้ตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ หรือ จุดมุ่งหมายของโครงการ รวมทั้งผลเสียที่จะเกิดขึ้นจากโครงการด้วย

3.3 การรายงานผลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ เพื่อปรับปรุง แก้ไขในโครงการต่อไป

3.4 ประเมินผลความก้าวหน้า ผลกระทบของโครงการ เพื่อปรับปรุงแผนสำหรับโครงการ

องค์ประกอบของการวางแผน

ปรกรณ์ ปริยากร (ม.ป.ป. อ้างถึงใน เกษม เวียงเดช, 2554, หน้า 8-9) ได้แยกองค์ประกอบของการวางแผนไว้ 7 ประการ ดังนี้

1. การวางแผนเป็นกระบวนการ (Process) กระบวนการในที่นี้หมายถึง กิจกรรมที่ต่อเนื่องกันซึ่งเกิดขึ้นในหน่วยเดียวกัน กิจกรรมนี้ต้องการทั้งทรัพยากรและพลังงานเพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปได้

2. การจัดเตรียม (Preparing) การวางแผนเป็นกระบวนการของการเตรียมชุดหนึ่งของการตัดสินใจเพื่อให้ได้รับการอนุมัติและดำเนินการ โดยองค์กรอื่น ๆ แม้ว่าหน่วยงานหนึ่งมีหน้าที่วางแผน มีอำนาจอนุมัติและดำเนินการตามแผนก็ตาม กระบวนการดังกล่าวนี้ยังมีอยู่ต่างหากโดยเฉพาะ

3. ข้อมูลข่าวสาร (Information or a Set) ข้อมูลข่าวสารเปรียบได้กับเส้นเลือดใหญ่ของการเตรียมการในการวางแผน ดังนั้น ข้อมูลข่าวสารจึงเป็นสิ่งที่นักวางแผนต้องสืบค้น รวบรวม คัดแยก วิเคราะห์ ถัดกรอง และสรุปจากสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร

4. การตัดสินใจเพื่อการกระทำ (Decisions for Action) การวางแผนมุ่งสู่การกระทำเป็นสิ่งสำคัญ ไม่ได้มุ่งไปสู่วัตถุประสงค์อย่างอื่น แต่การวางแผนก็มีผลงานระดับสอง (Secondary Results) อีกหลาย ๆ อย่าง เช่น การพัฒนาการบริหาร การพัฒนาการตัดสินใจและการฝึกอบรมให้คนทำงานร่วมกัน เป็นต้น

5. ในอนาคต (In the Future) ลักษณะสำคัญยิ่งของการวางแผน ได้แก่ การมุ่งสู่อนาคต มีการพยากรณ์เหตุการณ์ในอนาคต ความไม่แน่นอน และเงื่อนไขต่าง ๆ

6. การมุ่งสู่การทำให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ (Directed at Achieving Goals) กระบวนการวางแผนจะไม่สามารถดำเนินไปได้ถ้าขาดวัตถุประสงค์ ทั้งนี้เพราะวัตถุประสงค์จะเป็นตัวกำหนดทิศทาง จุดหมายปลายทางของการกระทำเป็นกระบวนการดังกล่าวมา

7. ใช้วิธีการที่ให้ผลสูง (By Optimal Means) จุดสำคัญอันหนึ่งในกระบวนการวางแผนก็คือ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการกับเป้าหมาย (Means/ and Ends) เพื่อเลือกวิธีการกระทำที่ก่อให้เกิดผลตามเป้าหมายมากที่สุด

ประสิทธิ์ ดงยั้งศิริ (ม.ป.ป. อ้างถึงใน สัจฉกร บุญกอบ, 2554, หน้า 32) กล่าวว่า หลักการวางแผนพัฒนาองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการคือ 1. จุดมุ่งหมาย 2. เครื่องมือหรือการกระทำ 3. คน

โดยคนจะเป็นผู้กำหนดจุดมุ่งหมาย และเครื่องมือ หรือวิธีการ เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้อย่างบรรลุเป้าหมาย การตัดสินใจของคนจึงต้องกระทำอย่างมีเหตุผล โดยก่อนการตัดสินใจจะต้องมีการพิจารณาถึงทางเลือกต่าง ๆ เท่าที่มีก่อน แล้วจึงเลือกหนทางที่เป็นไปได้ และดีที่สุดภายใต้สถานการณ์ที่นำไปสู่จุดมุ่งหมายที่ต้องการ ซึ่งในการดำเนินการจะต้องมีการเปรียบเทียบข้อดีข้อเสียของแนวทางที่จะเลือกก่อน ด้วยเหตุนี้ลักษณะของการวางแผนจึงมีลักษณะที่สำคัญ คือ

1. การวางแผนเป็นการประยุกต์ใช้ความรู้ ความสามารถด้านเทคนิควิชาการเพื่อค้นหาปัญหา เครื่องมือ และการคาดการณ์ถึงผลที่จะเกิดขึ้นที่เกิดจากการใช้เครื่องมือ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการ การวางแผนจึงเป็นฐานของวิชาการให้กับผู้นำ ที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการตัดสินใจในการบริหารงาน

2. การวางแผนมีลักษณะของความสมบูรณ์ในตัวเอง กล่าวคือ ผู้ที่วางแผนจะพิจารณาทางเลือกต่าง ๆ เท่าที่มี และพิจารณาถึงผลที่จะเกิดขึ้นตามแต่ละหนทางที่เลือก ซึ่งวิถีทางในการเลือกจะต้องมีความสัมพันธ์กันระหว่างจุดมุ่งหมาย ทางที่เลือก และผลที่จะเกิดขึ้นจากทางเลือกที่ปฏิบัติ

3. การวางแผนมีลักษณะเป็นเครื่องมือเพื่อใช้ในการจัดการทรัพยากร เพื่อช่วยให้การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดถูกนำมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ภายใต้กรอบที่กล่าวข้างต้น

ประเภทของการวางแผน

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2546, หน้า 8-9) ได้จำแนกการวางแผนออกเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. จำแนกตามระดับการจัดการ

1.1 การวางแผนกลยุทธ์ (Strategic Planning) เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของฝ่ายบริหารระดับสูง (Top Management) เป็นการวางแผนในลักษณะการพิจารณาภาพรวมทั้งหมด (Overall Planning) ด้วยการกำหนดวัตถุประสงค์อย่างกว้าง ๆ และขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินงาน สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามกำลังของทรัพยากรที่มีอยู่ในปัจจุบันและที่คาดการณ์ว่าจะมีในอนาคต

1.2 การวางแผนบริหาร (Administrative Planning) เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของฝ่ายบริหารระดับกลาง (Middle-level Management) เป็นการวางแผนเพื่อกำหนดกรอบและทิศทางไว้สำหรับแผนปฏิบัติการ (Operative Plans)

1.3 การวางแผนปฏิบัติการ (Operational Planning) เป็นแผนที่ผู้บริหารระดับต้น (Lower Level Managers) นำแผนบริหาร (Administrative Plans) ไปดำเนินการในภาคปฏิบัติ

2. จำแนกตามลักษณะการปฏิบัติ

2.1 การวางแผนดำเนินงาน เป็นการวางแผนที่มีลักษณะเป็นแผนถาวรบอกถึงแนวความคิด หลักการหรือแนวทางปฏิบัติในการทำกิจกรรมที่เกิดขึ้นบ่อยในองค์กรหรือใช้เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นประจำ แผนชนิดนี้จะรวมไปถึงนโยบาย วิธีปฏิบัติงาน กฎ วิธีการ และมาตรฐาน การวางแผนใช้ประจำมีประโยชน์ต่อผู้บริหารเป็นอย่างยิ่งที่สามารถตรวจสอบการทำงานของพนักงานและสามารถประสานงานระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ทำให้การทำงานเป็นไปอย่างมีเอกภาพและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ อย่างไรก็ตามการวางแผนชนิดนี้อาจมีจุดอ่อนบ้าง คือเมื่อสภาพการณ์บางอย่างเปลี่ยนแปลงไป แผนประเภทนี้จำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ในลักษณะแผนใช้เฉพาะครั้ง

2.2 การวางแผนใช้เฉพาะครั้ง เป็นการวางแผนเพื่อปรับและเสริมการวางแผนดำเนินงานประจำ ทั้งนี้เนื่องจากแผนดำเนินงานประจำไม่อาจตอบสนองความเหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ แผนใช้เฉพาะครั้งจึงเกิดขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน เฉพาะสถานการณ์แผนประเภทนี้ใช้ครั้งเดียวแล้วจะไม่นำมาใช้อีก บางครั้งจึงมีการเรียกแผนชนิดนี้ว่า แผนใช้ครั้งเดียว แผนประเภทนี้ ได้แก่ แผนงาน โครงการ งบประมาณ และตารางการทำงาน แผนใช้เฉพาะครั้งมีประโยชน์ต่อองค์กรทำให้ลดความเสี่ยงและเป็นการใช้เพื่อความเหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เกิดขึ้น

3. จำแนกตามระยะเวลา

3.1 การวางแผนระยะยาว (Long-range Planning) เป็นการวางแผนที่กำหนดระยะเวลาดำเนินการตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป แต่จากการศึกษาของ The American Management Association พบว่า แผนระยะยาวนี้ควรมีระยะ 5 ปี เหมาะสมที่สุดที่จะสามารถคาดการณ์อนาคตได้อย่างมีเหตุผล

3.2 การวางแผนระยะปานกลาง (Medium-range Planning) เป็นการวางแผนที่มีระยะเวลาดำเนินการระหว่าง 3 ถึง 5 ปี

3.3 การวางแผนระยะสั้น (Short-range Planning) มีระยะเวลาที่กำหนดไว้ระหว่าง 1 ถึง 3 ปี การวางแผนระยะสั้นเป็นการกำหนดกิจกรรมช่วงสั้น ๆ เพื่อให้วัตถุประสงค์ในแผน

ระยะยาว ประสบความสำเร็จ แผนระยะสั้นจะต้องมีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับแผนระยะยาว
องค์การจึงจะ ดำเนินการ ไปถึงจุดมุ่งหมายปลายทางอย่างราบรื่น

ประโยชน์ของการวางแผน

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2546, หน้า 3-4) กล่าวว่า การวางแผนที่ดีย่อมส่งผล
ให้เกิดประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. บรรลุจุดมุ่งหมาย (Attention of Objectives) การวางแผนทุกครั้งจะมีจุดมุ่งหมาย
ปลายทาง เพื่อให้องค์การบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดให้ การกำหนดจุดมุ่งหมายจึงเป็นงานขั้นแรก
ของการวางแผน ถ้าจุดมุ่งหมายที่กำหนดมีความแจ่มชัดก็จะช่วยให้การบริหารแผนมีทิศทางมุ่งตรง
ไปยังจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างสะดวกและเกิดผลดี

2. ประหยัด (Economical Operation) การวางแผนเกี่ยวข้องกับการใช้สติปัญญาเพื่อคิด
วิธีการให้องค์การบรรลุถึงประสิทธิภาพ เป็นการให้งานในฝ่ายต่าง ๆ มีการประสานงานกันดี
กิจกรรมที่ดำเนินมีความต่อเนื่องกัน ก่อให้เกิดความเป็นระเบียบในงานต่าง ๆ ที่ทำ ซึ่งสิ่งเหล่านี้
เป็นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรต่าง ๆ อย่างคุ้มค่านับว่าเป็นการลดต้นทุนที่ดี ก่อให้เกิด
การประหยัดแก่องค์การ

3. ลดความไม่แน่นอน (Reduction of Uncertainty) การวางแผนช่วยลดความไม่แน่นอน
ในอนาคตลง เพราะการวางแผนเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการคาดการณ์เหตุการณ์ในอนาคตการ
วางแผนที่มีประสิทธิภาพเป็นผลมาจากการวิเคราะห์พื้นฐานของข้อเท็จจริงที่ปรากฏขึ้นแล้ว ทำการ
คาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคตและได้หาแนวทางพิจารณาป้องกันเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นไว้แล้ว

4. เป็นเกณฑ์ในการควบคุม (Basis of Control) การวางแผนช่วยให้ผู้บริหารได้กำหนด
หน้าที่การควบคุมขึ้น ทั้งนี้เพราะการวางแผนและการควบคุมเป็นสิ่งที่แยกกันไม่ออกเป็นกิจกรรม
ที่ดำเนินการคู่กันอาศัยซึ่งกันและกัน กล่าวคือถ้าไม่มีการวางแผนก็ไม่สามารถมีการควบคุม
กล่าวได้ว่าแผนกำหนดจุดมุ่งหมายและมาตรฐานการปฏิบัติงานในหน้าที่การควบคุม

5. ส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมและการสร้างสรรค์ (Encourages Innovation and Creativity)
การวางแผนเป็นพื้นฐานด้านการตัดสินใจ และเป็นสิ่งที่ช่วยให้เกิดแนวความคิดใหม่ ๆ (นวัตกรรม)
และความคิดสร้างสรรค์ทั้งนี้เนื่องจากขณะที่ฝ่ายจัดการมีการวางแผนกันนั้นนั้นจะเป็นการระดมปัญญา
ของคณะผู้ทำงานด้านการวางแผนทำให้เกิดความคิดใหม่ ๆ และความคิดสร้างสรรค์ นำมาใช้
ประโยชน์แก่องค์การ และยังเป็นการสร้างทัศนคติการมองอนาคตระหว่างคณะผู้บริหาร

6. พัฒนาแรงจูงใจ (Improves Motivation) ระบบการวางแผนที่ดีจะเป็นการบ่งชี้ให้เห็น
ถึงความร่วมแรงร่วมใจในการทำงานของผู้บริหาร และยังเป็นการสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นในกลุ่ม
คนงานด้วยเพราะเขาารู้อย่างชัดเจนว่าองค์การคาดหวังอะไรจากเขาบ้าง นอกจากนั้น การวางแผน
ยังเป็นเครื่องมือฝึกและพัฒนาแรงจูงใจที่ดีสำหรับผู้บริหารในอนาคต

7. พัฒนาการแข่งขัน (Improves Competitive Strength) การวางแผนที่มีประสิทธิภาพ ทำให้องค์กรมีการแข่งขันกันมากกว่าองค์กรที่ไม่มีการวางแผนหรือมีการวางแผน ที่ขาดประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะการวางแผนจะเกี่ยวข้องกับการขยายขอบข่ายการทำงาน เปลี่ยนแปลงวิธีการทำงาน ปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

8. ทำให้เกิดการประสานงานที่ดี (Better Coordination) การวางแผนได้สร้างความมั่นใจในเรื่องเอกภาพที่จะบรรลุจุดหมายขององค์กร ทำให้กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดวางไว้มุ่งไปที่จุดหมายเดียวกัน มีการจัดประสานงานในฝ่ายต่าง ๆ ขององค์กรเพื่อหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อนในงานแต่ละฝ่ายขององค์กร

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์กรบริหารส่วนตำบล

ความหมายของแผนพัฒนาสามปี

ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 ได้กำหนดคำนิยามว่า แผนพัฒนาสามปี หมายความว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา อันมีลักษณะเป็นการกำหนดรายละเอียดแผนงาน โครงการพัฒนาที่จัดทำขึ้นสำหรับปีงบประมาณแต่ละปี ซึ่งมีความต่อเนื่องและเป็นแผนก้าวหน้าครอบคลุมระยะเวลาสามปีโดยมีการทบทวนเพื่อปรับปรุงเป็นประจำทุกปี

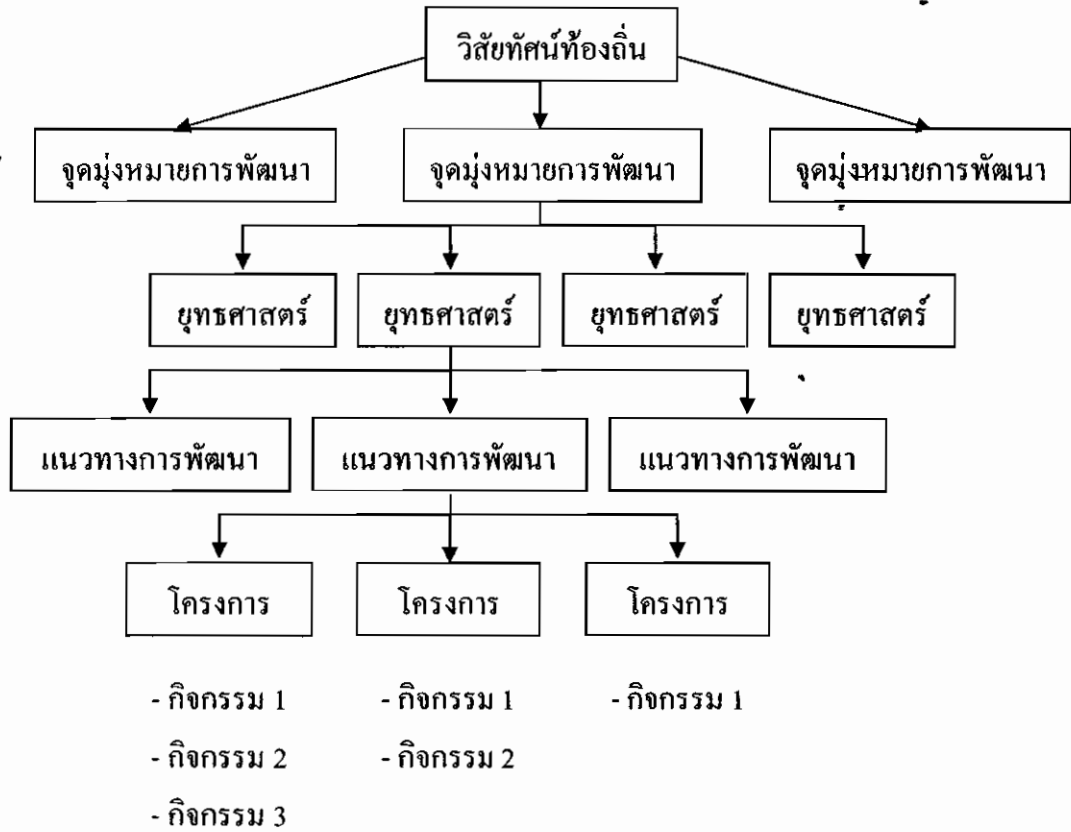
ลักษณะของแผนพัฒนาสามปี

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2546, หน้า 11; หน้า 34-35) ได้อธิบายถึงลักษณะของแผนพัฒนาสามปีว่า แผนพัฒนาสามปี เป็นแผนพัฒนาแบบหมุนเวียน (Rolling Plan) ที่ต้องมีการทบทวนและจัดทำทุกปี ซึ่งจะนำไปสู่กระบวนการการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย

แผนพัฒนาสามปี เป็นการแปลงแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาไปสู่การปฏิบัติ โดยมีหลักคิดที่ว่า ภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาหนึ่ง ๆ จะมีแนวทางการพัฒนาได้มากกว่าหนึ่งแนวทาง และภายใต้แนวทางการพัฒนาหนึ่งจะมีโครงการ/ กิจกรรมได้มากกว่าหนึ่งโครงการ/ กิจกรรมที่จะต้องนำมาดำเนินการเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ต้องการในแต่ละยุทธศาสตร์การพัฒนา ซึ่งจะมีผลต่อวัตถุประสงค์ เป้าหมาย จุดมุ่งหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน และวิสัยทัศน์ในที่สุด

นอกจากนั้น แผนพัฒนาสามปีเป็นแผนที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับงบประมาณรายจ่ายประจำปี กล่าวคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ใช้การวางแผนพัฒนาเป็นเครื่องมือในการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี โดยนำโครงการ/ กิจกรรมจากแผนพัฒนาสามปี ในปีที่จะจัดทำ

งบประมาณรายจ่ายประจำปี ไปจัดทำงบประมาณ เพื่อให้กระบวนการจัดทำงบประมาณเป็นไปด้วยความรอบคอบ และผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ทั้งนี้ แผนพัฒนาสามปีให้จัดทำและทบทวนให้แล้วเสร็จภายในเดือนมิถุนายน ก่อนงบประมาณประจำปี

ภาพที่ 2 ความเชื่อมโยงระหว่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากับแผนพัฒนาสามปี

แผนพัฒนาสามปี มีลักษณะกว้าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. เป็นเอกสารที่แสดงความสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา
2. เป็นเอกสารที่แสดงแนวทางการพัฒนาและวัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนาที่ชัดเจน และมีลักษณะเฉพาะเจาะจงที่ดำเนินการ
3. เป็นเอกสารที่แสดงโครงการ/ กิจกรรมการพัฒนายที่จะดำเนินการเป็นห้วงระยะเวลาสามปี
4. เป็นเอกสารที่จะแสดงความเชื่อมโยงระหว่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากับงบประมาณรายจ่ายประจำปี

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี (2554, หน้า 1) อธิบายว่า แผนพัฒนาสามปีเป็นการกำหนดรายละเอียดของโครงการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ สถานะทางการคลังของท้องถิ่น และความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการ ทั้งนี้ เพื่อให้แผนพัฒนาสามปีเป็นกรอบในการจัดทำประมาณรายจ่ายประจำปี ที่ใกล้เคียงความจริง และในการจัดทำโครงการให้มีการจัดลำดับความสำคัญ เร่งด่วนของโครงการ กล่าวคือ โครงการที่มีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนและมีความจำเป็นเร่งด่วนมากต้องนำไปปฏิบัติก่อน โดยอาจแยกประเภทของโครงการออกอย่างน้อยเป็น 3 ประเภท คือ

1. โครงการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการเอง
 2. โครงการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอุดหนุนให้หน่วยงานอื่นดำเนินการตามที่มีระเบียบ กฎหมายกำหนดไว้
 3. โครงการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น
- วัตถุประสงค์ของการจัดทำแผนพัฒนาสามปี**

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี (2554, หน้า 1) อธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ดังนี้

1. เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำงบประมาณประจำปีภายใต้กรอบของแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาให้ตรงกับปัญหาและความต้องการของประชาชน
2. เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการที่ดีทุกภาคส่วน ทุกระดับ ตั้งแต่ระดับการเมือง ราชการ ธุรกิจเอกชน องค์กรชุมชน ประชาชน จนถึงระดับครอบครัว เป็นพื้นฐานในการพัฒนาให้เป็นอย่างมีประสิทธิภาพมีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน
3. เพื่อเป็นการวางรากฐานการพัฒนาฟื้นฟูเศรษฐกิจในชุมชนให้มีเสถียรภาพและให้เศรษฐกิจระดับฐานรากมีความเข้มแข็งพึ่งตนเองได้ ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพคน กระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งมีการดูแลจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน
4. เพื่อการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ให้ตรงกับความต้องการของชุมชนและคุ้มค่าที่สุด

ประโยชน์ของการจัดทำแผนพัฒนาสามปี

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2546, หน้า 35) อธิบายว่า การจัดทำแผนพัฒนาสามปีเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้พิจารณาอย่างรอบคอบให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างแนวทางการดำเนินงานต่าง ๆ ที่อาจมีความเชื่อมโยง และส่งผลทั้งในเชิงสนับสนุนและเป็นอุปสรรคต่อกัน เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำมาตัดสินใจกำหนดแนวทางการดำเนินงานและใช้ทรัพยากรการบริหารของท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดประโยชน์สาธารณะสูงสุด

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี (2554, หน้า 2) กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ดังนี้

1. เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่จะช่วยให้องค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี สามารถดำเนินการพัฒนาได้บรรลุวัตถุประสงค์ เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ
2. สามารถตอบสนองต่อปัญหาความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง
3. เป็นมาตรการที่แสดงถึงความเชื่อมโยงกันระหว่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาแผนพัฒนาสามปี และการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีของท้องถิ่น
4. เป็นการวางรากฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดแผนพัฒนาต่าง ๆ ตลอดจนการบริหารจัดการที่ดีให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้

องค์กรจัดทำแผนพัฒนาสามปี

ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 ได้กำหนดองค์กรจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย

1. คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น ประกอบด้วย (ระเบียบ ฯ ข้อ 8)
 - 1.1 ผู้บริหารท้องถิ่น เป็นประธานกรรมการ
 - 1.2 รองนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นทุกคน เป็นกรรมการ
 - 1.3 สมาชิกสภาท้องถิ่นที่สภาท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนสามคน เป็นกรรมการ
 - 1.4 ผู้ทรงคุณวุฒิที่ผู้บริหารท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนสามคน เป็นกรรมการ
 - 1.5 ผู้แทนภาคราชการและ/ หรือรัฐวิสาหกิจที่ผู้บริหารท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนไม่น้อยกว่าสามคน เป็นกรรมการ
 - 1.6 ผู้แทนประชาคมท้องถิ่นที่ประชาคมท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนไม่น้อยกว่าสามคน แต่ไม่เกินหกคน เป็นกรรมการ
 - 1.7 ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นกรรมการและเลขานุการ
 - 1.8 หัวหน้าส่วนการบริหารที่มีหน้าที่จัดทำแผน เป็นผู้ช่วยเลขานุการ
- กรรมการตามข้อ 1.3, 1.4, 1.5 และ 1.6 ให้มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปีและอาจได้รับการคัดเลือกอีกได้

โดยมีอำนาจหน้าที่ (ระเบียบ ฯ ข้อ 10)

1. กำหนดแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น โดยพิจารณาจาก
 - 1.1 อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะอำนาจหน้าที่ที่มีผลกระทบต่อประโยชน์สุขของประชาชน เช่น การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การผังเมือง

1.2 ภารกิจถ่ายโอนตามกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ

1.3 ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ กลุ่มจังหวัด และจังหวัด โดยให้น้ำหนักดำเนินการ ในยุทธศาสตร์ที่สำคัญและมีผลต่อประชาชน โดยตรง เช่น การแก้ไขปัญหาความยากจน การป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด

1.4 กรอบนโยบาย ทิศทาง แนวทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตจังหวัด

1.5 นโยบายของผู้บริหารท้องถิ่นที่แถลงต่อสภาท้องถิ่น

1.6 แผนชุมชน

ในการนำประเด็นข้างต้นมาจัดทำแผนพัฒนา ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคำนึงถึง สถานะทางการคลังของท้องถิ่น และความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการ มาประกอบการพิจารณา ด้วย

2. ร่วมจัดทำร่างแผนพัฒนา เสนอแนะแนวทางการพัฒนา และการแก้ไขปัญหา เกี่ยวกับการจัดทำร่างแผนพัฒนา ในการจัดทำร่างแผนพัฒนาให้เทศบาล เมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนตำบล และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง นำปัญหาความต้องการ จากแผนชุมชนที่เกินศักยภาพของชุมชนที่จะดำเนินการเอง ได้มาพิจารณาบรรจุไว้ในแผนพัฒนา แต่หากเกินศักยภาพของเทศบาล เมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนตำบล และองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้งให้เสนอปัญหา ความต้องการ ไปยังองค์การบริหารส่วนจังหวัด และให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดนำมาพิจารณาบรรจุไว้ในแผนพัฒนาขององค์การบริหาร ส่วนจังหวัดตามอำนาจหน้าที่

3. พิจารณาร่างแผนพัฒนาและร่างแผนการดำเนินงาน

4. ให้ความเห็นชอบร่างข้อกำหนดขอบข่ายและรายละเอียดของงาน (กรณีที่จะ มอบหมายให้หน่วยงานหรือบุคคลภายนอกดำเนินการ)

5. พิจารณาให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา

6. แต่งตั้งที่ปรึกษา คณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานอื่นเพื่อช่วยปฏิบัติงานตาม ที่เห็นสมควร

7. ในกรณีองค์การบริหารส่วนตำบล ให้คณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหาร ส่วนตำบลมีหน้าที่ประสานกับประชาคมหมู่บ้านในการรวบรวม วิเคราะห์ปัญหา ความต้องการ ของประชาชนในท้องถิ่นและจัดทำเป็น โครงการหรือกิจกรรมเพื่อประกอบในการจัดทำแผนพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบลด้วย

2. คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ประกอบด้วย (ระเบียบ ฯ ข้อ 9)

2.1 ปลัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นประธานกรรมการ

2.2 หัวหน้าส่วนการบริหารขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นกรรมการ

2.3 ผู้แทนประชาคมท้องถิ่นที่ประชาคมท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนสามคน เป็นกรรมการ

2.4 หัวหน้าส่วนการบริหารที่มีหน้าที่จัดทำแผน เป็นกรรมการและเลขานุการ

2.5 เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน หรือพนักงานส่วนท้องถิ่นที่ผู้บริหาร

ท้องถิ่นมอบหมาย เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

กรรมการตามข้อ 1.3 ให้มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปีและอาจได้รับการคัดเลือกอีกได้

โดยมีหน้าที่จัดทำร่างแผนพัฒนาให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาที่คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นกำหนด จัดทำร่างแผนการดำเนินงาน และจัดทำร่างข้อกำหนดขอบข่ายและรายละเอียดของงาน (กรณีที่จะมอบหมายให้หน่วยงานหรือบุคคลภายนอกดำเนินการ) เพื่อเสนอคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น (ระเบียบ ฯ ข้อ 11)

ทั้งนี้ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอาจมอบให้หน่วยงานหรือบุคคลภายนอกจัดทำหรือร่วมจัดทำร่างแผนพัฒนาได้ โดยดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการจัดทำร่างแผนพัฒนาตามระเบียบนี้ (ระเบียบ ฯ ข้อ 19)

ขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาสามปี

ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 ข้อ 17 ได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาสามปีไว้ 4 ขั้นตอนดังนี้

1. คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นร่วมกับประชาคมท้องถิ่น กำหนดประเด็นหลักการพัฒนาให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนารวมทั้งสอดคล้องกับปัญหา ความต้องการของประชาคมและชุมชน โดยให้นำข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาจากหน่วยงานต่าง ๆ และข้อมูลในแผนชุมชนมาพิจารณาประกอบการจัดทำแผนพัฒนาสามปี

2. คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นรวบรวมประเด็นหลักการพัฒนา ปัญหาความต้องการ และข้อมูลนำมาจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี แล้วเสนอคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น

3. คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นพิจารณาร่างแผนพัฒนาสามปีเพื่อเสนอผู้บริหารท้องถิ่น

4. ผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาอนุมัติร่างแผนพัฒนาสามปีและประกาศใช้แผนพัฒนาสามปีสำหรับองค์การบริหารส่วนตำบล ให้ผู้บริหารท้องถิ่นเสนอร่างแผนพัฒนาสามปีต่อสภาองค์การ

บริหารส่วนตำบลเพื่อให้ความเห็นชอบก่อน แล้วผู้บริหารท้องถิ่นจึงพิจารณาอนุมัติและประกาศใช้แผนพัฒนาสามปี

ทั้งนี้ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2546, หน้า 36-42) ได้กำหนดแนวทางและขั้นตอนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีไว้ 7 ขั้นตอน พอสรุปได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการจัดทำแผน

1. หน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดทำแผนพัฒนาควรเข้าพบผู้บริหารท้องถิ่น เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ ความสำคัญและความจำเป็นในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ตลอดจนเพื่อให้ผู้บริหารทราบ ถึงภารกิจที่จะต้องดำเนินการต่อไป และดำเนินการเสนอ โครงการจัดทำแผนพัฒนาสามปีผ่านปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ผู้บริหารท้องถิ่นอนุมัติ โครงการดังกล่าวจะเป็นการกำหนดทรัพยากรในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีและกำหนดปฏิทินการทำงานไว้อย่างชัดเจน

2. หน่วยงานที่รับผิดชอบ แจ้างโครงการที่ได้รับอนุมัติให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ ได้แก่ คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น หน่วยงานภายในขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาคม

ขั้นตอนที่ 2 การคัดเลือกยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา

1. คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนา จะสรุปยุทธศาสตร์การพัฒนาและแนวทางการพัฒนาจากแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา พร้อมทั้งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ปัญหาความต้องการของท้องถิ่น รวมทั้งสรุปยุทธศาสตร์การพัฒนาของจังหวัด/ อำเภอ และนโยบายของผู้บริหารท้องถิ่น เพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น

2. คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น จัดการประชุมร่วมระหว่างคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น ประชาคมท้องถิ่น และส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันพิจารณา โดยในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ในครั้งแรก ให้เวทีการประชุมร่วมกันดังกล่าว คัดเลือกยุทธศาสตร์การพัฒนา แนวทางการพัฒนาที่สมควรนำมาใช้เป็นแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาสามปี เพื่อเป็นกรอบในการพิจารณาจัดทำโครงการ/ กิจกรรมในแผนพัฒนาสามปีต่อไป แต่สำหรับการจัดทำแผนพัฒนาสามปีครั้งต่อไป (เมื่อครบรอบหนึ่งปี) ให้เวทีการประชุมร่วมพิจารณาทบทวนดูว่าจากยุทธศาสตร์แนวทางการพัฒนาที่ได้คัดเลือก และโครงการ/ กิจกรรมที่กำหนดไว้ ยังมีความเหมาะสมหรือไม่ซึ่งในขั้นตอนนี้ ในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีในปีต่อไป จะสามารถคัดเลือกยุทธศาสตร์การพัฒนา แนวทางการพัฒนาที่จะนำมาใช้เป็นกรอบการจัดทำแผนพัฒนาสามปีก็ได้ รวมทั้งกำหนดโครงการ/ กิจกรรมที่จะเพิ่มเติมหรือตัดทอนลงได้

3. เมื่อได้แนวทางการพัฒนาแล้ว เวทีการประชุมร่วมพิจารณาว่ามีโครงการ/ กิจกรรมอะไรบ้างที่ต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแนวทางการพัฒนาที่คัดเลือกนำมาใช้เป็นกรอบในการพัฒนา

4. โครงการ/กิจกรรมที่พิจารณากำหนดอาจมีเป็นจำนวนมาก ดังนั้น ในขั้นตอนนี้ จะต้องมีการดำเนินการ ดังนี้

4.1 พิจารณาความเกี่ยวเนื่องกันระหว่างยุทธศาสตร์หรือระหว่างแนวทางการพัฒนา

4.2 ให้พิจารณานำโครงการ/กิจกรรม จากแผนชุมชนที่เกินขีดความสามารถในการดำเนินการของชุมชนที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนามา ประกอบการจัดทำแผนพัฒนาสามปี

4.3 มีการจัดลำดับความสำคัญของโครงการ/กิจกรรม เพื่อที่จะบรรจุลงในแผนพัฒนาสามปีได้อย่างเหมาะสม และนอกจากนั้น ยังเป็นการจัดลำดับโครงการไว้เพื่อทำแผนพัฒนาสามปีในช่วงถัดไปด้วย เนื่องจากในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของยุทธศาสตร์การพัฒนา อาจจะต้องใช้เวลาต่อเนื่องนานกว่าสามปี ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องพิจารณาแนวทาง การจัดทำโครงการ/กิจกรรมที่ต่อเนื่องไปในระยะยาวด้วย ซึ่งอาจจะยังไม่สามารถระบุไว้ในช่วงสามปี ของการจัดทำแผนพัฒนาสามปีได้

4.4 เนื่องจากกิจกรรมที่จะต้องดำเนินการมีความหลากหลาย ดังนั้น ในขั้นของการพิจารณากำหนดกิจกรรม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

4.4.1 งบประมาณรายรับ รายจ่ายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4.4.2 ทรัพยากรการบริหารอื่น ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4.4.3 ภาวการณ์พัฒนาที่สามารถเข้าร่วมดำเนินการ หรือมีภารกิจรับผิดชอบการดำเนินการในเรื่องนั้น ๆ

เมื่อพิจารณาด้านต่าง ๆ ดังกล่าว แล้วจะต้องแยกประเภทของโครงการออกอย่างน้อย 3 ประเภท คือ

1. โครงการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการเอง กล่าวคือมีขีดความสามารถทั้งทางด้านกำลังเงิน กำลังคน วัสดุอุปกรณ์ และความรู้ทางการบริหารจัดการที่จะดำเนินการได้เอง

2. โครงการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอุดหนุนให้หน่วยงานอื่นดำเนินการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน เนื่องจากเป็นงานที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถหรือไม่ประสงค์จะดำเนินการ จึงมอบให้หน่วยงานอื่นดำเนินการแทน โดยการตั้งงบประมาณเป็นเงินอุดหนุนให้ตามระเบียบวิธีการของทางราชการ

3. โครงการที่ขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ทั้งราชการบริหารส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานอื่น และภาคเอกชนอันเนื่องมาจากเป็นโครงการขนาดใหญ่ หรือเป็นโครงการที่หน่วยงานดังกล่าวเป็นหน่วยปฏิบัติและมีหน้าที่จัดบริการสาธารณะดังกล่าวอยู่แล้ว ทั้งนี้รวมถึงโครงการเงินอุดหนุนเฉพาะกิจด้วย

ขั้นตอนที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ดำเนินการสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นต่อการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ซึ่งนอกจากจะต้องเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานทั่วไปแล้ว ยังจะต้องวิเคราะห์ว่ายุทธศาสตร์การพัฒนา แนวทางการพัฒนาที่เลือกต้องการข้อมูลประเภทใดเป็นพิเศษ ต้องการข้อมูลของห้วงเวลาใด และจะเก็บข้อมูลจากแหล่งใด เพื่อเป็นข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาโครงการ/ กิจกรรมได้อย่างถูกต้อง โดยในการเก็บรวบรวมข้อมูลจะต้องเก็บข้อมูลทั้งข้อมูลภายในองค์กรและข้อมูลภายนอก เพื่อสามารถนำมาวิเคราะห์ SWOT (การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค) ได้

2. การวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย 4 กิจกรรมหลัก คือ

2.1 การประเมินผลการพัฒนาที่ผ่านมา

คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น สรุปผลการพัฒนาที่ผ่านมา และนำเสนอที่ประชุม ซึ่งประกอบด้วยคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น ประชาคมท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อประเมินผลการพัฒนาท้องถิ่นในรอบปีที่ผ่านมา โดยประเมินทั้งในเชิงปริมาณและในเชิงคุณภาพ (สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบล ควรจัดให้มีการประชุมประชาคมหมู่บ้านด้วย)

2.2 การคัดเลือกยุทธศาสตร์การพัฒนา

หลังจากการประเมินผลการพัฒนาในรอบปีที่ผ่านมาแล้วให้ที่ประชุมตามข้อ 1 ร่วมกันคัดเลือกยุทธศาสตร์การพัฒนาในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา รวมทั้งสอดคล้องกับปัญหาความต้องการของประชาคม/ ชุมชนในห้วงระยะเวลาสามปี ในกรณีที่ไม่พบยุทธศาสตร์การพัฒนาใดที่ยังไม่มีได้กำหนดไว้ในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา แต่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องกำหนดขึ้นใหม่ ก็อาจกำหนดขึ้นได้ แต่ทั้งนี้ต้องแสดงให้เห็นถึงเหตุผลและวัตถุประสงค์ที่มีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนและวิสัยทัศน์การพัฒนาท้องถิ่น

2.3 การจัดลำดับความสำคัญของแนวทางการพัฒนา

ภายใต้ยุทธศาสตร์ จะมีแนวทางการพัฒนาที่หลากหลาย ซึ่งล้วนแล้วแต่มีความจำเป็นในการดำเนินการเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของยุทธศาสตร์การพัฒนาทั้งสิ้น แต่มีความสำคัญความจำเป็นเร่งด่วนมากน้อยแตกต่างกัน ที่ประชุมตามข้อ 1 จะต้องร่วมกันจัดเรียงลำดับความสำคัญของแนวทางการพัฒนา การจัดลำดับความสำคัญดังกล่าว ไม่ได้หมายความว่าแนวทางการพัฒนาที่ถูกจัดลำดับความสำคัญอยู่ในลำดับหลัง ๆ จะไม่ต้องนำมาปฏิบัติ เพราะการที่จะกำหนดแนวทางการพัฒนาทุกแนวทาง ได้รับการพิจารณาแล้วว่าต้องดำเนินการ แต่ในห้วงระยะเวลาสามปีของแผนพัฒนาสามปีนั้นอาจมีแนวทางที่จำเป็นต้องนำมาเน้นการปฏิบัติ

2.4 การตัดสินใจเลือกแนวทางการพัฒนาในห้วงสามปี

หลังจากจัดลำดับแนวทางการพัฒนาแล้ว ที่ประชุมจะตัดสินใจว่าจะนำแนวทางการพัฒนาเหล่านั้นมาดำเนินการ แต่ในการตัดสินใจเลือกนั้น ควรจะได้วิเคราะห์ถึงความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ เพราะในการจัดลำดับความสำคัญอาจใช้การตัดสินใจของแต่ละบุคคลเป็นหลัก ดังนั้นเพื่อทบทวนและยืนยันการจัดลำดับว่ามีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติจริงหรือไม่ จึงควรรวบรวมแนวทางการพัฒนามาทำการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) อีกครั้ง

ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดวัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนา

1. หลังจากได้แนวทางการพัฒนาในช่วงสามปีแล้ว ให้ที่ประชุมร่วมกันพิจารณาคัดเลือกวัตถุประสงค์ของยุทธศาสตร์การพัฒนา มาจัดทำเป็นวัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนา โดยพิจารณาคัดเลือกวัตถุประสงค์ของยุทธศาสตร์การพัฒนาจากแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาในช่วงสามปี โดยนำวัตถุประสงค์ดังกล่าวมาจัดทำเป็นวัตถุประสงค์ของ แนวทางการพัฒนาในช่วงสามปี บางครั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจกำหนดวัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนาดังแต่ขั้นตอนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นแล้ว แต่อาจนำมาปรับให้ชัดเจนและสอดคล้องกับสถานการณ์ในช่วงสามปี

2. ที่ประชุมจะร่วมกันพิจารณากำหนดโครงการ/ กิจกรรมการพัฒนาที่จะต้องดำเนินการตามแนวทางที่คัดเลือก และ โดยที่กิจกรรมที่จะดำเนินการย่อมมีความหลากหลาย ซึ่งที่ประชุมจะต้องพิจารณาในประเด็นดังต่อไปนี้ด้วยคือ

2.1 พิจารณากิจกรรมที่ต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนาที่กำหนดอย่างรอบคอบ เพื่อให้ได้โครงการ/ กิจกรรมที่ครบถ้วน ซึ่งอาจจะมีทั้งโครงการ/ กิจกรรมที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการเอง โครงการ/ กิจกรรมที่ร่วมดำเนินการกับหน่วยงานอื่น หรือโครงการ/ กิจกรรมที่หน่วยงานอื่นเป็นผู้ดำเนินการ

2.2 พิจารณาจัดลำดับความสำคัญของ โครงการ/ กิจกรรม ควรพิจารณาทั้งภายใต้แนวทางเดียวกันและระหว่างแนวทางการพัฒนา

2.3 พิจารณาถึงความเชื่อมโยงของกิจกรรมทั้งในด้านกระบวนการการดำเนินงาน และในด้านของผลการดำเนินการ เพื่อบรรจุกิจกรรมลงในปีต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

2.4 พิจารณาคัดเลือกโครงการ/ กิจกรรม จาก

2.4.1 ความจำเป็นเร่งด่วน

2.4.2 ขีดความสามารถทางทรัพยากรการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.4.3 ความเชื่อมโยงของกิจกรรม และระยะเวลาที่จะดำเนินการ

ขั้นตอนที่ 5 การจัดทำรายละเอียดโครงการ/ กิจกรรมการพัฒนา

คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นพิจารณาคัดเลือกโครงการที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาในช่วงสามปี มาจัดทำรายละเอียดโครงการ ในด้านเป้าหมาย ผลผลิต ผลลัพธ์ งบประมาณ ระยะเวลา ผู้รับผิดชอบ และตัวชี้วัดความสำเร็จ โดยเน้นการศึกษา รายละเอียดของกิจกรรมที่จะดำเนินการในปีแรกของแผนพัฒนาสามปี เพื่อให้สามารถนำไปจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีได้ต่อไป

ขั้นตอนที่ 6 การจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี

1. คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น จัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี
2. คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น จัดเวทีประชาคม ซึ่งประกอบด้วยคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น ประชาคมท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสนอร่างแผนพัฒนาสามปีและรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ แล้วนำไปปรับปรุงแผนพัฒนาสามปีให้สมบูรณ์ต่อไป
3. คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นนำร่างแผนพัฒนาสามปีที่ปรับปรุงแล้วเสนอคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อพิจารณา

ขั้นตอนที่ 7 การอนุมัติและประกาศใช้แผนพัฒนาสามปี

1. คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นเสนอร่างแผนพัฒนาสามปีที่ผ่านการพิจารณาให้ผู้บริหารท้องถิ่นเสนอคณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นหรือเสนอคณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นระดับอำเภอในกรณีที่มีการมอบอำนาจ เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ
2. ผู้บริหารท้องถิ่นนำร่างแผนพัฒนาสามปีผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นหรือคณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นระดับอำเภอในกรณีที่มีการมอบอำนาจ เสนอขอรับอนุมัติจากสภาท้องถิ่น
3. เมื่อสภาท้องถิ่นพิจารณาอนุมัติแผนพัฒนาสามปีแล้ว สภาท้องถิ่นจะส่งให้ผู้บริหารท้องถิ่นประกาศใช้แผนพัฒนาสามปีและนำไปปฏิบัติ รวมทั้งแจ้งสภาท้องถิ่น คณะกรรมการพัฒนาจังหวัด คณะกรรมการพัฒนาอำเภอ คณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่น คณะอนุกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งประกาศให้ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ โดยทั่วกัน

แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น

ความหมายของการปกครองท้องถิ่น

อุทัย หิรัญโต (ม.ป.ป. อ้างถึงใน เกศสุดา สระเกษ, 2553, หน้า 23) อธิบายว่า การปกครองท้องถิ่น คือ การปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง จัดการปกครองและดำเนินกิจการบางอย่าง โดยดำเนินกันเองเพื่อบำบัดความต้องการของตนเอง การบริหารงานของท้องถิ่นมีการจัดเป็นองค์การ มีเจ้าหน้าที่ซึ่งประชาชนเลือกตั้งขึ้นมาทั้งหมด หรือบางส่วน ทั้งนี้มีความเป็นอิสระในการบริหารงาน แต่รัฐบาลต้องควบคุมด้วยวิธีต่าง ๆ ตามความเหมาะสม จะปราศจากการควบคุมของรัฐหาได้ไม่ เพราะการปกครองท้องถิ่นเป็นสิ่งที่รัฐทำให้เกิดขึ้น

ปธาน สุวรรณมงคล (ม.ป.ป. อ้างถึงใน วีรพงษ์ บุญพันธ์, 2553, หน้า 32) ได้ให้คำนิยามของการปกครองท้องถิ่นว่า หมายถึง รูปแบบการปกครองในระดับท้องถิ่นที่รัฐจัดขึ้นเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างอิสระตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นนั้น โดยประชาชนเป็นผู้เลือกตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่ตามอาณัติที่กฎหมายกำหนด

ลักษณะของการปกครองท้องถิ่น

ชญาณเกียรติ ชมภูพาน (2552, หน้า 38-39) กล่าวว่า เนื่องจากการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบของการปกครองตนเอง (Local Government) เป็นการปกครองที่ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น และการมีอำนาจอิสระในการปกครองตนเองภายใต้กฎหมายของรัฐหรือประเทศนั้น ๆ ดังนั้น ลักษณะที่สำคัญของการปกครองท้องถิ่นจึงควรมีดังนี้

1. มีสถานะตามกฎหมาย (Legal Status) หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีการจัดตั้งขึ้นโดยกฎหมาย เช่น มีการกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ

2. มีพื้นที่และระดับ (Area and Levels) หน่วยการปกครองท้องถิ่น จะต้อง มีพื้นที่ การปกครองที่แน่นอนและชัดเจน ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ เป็นต้น เกณฑ์ที่ใช้ในการกำหนดพื้นที่ และระดับของการปกครองท้องถิ่นมีมากมาย เช่น สภาพภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ความสำคัญในการปกครองตนเองของประชาชน ประสิทธิภาพในการบริหารรายได้ และความหนาแน่นของประชากร เป็นต้น

3. มีการกระจายอำนาจและหน้าที่ (Devolution of Power and Function) การปกครองท้องถิ่นจะต้องมีการกระจายอำนาจการปกครองไปให้ท้องถิ่น โดยการกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นไว้ในกฎหมายอย่างชัดเจน ดังนั้น การที่หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะมีอำนาจและหน้าที่มากน้อยเพียงใดในกฎหมายอย่างชัดเจน ดังนั้น การที่หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะมีอำนาจและหน้าที่มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับนโยบายทางการเมืองการปกครองเป็นสำคัญ

แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น

ความหมายของการปกครองท้องถิ่น

อุทัย หิรัญโต (ม.ป.ป. อ้างถึงใน เกศสุตา สระเกษ, 2553, หน้า 23) อธิบายว่า การปกครองท้องถิ่น คือ การปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง จัดการปกครองและดำเนินกิจการบางอย่าง โดยดำเนินกันเองเพื่อบำบัดความต้องการของตน การบริหารงานของท้องถิ่นมีการจัดเป็นองค์การ มีเจ้าหน้าที่ซึ่งประชาชนเลือกตั้งขึ้นมาทั้งหมด หรือบางส่วน ทั้งนี้มีความเป็นอิสระในการบริหารงาน แต่รัฐบาลต้องควบคุมด้วยวิธีต่าง ๆ ตามความเหมาะสม จะปราศจากการควบคุมของรัฐหาได้ไม่ เพราะการปกครองท้องถิ่นเป็นสิ่งที่รัฐทำให้เกิดขึ้น

ปธาน สุวรรณมงคล (ม.ป.ป. อ้างถึงใน วีรพงษ์ บุญพันธ์, 2553, หน้า 32) ได้ให้คำนิยามของการปกครองท้องถิ่นว่า หมายถึง รูปแบบการปกครองในระดับท้องถิ่นที่รัฐจัดขึ้นเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างอิสระตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นนั้น โดยประชาชนเป็นผู้เลือกตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่ตามอาณัติที่กฎหมายกำหนด

ลักษณะของการปกครองท้องถิ่น

ชญาณเกียรติ ชมภูพาน (2552, หน้า 38-39) กล่าวว่า เนื่องจากการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบของการปกครองตนเอง (Local Government) เป็นการปกครองที่ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น และการมีอำนาจอิสระในการปกครองตนเองภายใต้กฎหมายของรัฐหรือประเทศนั้น ๆ ดังนั้น ลักษณะที่สำคัญของการปกครองท้องถิ่นจึงควรมีดังนี้

1. มีสถานะตามกฎหมาย (Legal Status) หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีการจัดตั้งขึ้นโดยกฎหมาย เช่น มีการกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ

2. มีพื้นที่และระดับ (Area and Levels) หน่วยการปกครองท้องถิ่น จะต้อง มีพื้นที่ การปกครองที่แน่นอนและชัดเจน ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ เป็นต้น เกณฑ์ที่ใช้ในการกำหนดพื้นที่ และระดับของการปกครองท้องถิ่นมีมากมาย เช่น สภาพภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ความสำคัญในการปกครองตนเองของประชาชน ประสิทธิภาพในการบริหารรายได้ และความหนาแน่นของประชากร เป็นต้น

3. มีการกระจายอำนาจและหน้าที่ (Devolution of Power and Function) การปกครองท้องถิ่นจะต้องมีการกระจายอำนาจการปกครองไปให้ท้องถิ่น โดยการกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นไว้ในกฎหมายอย่างชัดเจน ดังนั้น การที่หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะมีอำนาจและหน้าที่มากนักน้อยเพียงใดในกฎหมายอย่างชัดเจน ดังนั้น การที่หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะมีอำนาจและหน้าที่มากนักน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับนโยบายทางการเมืองการปกครองเป็นสำคัญ

4. ความเป็นนิติบุคคล (Artificial Person) หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องเป็นองค์การนิติบุคคลโดยแยกเทศจากองค์การของรัฐบาลกลาง ทั้งนี้ เพื่อการดำเนินงานที่ถูกต้องตามกฎหมาย และเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของตน เพราะหน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีงบประมาณ ทรัพย์สิน หนี้สิน และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานของตนเอง

5. มีการเลือกตั้ง (Election) การปกครองท้องถิ่นจะต้องมีหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งโดยประชาชนในท้องถิ่นเป็นสำคัญ กล่าวคือ จะต้องให้สิทธิแก่ประชาชนในท้องถิ่นในการเลือกตั้งคณะเจ้าหน้าที่ผู้บริหารการปกครองท้องถิ่นทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อแสดงถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชน (Political Participation)

6. มีอำนาจอิสระ (Autonomy) หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องไม่อยู่ในสายการบังคับบัญชาของหน่วยงานรัฐบาลกลาง และมีอำนาจอิสระในการกำหนดนโยบายและการบริหารงานภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย สามารถกำหนดนโยบาย ออกกฎ ข้อบังคับ เพื่อการควบคุมให้มีการปฏิบัติตามนโยบายหรือความต้องการของท้องถิ่น และสามารถใช้ดุลยพินิจของตนเองในการปฏิบัติกิจการในขอบเขตของกฎหมาย โดยไม่ต้องขออนุมัติจากรัฐบาลกลาง

7. มีงบประมาณของตนเอง หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ (Revenue) จัดเก็บภาษีตามขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจในการจัดเก็บ เพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้เพียงพอที่จะทำนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า

8. มีการกำกับดูแลของรัฐ หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีฐานะเป็นหน่วยการปกครองระดับรองของรัฐ และอยู่ในการกำกับดูแลของรัฐ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ของประชาชนส่วนรวมและความมั่นคงของรัฐ

ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น

1. การปกครองท้องถิ่นถือเป็นรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นสถาบันฝึกสอนการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชน ทำให้เกิดความคุ้นเคยในการใช้สิทธิและหน้าที่พลเมือง อันจะนำมาสู่ความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตย

2. การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล

3. การปกครองท้องถิ่นจะทำให้ประชาชนรู้จักการปกครองตนเอง เพราะเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งจะทำให้ประชาชนเกิดสำนึกของตนเองต่อท้องถิ่น ประชาชนจะมีส่วนรับรู้ถึงอุปสรรค ปัญหา และช่วยกันแก้ไขปัญหาลงท้องถิ่นของตน

4. การปกครองท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นตรงเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพ

5. การปกครองท้องถิ่นจะเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมือง การบริหารของประเทศในอนาคต

รูปแบบการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

ในปัจจุบันประเทศไทยได้จัดหน่วยบริหารราชการส่วนท้องถิ่นเป็น 4 รูปแบบ คือ

1. องค์การบริหารส่วนจังหวัด
 2. เทศบาล
 3. องค์การบริหารส่วนตำบล
 4. ราชการส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา
- การปกครองท้องถิ่นรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล**

องค์การบริหารส่วนตำบลจัดตั้งขึ้นตามมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ซึ่งพิจารณาจากสภาตำบลที่มีรายได้โดยไม่รวมเงินอุดหนุน ในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปีเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท สามารถจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลได้ โดยทำเป็นประกาศของกระทรวงมหาดไทย และให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยบริหารราชการส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 (แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 6) พ.ศ. 2552 ดังนี้

ตามมาตรา 67 องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ต้องทำในเขตพื้นที่รับผิดชอบ ประกอบด้วย

1. จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
2. รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะรวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
3. ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ
4. ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
5. ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
6. ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ
7. คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
8. บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
9. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมายโดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร

และตามมาตรา 68 องค์การบริหารส่วนตำบลอาจจัดทำกิจการในเขตพื้นที่รับผิดชอบ ประกอบด้วย

1. ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร
2. ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
3. ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
4. ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุมการกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจ และสวนสาธารณะ
5. ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์
6. ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
7. บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
8. การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
9. หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
10. ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
11. กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์
12. การท่องเที่ยว
13. การผังเมือง

โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 (แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 6) พ.ศ. 2552 ประกอบด้วย 1. สภาองค์การบริหารส่วนตำบล และ 2. นายองค์การบริหารส่วนตำบล

1. สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หมู่บ้านละสองคน ซึ่งเลือกตั้งขึ้น โดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น หากองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียงหนึ่งหมู่บ้านก็ให้มีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้หกคน และในกรณีที่องค์การบริหารส่วนตำบลมีเพียงสองหมู่บ้านให้มีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนหมู่บ้านละสามคน สภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีประธานสภา และรองประธานสภาตำแหน่งละหนึ่งคน ซึ่งเลือกจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล โดยนายอำเภอจะเป็นผู้แต่งตั้งตามมติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลเลือกปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหรือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลคนหนึ่งเป็นเลขานุการสภาองค์การบริหารส่วนตำบล อายุของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีกำหนดคราวละสี่ปีนับแต่วันเลือกตั้ง

สภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่

1.1 ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล

1.2 พิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนตำบล ร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี และร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม

1.3 ควบคุมการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ข้อบัญญัติ ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ

2. นายกององค์การบริหารส่วนตำบล จำนวนหนึ่งคนซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน มีระยะการดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปีนับตั้งแต่วันเลือกตั้ง โดยนายกององค์การบริหารส่วนตำบลอาจแต่งตั้งรองนายกององค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งไม่ใช่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้ช่วยเหลือในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลตามที่นายกององค์การบริหารส่วนตำบลมอบหมายได้ไม่เกินสองคน และอาจแต่งตั้งเลขานุการนายกององค์การบริหารส่วนตำบลหนึ่งคนซึ่งไม่ได้เป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐได้

นายกององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้ควบคุมและรับผิดชอบในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลตามกฎหมาย และเป็นผู้บังคับบัญชาของพนักงานส่วนตำบลและลูกจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบล และมีอำนาจหน้าที่

2.1 กำหนดนโยบายโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย และรับผิดชอบในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบล ให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ข้อบัญญัติ ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ

2.2 สั่ง อนุญาต และอนุมัติเกี่ยวกับราชการขององค์การบริหารส่วนตำบล

2.3 แต่งตั้งและถอดถอนรองนายกององค์การบริหารส่วนตำบล และเลขานุการนายกององค์การบริหารส่วนตำบล

2.4 วางระเบียบเพื่อให้งานขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

2.5 รักษาการให้เป็นไปตามข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนตำบล

2.6 ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล และกฎหมายอื่น

นอกจากนี้ยังกำหนดให้มีปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลคนหนึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานส่วนตำบลและลูกจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลรองจากนายกององค์การบริหารส่วนตำบล และรับผิดชอบควบคุมดูแลราชการประจำขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามนโยบาย และมีอำนาจหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนดหรือตามที่นายกององค์การบริหารส่วนตำบลมอบหมาย และให้นายอำเภอมีอำนาจกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับของทางราชการ

ในการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล นอกจากที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 (แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 6) พ.ศ. 2552 ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่โดยตรงแล้ว ยังมีกฎหมายอื่นที่ได้ให้อำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติงาน

ขององค์การบริหารส่วนตำบลในฐานะราชการส่วนท้องถิ่น อาทิเช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และฉบับที่ 2 พ.ศ. 2549 พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 (แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 4) พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 (แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 3) พ.ศ. 2554 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 เป็นต้น

แนวคิดเกี่ยวกับคณะกรรมการหมู่บ้าน

กรมการปกครอง (2551, คำนำ) กล่าวว่า บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้เปิดโอกาสให้ ประชาชนมีสิทธิ เสรีภาพ และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยบัญญัติให้ “รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ และสังคม การจัดทำบริการสาธารณะและการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ” และการกระจายอำนาจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาประเทศโดยยึด “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” ภายใต้แนวปฏิบัติของ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่สำคัญของภาครัฐ ในการกระตุ้น ส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารการพัฒนาประเทศ ตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน/ ชุมชน จนถึงในระดับชาติ รวมทั้ง มาตรา 61/1 แห่งระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2550 ให้อำเภอมีอำนาจหน้าที่ ภายในเขตอำเภอ ประสานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อร่วมกับชุมชนในการดำเนินการให้มีแผนชุมชน เพื่อรองรับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัด และ กระทรวง ทบวง กรม

หมู่บ้านซึ่งเป็นองค์กรบริหารในระดับรากหญ้า มีความใกล้ชิดกับประชาชน ซึ่งตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551 นอกจากจะกำหนดอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในการบริหารงาน “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” ให้กับราษฎรในหมู่บ้านแล้ว ยังได้กำหนดให้มีคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) ทำหน้าที่ช่วยเหลือ แนะนำ และให้คำปรึกษาแก่ผู้ใหญ่บ้านเกี่ยวกับกิจการอันเป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านและปฏิบัติหน้าที่อื่นตามกฎหมายหรือระเบียบแบบแผนของทางราชการหรือที่นายอำเภอมอบหมายหรือที่ผู้ใหญ่บ้านร้องขอ และให้คณะกรรมการหมู่บ้านเป็นองค์กรหลักที่รับผิดชอบในการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านและบริหารกิจกรรมที่ดำเนินงานในหมู่บ้านร่วมกับองค์กรอื่นทุกภาคส่วน

รูปแบบของคณะกรรมการหมู่บ้าน

คณะกรรมการหมู่บ้าน ถือเป็นไปตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551 ประกอบด้วยกรรมการ 2 ประเภท คือ

1. กรรมการหมู่บ้าน โดยตำแหน่ง ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีภูมิลำเนาในหมู่บ้าน ผู้นำหรือผู้แทนกลุ่มหรือองค์กรในหมู่บ้าน
2. กรรมการหมู่บ้าน โดยการเลือก ได้แก่ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งราษฎรมีสิทธิเลือกผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้เลือกกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีจำนวน 2-10 คน โดยให้ที่ประชุมเลือกกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้กำหนด จำนวนที่พึงมีในหมู่บ้าน

ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551 ได้กำหนดให้ผู้ใหญ่บ้านเป็นประธาน และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การเป็นกรรมการหมู่บ้าน การปฏิบัติหน้าที่และการประชุมของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. 2551 กำหนดให้กรรมการหมู่บ้านเลือกรองประธานกรรมการหมู่บ้านจากกรรมการหมู่บ้าน โดยตำแหน่งคนหนึ่ง และจากกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิอีกคนหนึ่ง โดยให้คณะกรรมการหมู่บ้านเลือกรองประธานคนใดคนหนึ่งเป็นรองประธานคนใดคนหนึ่ง และประธานคณะกรรมการหมู่บ้านเลือกกรรมการหมู่บ้านคนหนึ่งเป็นเลขานุการคณะกรรมการหมู่บ้าน และให้คณะกรรมการหมู่บ้านเลือกกรรมการหมู่บ้านคนหนึ่งเป็นเหรัญญิก ส่วนกรรมการหมู่บ้านคนอื่น ๆ ก็จะแบ่งหน้าที่รับผิดชอบงานของคณะทำงานด้านต่าง ๆ ดังนั้น รูปแบบคณะกรรมการหมู่บ้านจะมีลักษณะ ดังนี้

1. ผู้ใหญ่บ้าน เป็นประธาน
2. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เป็นกรรมการ
3. สมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นกรรมการ
4. ผู้นำหรือผู้แทนกลุ่มหรือองค์กรในหมู่บ้าน เป็นกรรมการ
5. กรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิ 2-10 คน เป็นกรรมการ

โดยบุคคลในข้อที่ 1-4 จะเป็นคณะกรรมการหมู่บ้านเป็น โดยตำแหน่ง ส่วนบุคคลในข้อที่ 5 จะเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน โดยการเลือกของราษฎรในหมู่บ้าน

ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การเป็นกรรมการหมู่บ้าน การปฏิบัติหน้าที่และการประชุมของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. 2551 กำหนดให้คณะกรรมการหมู่บ้านแต่งตั้งคณะทำงานต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือปฏิบัติการกิจของคณะกรรมการหมู่บ้านและผู้ใหญ่บ้าน ดังนี้

1. คณะทำงานด้านอำนวยการ ประกอบด้วยประธานกรรมการหมู่บ้าน รองประธานกรรมการหมู่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หัวหน้าคณะทำงานด้านต่าง ๆ เลขานุการ และเหรัญญิก โดยให้ประธานกรรมการหมู่บ้านและเลขานุการ เป็นหัวหน้าและเลขานุการคณะทำงาน มีหน้าที่เกี่ยวกับ

- 1.1 งานธุรการ
 - 1.2 การจัดประชุม
 - 1.3 การรับจ่ายและเก็บรักษาเงินและทรัพย์สินของหมู่บ้าน
 - 1.4 การประชาสัมพันธ์
 - 1.5 การประสานงานและติดตามการทำงานของคณะทำงานด้านต่าง ๆ
 - 1.6 การจัดทำรายงานผลการดำเนินการของคณะกรรมการในรอบปีและ
 - 1.7 งานอื่นใดตามที่ประธานกรรมการหมู่บ้านหรือคณะกรรมการมอบหมาย
2. คณะทำงานด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย ประกอบด้วยกรรมการหมู่บ้านซึ่งเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านเป็นหัวหน้าคณะทำงาน และกรรมการหมู่บ้านที่คณะกรรมการเลือก มีหน้าที่เกี่ยวกับ
- 2.1 การส่งเสริมให้ราษฎรมีส่วนร่วมในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
 - 2.2 การส่งเสริมอุดมการณ์และวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยให้กับราษฎรในหมู่บ้าน
 - 2.3 การส่งเสริมดูแลให้ราษฎรปฏิบัติตามกฎหมาย และกฎระเบียบ ข้อบังคับของหมู่บ้าน
 - 2.4 การสร้างความเป็นธรรมและประนีประนอมข้อพิพาท
 - 2.5 การตรวจตรารักษาความสงบเรียบร้อย และการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภายในหมู่บ้าน
 - 2.6 การคุ้มครองดูแลรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้าน
 - 2.7 การป้องกันบรรเทาสาธารณภัยและภัยอันตรายของหมู่บ้าน
 - 2.8 งานอื่นใดตามที่ประธานกรรมการหมู่บ้าน หรือคณะกรรมการมอบหมาย
3. คณะทำงานด้านแผนพัฒนาหมู่บ้าน ประกอบด้วยกรรมการหมู่บ้านที่คณะกรรมการเลือก มีหน้าที่เกี่ยวกับ
- 3.1 การจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน
 - 3.2 ประสานการจัดทำโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาหมู่บ้านกับคณะทำงานด้านต่าง ๆ เพื่อดำเนินการหรือเสนอขอของบประมาณจากภายนอก
 - 3.3 การรวบรวมและจัดทำข้อมูลต่าง ๆ ของหมู่บ้าน
 - 3.4 การติดตามผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาหมู่บ้านและงานอื่นใด ตามที่ประธานกรรมการหมู่บ้านหรือคณะกรรมการมอบหมาย
4. คณะทำงานด้านส่งเสริมเศรษฐกิจ ประกอบด้วยกรรมการหมู่บ้านที่คณะกรรมการเลือกมีหน้าที่เกี่ยวกับ

- 4.1 การส่งเสริมการดำเนินการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้าน
- 4.2 การพัฒนาและส่งเสริมการประกอบอาชีพ การผลิตและการตลาดเพื่อเสริมสร้างรายได้ให้กับราษฎรในหมู่บ้าน
- 4.3 งานอื่นใดตามที่ประธานคณะกรรมการหมู่บ้านหรือคณะกรรมการมอบหมาย
5. คณะทำงานด้านสังคม สิ่งแวดล้อมและสาธารณสุข ประกอบด้วยกรรมการหมู่บ้านที่คณะกรรมการเลือก มีหน้าที่เกี่ยวกับ
 - 5.1 การพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ การจัดสวัสดิการในหมู่บ้าน
 - 5.2 การสงเคราะห์ผู้ยากจนที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้
 - 5.3 การส่งเสริมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การสาธารณสุข
 - 5.4 งานอื่นใดตามที่ประธานกรรมการหมู่บ้านหรือคณะกรรมการมอบหมาย
6. คณะทำงานด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ประกอบด้วยกรรมการหมู่บ้านที่คณะกรรมการเลือก มีหน้าที่เกี่ยวกับ
 - 6.1 การส่งเสริมการศึกษา ศาสนา การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณีภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของหมู่บ้าน
 - 6.2 งานอื่นใดตามที่ประธานกรรมการหมู่บ้านหรือคณะกรรมการมอบหมาย
7. คณะทำงานด้านอื่น ๆ ที่คณะกรรมการหมู่บ้านเสนอ และนายอำเภอเห็นชอบที่ปรึกษาคณะกรรมการหมู่บ้าน
 1. ปลัดอำเภอประจำตำบล
 2. กำนัน นายกเทศมนตรีตำบล/ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล
 3. นายอำเภออาจแต่งตั้งข้าราชการที่ปฏิบัติงานในตำบลหรือหมู่บ้านนั้นหรือบุคคลอื่นใดที่คณะกรรมการหมู่บ้านเห็นสมควร เพิ่มเติมก็ได้

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน

 1. การปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ในพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551
 - 1.1 มาตรา 28 ตรี วรรคสอง คณะกรรมการหมู่บ้านมีหน้าที่ช่วยเหลือ แนะนำ และให้คำปรึกษาแก่ผู้ใหญ่บ้านเกี่ยวกับกิจการอันเป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามกฎหมายหรือระเบียบแบบแผนของทางราชการหรือที่นายอำเภอมอบหมาย หรือที่ผู้ใหญ่บ้านร้องขอ
 - 1.2 มาตรา 28 ตรี วรรคสาม ให้คณะกรรมการหมู่บ้านเป็นองค์กรหลักที่รับผิดชอบในการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน และบริหารจัดการกิจกรรมที่ดำเนินงานในหมู่บ้านร่วมกับองค์กรอื่นทุกภาคส่วน

2. ภารกิจตามอำนาจหน้าที่ ตามกฎหมายอื่น ๆ

คณะกรรมการหมู่บ้านมีอำนาจหน้าที่ในการประนีประนอมข้อพิพาทในระดับหมู่บ้าน โดยมีข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการปฏิบัติงานประนีประนอมข้อพิพาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. 2530 โดยลักษณะของข้อพิพาทที่จะทำการประนีประนอมข้อพิพาทนั้น ๆ เป็นข้อพิพาทเกี่ยวกับ

2.1 คดีแพ่งทุกประเภท

2.2 คดีอาญาประเภทความผิดที่ยอมความกันได้

2.3 คู่กรณีทั้งสองฝ่ายตกลงให้คณะกรรมการหมู่บ้านประนีประนอมข้อพิพาท และ

2.4 ข้อพิพาทเกิดขึ้นในหมู่บ้าน หรือคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่บ้าน

3. ภารกิจงานตามนโยบายของรัฐ

คณะกรรมการหมู่บ้านทำหน้าที่ช่วยเหลือแนะนำและให้คำปรึกษาแก่ผู้ใหญ่บ้าน ในการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาลที่ดำเนินงานในหมู่บ้าน เช่น โครงการ SML กองทุนหมู่บ้าน การแก้ไขปัญหาเสพติด ฯลฯ ซึ่งผู้ใหญ่บ้านอาจมอบหมายคณะทำงานในแต่ละด้าน เพื่อเป็นการกระจายอำนาจในการทำงาน เพื่ออำนวยความสะดวกและสนองความต้องการของประชาชน

4. ภารกิจงานประจำกระทรวง ทบวง กรม

คณะกรรมการหมู่บ้านมีหน้าที่ในการปฏิบัติงานของทุกกระทรวง ทบวง กรม โดยสั่งการผ่านจังหวัด และอำเภอ

5. ภารกิจเฉพาะตามลักษณะพื้นที่

สรุปได้ว่า คณะกรรมการหมู่บ้านเป็นองค์กรหรือตัวแทนของประชาชนในการสะท้อนปัญหาความต้องการของประชาชนในหมู่บ้าน ซึ่งมีความแตกต่างตามลักษณะ โครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ประเพณี และสภาพปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนตามภูมิประเทศ และภูมิสังคม เพื่อพัฒนาให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนในหมู่บ้าน

ข้อมูลพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี

1. สภาพทั่วไป

1.1 ลักษณะที่ตั้ง

ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี ตั้งอยู่เลขที่ 88 หมู่ที่ 8 ตำบลหนองรี อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี อยู่ห่างจากอำเภอเมืองชลบุรีเป็นระยะทางประมาณ 7 กิโลเมตร

1.2 อาณาเขต

ทิศเหนือ

ติดต่อกับตำบลนาป่า ตำบลบ้านสวน อำเภอเมืองชลบุรี

ทิศใต้	ติดต่อกับตำบลหนองข้างคอก อำเภอศรีราชา อำเภอบ้านบึง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับตำบลหนองข่าซาก อำเภอบ้านบึง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับตำบลบ้านสวน ตำบลหนองข้างคอก อำเภอเมืองชลบุรี

1.3 เขตการปกครอง

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี มีพื้นที่ครอบคลุม 14 หมู่บ้าน รวมพื้นที่ทั้งสิ้น 37 ตารางกิโลเมตร (23,125 ไร่) แยกเป็น หมู่บ้านที่มีพื้นที่ปกครองทั้งหมด จำนวน 12 หมู่บ้าน และหมู่บ้านที่มีพื้นที่ปกครองบางส่วน จำนวน 2 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 3 (ซึ่งบางส่วนอยู่ในเขตพื้นที่ของเทศบาลเมืองบ้านสวน)

1.4 สภาพภูมิประเทศ

มีสภาพทางกายภาพเป็นที่ราบสูง ทางตอนเหนือของตำบลเป็นที่ลุ่ม ทางทิศใต้มีภูเขาเขียวเป็นแนวตลอด ทำให้มีทรัพยากรป่าไม้อยู่ตามแนวเขาจำนวนมาก และตามบริเวณพื้นที่ของราษฎรมีการขุดดินลูกรัง ทำให้มีแหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเกษตรกรรม

1.5 จำนวนหมู่บ้านและประชากร

ตำบลหนองรีมีหมู่บ้านจำนวนทั้งสิ้น 14 หมู่บ้าน มีประชากรทั้งสิ้น 12,705 คน แยกเป็นเพศชาย 6,185 คน เพศหญิง 6,520 คน จำนวนหลังคาเรือน 6,359 หลังคาเรือน ความหนาแน่นของประชากรภายในเขตพื้นที่เฉลี่ยประมาณ 343 คน/ ตารางกิโลเมตร รายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนประชากร หลังคาเรือน และพื้นที่แยกตามหมู่บ้าน

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนประชากร (คน)			จำนวน หลังคาเรือน	พื้นที่ (ไร่)
		ชาย	หญิง	รวม		
1	บ้านหนองไข่น้ำ	1,019	1,070	2,089	1,193	1,619
2	บ้านเขาดิน	735	706	1,441	683	1,800
3	บ้านหนองปีกนก	540	527	1,067	727	1,338
4	บ้านทุ่งดินเป็ด	261	267	528	261	886
5	บ้านหัวโกรก	470	514	984	386	1,680
6	บ้านหัวโกรกบน	327	353	680	290	909
7	บ้านหนองรี	812	839	1,651	1,385	1,621
8	บ้านหนองแพงพวย	314	330	644	256	896

ตารางที่ 1 (ต่อ)

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนประชากร (คน)			จำนวน หลังคาเรือน	พื้นที่ (ไร่)
		ชาย	หญิง	รวม		
9	บ้านหนองฉนาก	239	287	526	190	1,057
10	บ้านหนองกลางคง	214	213	427	141	1,020
11	บ้านเขาหินถ่าง	656	781	1,437	543	2,253
12	บ้านช่องมะเฟือง	187	186	373	115	4,945
13	บ้านหนองค้อ	279	324	603	160	1,983
14	บ้านหนองหญ้าแห้ง	156	165	321	112	1,118
รวม		6,209	6,562	12,771	6,442	23,125

(ที่มา สำนักทะเบียนราษฎรอำเภอเมืองชลบุรี ข้อมูล ณ เดือนเมษายน 2555)

2. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

2.1 การคมนาคม

การคมนาคมสามารถติดต่อกับพื้นที่ภายนอกเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี โดยทางบกเท่านั้น สามารถจำแนกความสำคัญของถนนได้ดังนี้

2.1.1 ถนนสายประธาน มี 2 สาย ได้แก่ ถนนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 344 (ถนนเศรษฐกิจ) เป็นเส้นทางที่ตัดผ่านกลางตำบลหนองรี เชื่อมระหว่างอำเภอเมืองชลบุรีกับอำเภอบ้านบึง และผ่านไปยังจังหวัดระยอง และถนนสายมอเตอร์เวย์ (กรุงเทพ-พัทยา) ซึ่งผ่านตำบลหนองรีมีจุดขึ้น-ลง ณ ตำบลหนองรี จึงเป็นเส้นทางที่มีความสำคัญทั้งทางด้านคมนาคมและทางด้านเศรษฐกิจ

2.1.2 ถนนสายหลัก ได้แก่ สายวัดหนองรี สายช่องมะเฟือง สายอนามัยหนองรี สายสวนผึ้ง และสายบ้านเขาหิน เป็นถนนสายมีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่น

2.1.3 ถนนสายย่อย ได้แก่ ถนนที่เชื่อมกับถนนสายหลักซึ่งปัจจุบันอยู่ในระหว่างการพัฒนา ถนนบางสายยังมีสภาพเป็นถนนลูกรัง

2.2 การประปา

ปัจจุบันในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองรีมีน้ำประปายังไม่ครอบคลุมทั้งตำบล ดังนั้นประชาชนส่วนใหญ่ที่ยังไม่มีน้ำประปาใช้ยังคงใช้น้ำจากบ่อน้ำตื้น/ บ่อลูกรัง

2.3 การไฟฟ้า

ปัจจุบันการใช้ไฟฟ้าในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองรีอยู่ในความรับผิดชอบของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดชลบุรี ให้บริการประชาชนครอบคลุมประมาณ 95 %

3. ด้านเศรษฐกิจ

การประกอบอาชีพของประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ สวนมะพร้าว สวนมะม่วง ปลูกพืชผักสวนครัว และเลี้ยงสัตว์เช่น เป็ด ไก่ รongลงมาได้แก่ การประกอบอาชีพรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม

4. ด้านสังคม

4.1 ศาสนา

มีผู้นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 100 ของประชากรทั้งหมด มีวัด จำนวน 5 วัด และสำนักสงฆ์ จำนวน 2 แห่ง

4.2 การศึกษา

มีโรงเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 4 แห่ง มีโรงเรียนเอกชน จำนวน 2 แห่ง มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัด จำนวน 3 แห่ง และมีศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำนวน 2 แห่ง

4.3 สาธารณสุข

มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน 2 แห่ง และมีคลินิกเอกชน จำนวน 1 แห่ง

5. ด้านการเมือง-การบริหาร

สภาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี ประกอบด้วย สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมาจากการเลือกตั้งหมู่บ้านละ 2 คน จำนวน 28 คน มีวาระดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี ทำหน้าที่เป็นฝ่ายนิติบัญญัติ และตรวจสอบการปฏิบัติงานของฝ่ายบริหารให้เป็นไปตามนโยบาย แผนพัฒนา กฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ และฝ่ายบริหารคือ นายกองค้การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรง มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี โดยมีผู้ช่วยคือ รองนายกองค้การบริหารส่วนตำบล จำนวน 2 คน และเลขานุการนายกองค้การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน ซึ่งนายก ฯ แต่งตั้ง ทำหน้าที่รับผิดชอบการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรีให้เป็นไปตามนโยบาย แผนพัฒนา กฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ โดยรองนายก ฯ และเลขานุการ ฯ ทำหน้าที่ช่วยเหลือการปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย

นอกจากสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และฝ่ายบริหารแล้ว ยังมีข้าราชการประจำ เรียกว่า “พนักงานส่วนตำบล” โดยมีปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบในงานประจำทั่วไป แบ่งการบริหารงานออกเป็น 5 ส่วนราชการ ตามปริมาณและคุณภาพของงานดังนี้

5.1 สำนักปลัด

มีหน้าที่ควบคุม ดูแลรับผิดชอบการปฏิบัติงานด้านการบริหารงานบุคคล งานกฎหมายและคดี งานนโยบายและแผน งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย งานรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคง งานด้านสังคมสงเคราะห์ งานสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน งานพัฒนาชุมชน การบริการประชาชน นอกจากนี้ยังควบคุมดูแลงานสารบรรณ จัดการประชุมสภา ฯ จัดเตรียมให้บริการด้านสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ และอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการเลือกตั้ง และงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือได้รับมอบหมาย

5.2 กองคลัง

มีหน้าที่ควบคุม ดูแลรับผิดชอบการปฏิบัติงานด้านการพัฒนารายได้ การเงินและบัญชี การจัดเก็บภาษีอากร ค่าธรรมเนียมต่าง ๆ งานสถิติการคลัง รวมทั้งงานบริการข้อมูลแผนที่ภาษี และทะเบียนทรัพย์สิน การจัดซื้อ/ จัดจ้าง และงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

5.3 กองช่าง

มีหน้าที่ควบคุม ดูแลรับผิดชอบการปฏิบัติงานในด้านการควบคุมและขออนุญาต ปลูกสร้างอาคาร การควบคุมและการจัดทำผังเมือง งานวิศวกรรมโยธา งานสถาปัตยกรรม งานบำรุง รักษาทางและสะพาน งานบำรุงรักษาสาธารณูปโภค งานไฟฟ้า งานสวนสาธารณะ และงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

5.4 กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม

มีหน้าที่ควบคุม ดูแลรับผิดชอบงานด้านบริการทางการแพทย์ งานวิชาการ และแผนงานด้านสาธารณสุข งานเวชกรรมสังคม งานศูนย์บริการสาธารณสุข งานรักษาความสะอาด การสุขาภิบาล และอนามัยสิ่งแวดล้อม และงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

5.5 กองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

มีหน้าที่ควบคุม ดูแลรับผิดชอบการปฏิบัติงานด้านบริหารและวิชาการทางการศึกษา งานโรงเรียน งานนิตศการศึกษา งานกิจกรรมนักเรียน งานเผยแพร่และแนะแนวการศึกษา งานการศึกษานอกโรงเรียน งานประเพณี ศาสนาและวัฒนธรรม งานกีฬาและนันทนาการ และงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

การคลังท้องถิ่น

ตารางที่ 2 รายรับจริง-รายจ่ายจริง ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี ย้อนหลัง 5 ปี
(องค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี, 2555)

ประเภท	ปี 2550	ปี 2551	ปี 2552	ปี 2553	ปี 2554
รายรับจริง	39,698,810.47	42,646,638.39	53,376,079.95	54,781,189.72	62,292,304.18
รายจ่ายจริง	35,979,147.00	35,098,836.17	44,363,246.51	46,861,974.89	48,783,275.74

บทบาทและการมีส่วนร่วมของประชาชน

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะการดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาตำบล การประชุมและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อต้องการทราบปัญหา/ ความต้องการของประชาชนในการนำมาพัฒนา ตลอดจนการประชาสัมพันธ์ทางด้านข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนได้ทราบและมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมบริหารจัดการ เพื่อให้เป็นชุมชนที่น่าอยู่

7. การพัฒนาท้องถิ่น

7.1 วิสัยทัศน์

“ชุมชนหนองรีน่าอยู่ ข่าวสารความรู้ทันสมัย ประชาชนสดใสแข็งแรง โครงสร้างพื้นฐานครบถ้วน เศรษฐกิจสังคมดี ไม่มีหนี้สินอย่างยั่งยืน”

7.2 พันธกิจ

7.2.1 ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น

7.2.2 การเมืองมีความเข้มแข็งและบริหารจัดการ โปร่งใสสามารถตรวจสอบได้

7.2.3 ประชาชนสุขภาพและมีความเป็นอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี ปลอดภัยจากมลพิษ

7.2.4 ประชาชนได้รับความสะดวกและปลอดภัยในการคมนาคม

7.2.5 ประชาชนมีความรู้และการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น

7.2.6 ประชาชนรับรู้ข่าวสารที่ทันสมัยอยู่เสมอ

7.2.7 ผังเมืองมีระบบสวยงามและได้มาตรฐาน เป็นบ้านเมืองน่าอยู่

7.3 จุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนา

7.3.1 เป็นศูนย์กลางการพัฒนาการบริหารจัดการปกครองท้องถิ่น

7.3.2 ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

7.3.3 โครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคครบถ้วนและได้มาตรฐาน

7.3.4 ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ

7.3.5 มีระบบผังเมืองที่ดีและมีมาตรฐาน

7.3.6 เป็นเมืองน่าอยู่คู่สิ่งแวดล้อมที่มีคุณภาพ

จำนวนโครงการและงบประมาณในแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2555-2557) ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี จำแนกตามยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา

ตารางที่ 3 จำนวนโครงการและงบประมาณในแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2555-2557) จำแนกตามยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี, 2554)

ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา	พ.ศ. 2555-2557	
	จำนวนโครงการ	งบประมาณ (บาท)
1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านเศรษฐกิจและรายได้	58	8,722,000
1.1 แนวทางการพัฒนาการส่งเสริมอาชีพและยกระดับรายได้	41	1,820,000
1.2 แนวทางการพัฒนาการส่งเสริมการตลาดชุมชนสินค้าพื้นเมือง	1	200,000
1.3 แนวทางการพัฒนาการสนับสนุนธุรกิจร้านค้าชุมชน กองทุน ธนาคาร หมู่บ้าน	6	450,000
1.4 แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	10	6,252,000
2. ยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการบริการจัดการการเมืองและการปกครองที่ดี	134	31,550,300
2.1 แนวทางการพัฒนาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในรูปประชาคม	9	220,000
2.2 แนวทางการพัฒนาการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกิจการ อบต. และการบริหารการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย	22	660,000
2.3 แนวทางการพัฒนาการเสริมสร้างความรู้ให้แก่บุคลากร ทั้งพนักงานส่วนตำบล สมาชิก อบต. และกลุ่มอาชีพต่าง ๆ	19	1,663,000
2.4 แนวทางการพัฒนารายได้	4	30,000
2.5 แนวทางการพัฒนาการจัดการปรับปรุงเครื่องมือเครื่องใช้และสถานที่ปฏิบัติงานให้เพียงพอมีประสิทธิภาพ	63	7,252,000
2.6 แนวทางการพัฒนาการให้บริการแก่ประชาชนโดยการจัดการให้ บริการทั้งในและนอกสำนักงาน การอำนวยความสะดวกแก่ผู้มาติดต่องานต่าง ๆ รวมทั้งการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนทราบ	17	210,000

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา	พ.ศ. 2555-2557	
	จำนวนโครงการ	งบประมาณ (บาท)
3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน	192	26,620,000
3.1 แนวทางการพัฒนาการส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้กับประชาชน	142	20,125,000
3.2 แนวทางการพัฒนาการแก้ไข ป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด	20	1,070,000
3.3 แนวทางการพัฒนาการสร้างจิตสำนึก และตระหนักในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	12	720,000
3.4 แนวทางการพัฒนาการเฝ้าระวังและการป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	6	165,000
3.5 แนวทางการพัฒนาการบำบัด และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	12	4,540,000
4. ยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภค	259	368,917,114
4.1 แนวทางการพัฒนาการคมนาคมทางบก และทางน้ำ	97	186,552,352
4.2 แนวทางการพัฒนาสิ่งสาธารณประโยชน์ตำบล	10	19,216,000
4.3 แนวทางการพัฒนาการระบายน้ำ	57	109,362,762
4.4 แนวทางการพัฒนาการไฟฟ้าสาธารณะ	27	6,320,000
4.5 แนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่ออุปโภค/ บริโภค	63	44,116,000
4.6 แนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร และการบำรุงรักษา	5	3,350,000
5. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการศึกษาและภูมิปัญญาท้องถิ่น	139	27,502,181
5.1 แนวทางการพัฒนาการส่งเสริมการศึกษาให้แก่เยาวชนและประชาชน	95	18,988,181
5.2 แนวทางการพัฒนาการส่งเสริมศิลปะ ประเพณี และวัฒนธรรม	44	8,514,000
6. ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารให้ทันสมัย	22	3,416,000
6.1 แนวทางการพัฒนาบุคลากรและประชาชนให้ทันต่อข้อมูลข่าวสารและสื่อสารให้ทันต่อยุคสมัย	13	416,000
6.2 แนวทางการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยี และวัสดุอุปกรณ์ในการสื่อสาร	9	3,000,000
7. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านผังเมืองให้เป็นระบบและมาตรฐาน	9	750,000
7.1 แนวทางการพัฒนาเป็นเมืองน่าอยู่	9	750,000
รวมทั้งสิ้น 7 ยุทธศาสตร์ (26 แนวทางการพัฒนา)	813	467,477,595

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ยศวดี โทธิไพรัตน์ (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารงานพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาท้องถิ่นเป็นรายด้านมากที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินงาน รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วมการประชุม และด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล โดยในด้านดำเนินงานประชาชนมีส่วนร่วมประชุมประชาคมเพื่อทราบปัญหา หรือความต้องการของประชาชนในหมู่บ้าน และในด้านการติดตามประเมินผล ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามการดำเนินงานของ อบต. ในการแก้ไขปัญหาความต้องการของประชาชน ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมในการบริหารงานท้องถิ่นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี พบว่า เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ ระดับความถี่ในการติดต่อองค์การบริหารส่วนตำบล การเป็นสมาชิกในตำบล และการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ 0.5

จิตา จิตรตั้งตรง (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนต่อการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2549-2551) เทศบาลเมืองจันทบุรี โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างคือ กรรมการชุมชน จำนวน 165 คน ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าทดสอบ t-test และ F-test ผลการศึกษาพบว่า

1. การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนต่อการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2549-2551) เทศบาลเมืองจันทบุรี โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนต่อการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2549-2551) เทศบาลเมืองจันทบุรี โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพสมรส และอาชีพ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ระดับการศึกษา เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการติดตามและประเมินผล แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และตำแหน่ง/ บทบาทผู้นำในชุมชน พบว่า แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จรวัดณ์ ชินวัฒน์ (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่น: กรณีศึกษา เทศบาลตำบลบางละมุง อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ คณะกรรมการชุมชนย่อยในเขตเทศบาลตำบลบางละมุง จำนวน 7 ชุมชน ๆ ละ 12 คน รวม 84 คน ทำการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่

ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) t-test และความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) ผลการศึกษาพบว่า คณะกรรมการชุมชนที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ส่วนใหญ่เป็นชายมากกว่าหญิง มีสถานภาพสมรส มีอายุระหว่าง 36-45 ปี จบการศึกษาระดับ ประถมศึกษาประกอบอาชีพลูกจ้าง หรือรับจ้าง มีรายได้ต่อเดือนเฉลี่ยที่ระหว่าง 5,001-10,000 บาท ส่วนใหญ่มีสถานภาพทางสังคมเป็นกรรมการชุมชน ซึ่งในภาพรวมมีระดับการมีส่วนร่วมในการ พัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก ส่วนปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ คณะกรรมการชุมชน มีความเห็นด้วยกับการที่เทศบาลมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสารไม่ทั่วถึง กรรมการขาดแรงจูงใจในการทำงานเพื่อท้องถิ่นและขาดอุดมการณ์ทางการเมือง การบริหาร ทั้งยัง พบว่า คณะกรรมการชุมชนที่มีเพศ สถานภาพ อายุ รายได้ และสถานภาพทางสังคมที่แตกต่างกัน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน ส่วนคณะกรรมการชุมชนที่มีการศึกษาที่ แตกต่างกัน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาท้องถิ่นจะแตกต่างกัน โดยสรุปได้ว่า คณะกรรมการชุมชนที่มีระดับการศึกษายังสูงมาก การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นจะมีระดับ มากตามไปด้วย

สกล สุกเกตู (2551, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชน ในการพัฒนาชุมชน: ศึกษากรณีเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็น คณะกรรมการชุมชนในเขตลาดกระบัง จำนวน 170 คน ผลการศึกษาพบว่า

1. คณะกรรมการชุมชนมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด
2. คณะกรรมการชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับมาก
3. เปรียบเทียบ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา

รายได้ และระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน ไม่แตกต่างกัน ส่วนผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ ชุมชนในการพัฒนาชุมชน จำแนกตามตำแหน่งในคณะกรรมการมีผลต่อการมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกัน

วริทธิ์นันท์ ชะวร (2553, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ ชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการชุมชน จำนวน 216 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม ข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ F-test (One-way ANOVA) โดยตั้งระดับนัยสำคัญทางสถิติ ที่ .05 ผลการศึกษาพบว่า

1. การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลเมือง กาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยในด้านต่าง ๆ ทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน

เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติหรือดำเนินการ

2. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จำแนกตามอาชีพ ระดับการศึกษา และเขตเลือกตั้ง พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ไม่แตกต่างกัน

วีรพงษ์ บุญพันธ์ (2553, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสระบัว อำเภอปทุมรัตต์ จังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน 253 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ความถี่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยใช้ F-test (One-way ANOVA) ผลการศึกษาพบว่า

1. ระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสระบัว อำเภอปทุมรัตต์ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสระบัว อำเภอปทุมรัตต์ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าคณะกรรมการหมู่บ้านมีส่วนร่วมต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสระบัว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

เกษม เวียงเดช (2554, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทคณะกรรมการในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีเทศบาลตำบลสันนาเม็ง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างคือ คณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลสันนาเม็ง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 28 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ ผลการศึกษาพบว่า เทศบาลสันนาเม็งมีการแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น และคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยได้กำหนดประเด็นหลักการพัฒนาสอดคล้องกับวิสัยทัศน์และพันธกิจและจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาในแผนพัฒนาสามปี สอดคล้องกับปัญหาความต้องการของประชาชนและชุมชน มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการคัดเลือกยุทธศาสตร์การพัฒนาและแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสม ปัจจัยต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นนโยบายของผู้บริหาร ความรู้ความเข้าใจ ความชำนาญของผู้ปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมของประชาชน งบประมาณ ความต้องการของประชาชน และระเบียบขั้นตอนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีล้วนแต่เป็นปัจจัยที่สำคัญต่อบทบาทของคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาสามปีทั้งสิ้น

ณิชชา มณฑิรรัตน์ (2554, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการแผนชุมชนตำบลบ้านว่าน อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการหมู่บ้านในเขตตำบลบ้านว่าน อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย จำนวน 120 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยพบว่า

1. การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการแผนชุมชนตำบลบ้านว่าน อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านขั้นดำเนินการจัดทำแผนชุมชน ด้านขั้นเตรียมการ ด้านขั้นติดตามประเมินผล และด้านขั้นดำเนินการพัฒนาชุมชนด้วยแผนชุมชน

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการแผนชุมชนตำบลบ้านว่าน อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย จำแนกตามหมู่บ้านที่อาศัยอยู่พบว่าโดยรวม และจำแนกเป็นรายด้าน ไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ 0.5

สุภักดิ์ เนียมสูงเนิน (2554, บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนต่อการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลหมอนนาง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ประชากรที่ใช้ คือ ประชาชนที่มีตำแหน่งเป็นคณะกรรมการชุมชนในเขตเทศบาลตำบลหมอนนาง จำนวน 162 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงอนุมาน t-test, และ One-way ANOVA และทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธีของฟิชเชอร์ (Fisher' Least Significant (LSD) test) ผลการวิจัยพบว่า

1. คณะกรรมการชุมชนมีส่วนร่วมต่อการจัดทำแผนพัฒนาในภาพรวม ด้านการกำหนดความต้องการของชุมชน ด้านการจัดทำแผนพัฒนา และด้านการดำเนินการตามแผน อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมต่อการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลหมอนนาง พบว่า คณะกรรมการชุมชนที่มีเพศ และอายุต่างกัน มีส่วนร่วมต่อการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลหมอนนางไม่แตกต่างกัน แต่คณะกรรมการชุมชนที่มีสถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมต่อการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลหมอนนางแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี” ในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากคณะกรรมการหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้กลุ่มประชากรแบบเจาะจง ได้แก่ คณะกรรมการหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี จำนวน 14 หมู่บ้าน รวมจำนวนทั้งสิ้น 176 คน เนื่องจากประชากรในการศึกษามีไม่มาก ผู้ศึกษาจึงทำการศึกษาจากประชากรทั้งหมด ดังนี้

ตารางที่ 4 จำนวนคณะกรรมการหมู่บ้าน จำแนกตามหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนคณะกรรมการหมู่บ้าน (คน)
1	บ้านหนองไข่น้ำ	12
2	บ้านเขาดิน	14
3	บ้านหนองปีกนก	13
4	บ้านทุ่งดินเป็ด	9
5	บ้านหัวโกรก	15
6	บ้านหัวโกรกบน	10
7	บ้านหนองรี	14
8	บ้านหนองแพงพวย	16
9	บ้านหนองฉนาก	15
10	บ้านหนองกลางดง	11
11	บ้านเขาหินด่าง	12
12	บ้านช่องมะเฟือง	11

ตารางที่ 4 (ต่อ)

หมู่บ้าน	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนคณะกรรมการหมู่บ้าน (คน)
13	บ้านหนองค้อ	11
14	บ้านหนองหญ้าแห้ง	13
14 หมู่บ้าน	รวม	176

ที่มา: ที่ว่าการอำเภอเมืองชลบุรี ณ เดือนมกราคม 2555

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งผู้ศึกษาสร้างขึ้นมาจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็น 3 ครั้ง ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามแบบคำถามปลายปิด (Close-ended Question) ลักษณะเลือกตอบ ซึ่งเป็นการสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา อาชีพ ประสบการณ์ในการเป็นกรรมการหมู่บ้าน และประเภทของกรรมการหมู่บ้าน จำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามแบบคำถามปลายปิด (Close-ended Question) ซึ่งเป็นการสอบถามเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี แบ่งออกเป็น 5 ด้าน จำนวน 19 ข้อ ดังนี้

1. ด้านการเตรียมการจัดทำแผน	จำนวน 4 ข้อ
2. ด้านการคัดเลือกยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา	จำนวน 2 ข้อ
3. ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	จำนวน 7 ข้อ
4. การกำหนดวัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนา	จำนวน 3 ข้อ
5. ด้านการจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี	จำนวน 3 ข้อ

ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 4 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

มากที่สุด	หมายถึง มีส่วนร่วมทำกิจกรรมนั้น ทุกครั้ง	เท่ากับ 4 คะแนน
มาก	หมายถึง มีส่วนร่วมทำกิจกรรมนั้น เกือบทุกครั้ง	เท่ากับ 3 คะแนน
น้อย	หมายถึง มีส่วนร่วมทำกิจกรรมนั้น นาน ๆ ครั้ง	เท่ากับ 2 คะแนน
น้อยที่สุด	หมายถึง ไม่เคยมีส่วนร่วมทำกิจกรรมนั้นเลย	เท่ากับ 1 คะแนน

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended Question) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น จากนั้นนำมากำหนดกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา และกำหนดนิยาม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี และตรวจสอบเนื้อหาของแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา จากนั้นนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความเหมาะสมของแบบสอบถามแล้วจึงนำมาปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

3. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม โดยใช้เกณฑ์ความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ซึ่งผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย

3.1 ดร.กิจฐเขต ไกรवास อาจารย์ประจำวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

3.2 นายศราวุธ อมรธรรมสิน ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี

3.3 นางรชชา โพธิสิน หัวหน้าสำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี

4. ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นจึงเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง

5. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับคณะกรรมการหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลใกล้เคียง จำนวน 20 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีของครอนบาช (Cronbach) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .88

6. นำแบบสอบถามนี้ไปใช้เก็บข้อมูลจริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้ศึกษาขออนุญาตผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี ในการเก็บข้อมูล
2. ผู้ศึกษาลงพื้นที่ และขอความร่วมมือจากผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี ในการแจกแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมแบบสอบถาม ซึ่งผู้ศึกษาได้ทำความเข้าใจในเนื้อหาของแบบสอบถามให้เข้าใจถูกต้องตรงกัน
3. ผู้ศึกษาดำเนินการตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูลในแบบสอบถามด้วยตนเอง
4. จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาได้แจกแบบสอบถามไป จำนวน 176 ชุด โดยมีแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา และมีความสมบูรณ์ จำนวน 176 ชุด คิดเป็น 100 %

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำแบบสอบถามจากประชากรที่ใช้ในการศึกษา แล้วนำมาประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ในการหาค่าทางสถิติต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับข้อมูลและตอบวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ตอนที่ 1) และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (ตอนที่ 3) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ (Frequencies) และค่าร้อยละ (Percentage)
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (ตอนที่ 2) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (μ) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)
3. เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้าน ๔ จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพการสมรส การศึกษา อาชีพ ประสบการณ์ในการเป็นกรรมการหมู่บ้าน และประเภทของกรรมการหมู่บ้าน โดยใช้ Compare Mean เป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์
4. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดหมวดหมู่ข้อมูล และนำเสนอตามลำดับมากขึ้น

เกณฑ์การแปลผล

นำผลคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ผู้ศึกษาใช้หลักเกณฑ์ในการคำนวณค่าอันตรภาคชั้น ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด}-\text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{4-1}{4} \end{aligned}$$

$$= 0.75$$

เกณฑ์ค่าเฉลี่ยในการแปลความ

3.26-4.00	หมายถึง	ระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด
2.51-3.25	หมายถึง	ระดับการมีส่วนร่วมมาก
1.76-2.50	หมายถึง	ระดับการมีส่วนร่วมน้อย
1.00-1.75	หมายถึง	ระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี” กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาได้แก่ คณะกรรมการหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี จำนวน 14 หมู่บ้าน รวมจำนวนทั้งสิ้น 176 คน ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งผลการวิเคราะห์เป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา อาชีพ ประสิทธิภาพในการเป็นกรรมการหมู่บ้าน และประเภทของกรรมการหมู่บ้าน

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้าน ๗ จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพการสมรส การศึกษา อาชีพ ประสิทธิภาพในการเป็นกรรมการหมู่บ้าน และประเภทของกรรมการหมู่บ้าน

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	91	51.70
หญิง	85	48.30
รวม	176	100.00
2. อายุ		
ไม่เกิน 30 ปี	13	7.39

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
31-40 ปี	39	22.15
41-50 ปี	56	31.82
51-60 ปี	50	28.41
ตั้งแต่ 61 ปีขึ้นไป	18	10.23
รวม	176	100.00
3. สถานภาพการสมรส		
โสด	25	14.20
สมรส	134	76.14
หม้าย/ หย่า/ แยกกันอยู่	17	9.66
รวม	176	100.00
4. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	51	28.98
มัธยมศึกษาตอนต้น	44	25.00
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช.	30	17.05
อนุปริญญา/ ปวส.	28	15.91
ปริญญาตรี	20	11.36
สูงกว่าปริญญาตรี	3	1.70
รวม	176	100.00
5. อาชีพหลัก		
ธุรกิจส่วนตัว/ ค้าขาย	77	43.75
ข้าราชการ/ พนักงานรัฐวิสาหกิจ	14	7.95
รับจ้าง/ พนักงานบริษัทเอกชน	36	20.45
เกษตรกร	36	20.45
ข้าราชการบำนาญ	5	2.85
อื่น ๆ	8	4.55
รวม	176	100.00

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
6. ประสบการณ์ในการเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน		
น้อยกว่า 1 ปี	27	15.34
1-4 ปี	67	38.07
5-9 ปี	50	28.41
10 ปีขึ้นไป	32	18.18
รวม	176	100.00
7. เป็นกรรมการหมู่บ้านประเภทใด		
กรรมการหมู่บ้าน โดยตำแหน่ง	77	43.75
กรรมการหมู่บ้าน โดยการเลือก	99	56.25
รวม	176	100.00

จากตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามข้อมูลทั่วไป พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 51.70 และเป็นเพศหญิง ร้อยละ 48.30 ส่วนใหญ่มีอายุ 41-50 ปี มากที่สุด ร้อยละ 31.82 รองลงมาคืออายุ 51-60 ปี ร้อยละ 28.41 อายุ 31-40 ปี ร้อยละ 22.15 อายุตั้งแต่ 61 ปีขึ้นไป ร้อยละ 10.23 และอายุไม่เกิน 30 ปี ร้อยละ 7.39 ตามลำดับ มีสถานภาพสมรส มากที่สุด ร้อยละ 76.14 รองลงมา มีสถานภาพ โสด ร้อยละ 14.20 และหม้าย/ หย่า/ แยกกันอยู่ ร้อยละ 9.66 ตามลำดับ สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา มากที่สุด ร้อยละ 28.98 รองลงมาคือ มัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 25.00 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช. ร้อยละ 17.05 ระดับอนุปริญญา/ ปวส. ร้อยละ 15.91 ระดับปริญญาตรี ร้อยละ 11.36 และสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 1.70 ตามลำดับ มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว/ ค้าขาย มากที่สุด ร้อยละ 43.75 รองลงมา อาชีพรับจ้าง/ พนักงานบริษัทเอกชน และ เกษตรกร ร้อยละ 20.45 อาชีพข้าราชการ/ พนักงานรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 7.95 อาชีพอื่น ๆ ร้อยละ 4.55 และอาชีพข้าราชการบำนาญ ร้อยละ 2.85 ตามลำดับ มีประสบการณ์ในการเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน 1-4 ปี ร้อยละ 38.07 มากที่สุด รองลงมา มีประสบการณ์ 5-9 ปี ร้อยละ 28.41 มีประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไป ร้อยละ 18.18 และมีประสบการณ์น้อยกว่า 1 ปี ร้อยละ 15.34 เป็นกรรมการหมู่บ้านโดยการเลือก มากที่สุด ร้อยละ 56.25 และเป็นกรรมการหมู่บ้านโดยตำแหน่ง ร้อยละ 43.75

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี

ตารางที่ 6 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในการจัดทำ
แผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี ด้านการเตรียมการจัดทำแผน

ด้านการเตรียมการจัดทำแผน	ระดับการมีส่วนร่วม				μ	σ	แปลความ	อันดับ
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด				
1. ร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับการจัดประชุม ประชาคมเพื่อเสนอ ปัญหาความต้องการของ หมู่บ้าน	44 (25.00)	114 (64.77)	17 (9.66)	1 (0.57)	3.14	0.59	มีส่วนร่วม มาก	1
2. มีส่วนร่วมในการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสารการจัดประชุม ประชาคมให้ประชาชน ในหมู่บ้านรับทราบ	42 (23.86)	106 (60.23)	27 (15.34)	1 (0.57)	3.07	0.64	มีส่วนร่วม มาก	2
3. ร่วมอำนวยความสะดวก ในด้านต่าง ๆ ในการจัด ประชุมประชาคม เช่น การจัดหารับส่ง หรือ การจัดเตรียมสถานที่	40 (22.73)	101 (57.39)	34 (19.32)	1 (0.57)	3.02	0.66	มีส่วนร่วม มาก	3
4. มีการติดต่อประสานงาน กับผู้บริหารฯ หรือ เจ้าหน้าที่ของ อบต. ใน การจัดประชุมประชาคม	36 (20.45)	105 (59.66)	32 (18.18)	3 (1.70)	2.98	0.67	มีส่วนร่วม มาก	4
	ภาพรวม				3.05	0.53	มีส่วนร่วม มาก	

จากตารางที่ 6 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วม
ในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี ด้านการเตรียมการจัดทำแผน

พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี ด้านการเตรียมการจัดทำแผน โดยภาพรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.05$, $\sigma = 0.53$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด สรุปได้ดังนี้

คณะกรรมการหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี ด้านการเตรียมการจัดทำแผน อันดับแรก ร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดประชุมประชาคมเพื่อเสนอปัญหาความต้องการของหมู่บ้าน อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.14$, $\sigma = 0.59$) รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารการจัดประชุมประชาคมให้ประชาชนในหมู่บ้านรับทราบ มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.07$, $\sigma = 0.64$) ร่วมอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ ในการจัดประชุมประชาคม เช่น การจัดหารถรับส่ง หรือการจัดเตรียมสถานที่ มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.02$, $\sigma = 0.66$) และมีการติดต่อประสานงานกับผู้บริหาร ๆ หรือเจ้าหน้าที่ของ อบต. ในการจัดประชุมประชาคม มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 2.98$, $\sigma = 0.67$) เป็นลำดับสุดท้าย

ตารางที่ 7 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี ด้านการคัดเลือกยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา

ด้านการคัดเลือกยุทธศาสตร์ และแนวทางการพัฒนา	ระดับการมีส่วนร่วม				μ	σ	แปลความ	อันดับ
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด				
1. ร่วมพิจารณาคัดเลือกหรือ ทบทวนความเหมาะสมของ ทิศทาง (ยุทธศาสตร์) ใน การพัฒนาตำบล	25 (14.20)	111 (63.07)	38 (21.59)	2 (1.14)	2.90	0.62	มีส่วนร่วม มาก	2
2. ร่วมพิจารณาคัดเลือกวิธีการ ดำเนินงาน (แนวทางการ พัฒนา) เพื่อเป็นกรอบ ในการพัฒนาตำบล	40 (22.73)	100 (56.82)	34 (19.32)	2 (1.14)	3.01	0.68	มีส่วนร่วม มาก	1
	ภาพรวม				2.95	0.60	มีส่วนร่วม มาก	

จากตารางที่ 7 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี ด้านการคัดเลือกยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี ด้านการคัดเลือกยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา โดยภาพรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 2.95, \sigma = 0.60$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด สรุปได้ดังนี้

คณะกรรมการหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี ด้านการคัดเลือกยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา อันดับแรก ร่วมพิจารณาคัดเลือกวิธีการดำเนินงาน (แนวทางการพัฒนา) เพื่อเป็นกรอบในการพัฒนาตำบล มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 2.90, \sigma = 0.62$) และร่วมพิจารณาคัดเลือกหรือทบทวนความเหมาะสมของทิศทาง (ยุทธศาสตร์) ในการพัฒนาตำบล มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.01, \sigma = 0.68$) เป็นลำดับสุดท้าย

ตารางที่ 8 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	ระดับการมีส่วนร่วม				μ	σ	แปลความ	อันดับ
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด				
1. ร่วมประชุมเพื่อรับฟังแนวทาง ในการสำรวจ และจัดเก็บ จปฐ.	39 (22.16)	108 (61.36)	27 (15.34)	2 (1.14)	3.04	0.64	มีส่วนร่วม มาก	2
2. ร่วมสำรวจและจัดเก็บ จปฐ. ของหมู่บ้าน	41 (23.30)	99 (56.25)	32 (18.18)	4 (2.27)	3.00	0.71	มีส่วนร่วม มาก	5
3. เข้าร่วมประชุม ประชาคมเพื่อเสนอ ปัญหาความต้องการของหมู่บ้าน	43 (24.43)	107 (60.80)	25 (14.20)	1 (0.57)	3.09	0.63	มีส่วนร่วม มาก	1
4. เข้าร่วมอบรมเพื่อ ทบทวนทักษะในการ วิเคราะห์ปัญหาความต้องการของหมู่บ้าน	43 (24.43)	107 (60.80)	28 (15.91)	1 (0.57)	3.02	0.66	มีส่วนร่วม มาก	3

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล	ระดับการมีส่วนร่วม				μ	σ	แปลความ	อันดับ
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด				
5. ร่วมวิเคราะห์ปัญหา ความต้องการ และ แนวทางการแก้ไข ปัญหาของหมู่บ้าน	37 (21.02)	104 (59.09)	33 (18.75)	2 (1.14)	3.00	0.66	มีส่วนร่วม มาก	4
6. มีส่วนในการเสนอ โครงการ/ กิจกรรมจาก แผนชุมชน/ หมู่บ้าน เพื่อบรรจุใน แผนพัฒนาสามปี	39 (22.16)	100 (56.82)	34 (19.32)	3 (1.70)	2.99	0.69	มีส่วนร่วม มาก	6
7. นอกจากการเข้าร่วม ประชุมประชาคมแล้ว ได้เคยเข้าไปติดต่อกับ ผู้บริหารฯ หรือเจ้าหน้าที่ อบต. เพื่อเสนอข้อมูล ประกอบในการจัดทำ แผนพัฒนาสามปี	32 (18.18)	90 (51.14)	43 (24.43)	11 (6.25)	2.81	0.80	มีส่วนร่วม มาก	7
	ภาพรวม				2.99	0.53	มีส่วนร่วม มาก	

จากตารางที่ 8 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล โดยภาพรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 2.99$, $\sigma = 0.53$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด สรุปได้ดังนี้

คณะกรรมการหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล อันดับแรก เข้าร่วมประชุมประชาคมเพื่อเสนอปัญหาความต้องการของหมู่บ้าน มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.09$, $\sigma = 0.63$) รองลงมาคือร่วมประชุมเพื่อรับฟังแนวทางในการสำรวจและจัดเก็บ จปฐ. มีส่วนร่วม

อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.04, \sigma = 0.64$) เข้าร่วมอบรมเพื่อทบทวนทักษะในการวิเคราะห์ปัญหา ความต้องการของหมู่บ้าน มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.02, \sigma = 0.66$) ร่วมวิเคราะห์ปัญหา ความต้องการ และแนวทางการแก้ไขปัญหาของหมู่บ้าน มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.00, \sigma = 0.66$) ร่วมสำรวจและจัดเก็บ จปฐ. ของหมู่บ้าน มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.00, \sigma = 0.71$) มีส่วนในการเสนอโครงการ/ กิจกรรมจากแผนชุมชน/ หมู่บ้าน เพื่อบรรจุในแผนพัฒนาสามปี มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 2.99, \sigma = 0.69$) และนอกจากการเข้าร่วมประชุมประชาคมแล้ว ได้เคยเข้าไปติดต่อกับผู้บริหารฯ หรือเจ้าหน้าที่ อบต. เพื่อเสนอข้อมูลประกอบในการจัดทำ แผนพัฒนาสามปี มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 2.81, \sigma = 0.80$) เป็นลำดับสุดท้าย

ตารางที่ 9 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในการจัดทำ แผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ ของแนวทางการพัฒนา

ด้านการกำหนด วัตถุประสงค์ของแนว ทางการพัฒนา	ระดับการมีส่วนร่วม				μ	σ	แปลความ	อันดับ
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด				
1. ร่วมจัดลำดับความสำคัญ ของโครงการ/ กิจกรรมที่ จะนำมาบรรจุใน แผนพัฒนาสามปี	38 (21.59)	93 (52.84)	40 (22.73)	5 (2.84)	2.93	0.74	มีส่วนร่วม มาก	2
2. ร่วมพิจารณาคัดเลือก โครงการเพื่อนำมาบรรจุ ในแผนพัฒนาสามปี	35 (19.89)	94 (53.41)	43 (24.43)	4 (2.27)	2.90	0.72	มีส่วนร่วม มาก	3
3. ร่วมพิจารณาคัดเลือก กิจกรรม เพื่อนำมาบรรจุ ในแผนพัฒนาสามปี	34 (19.32)	104 (59.09)	34 (19.32)	4 (2.27)	2.95	0.69	มีส่วนร่วม มาก	1
	ภาพรวม				2.93	0.67	มีส่วนร่วม มาก	

จากตารางที่ 9 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วม ในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ ของแนวทางการพัฒนา พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของ

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนา โดยภาพรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 2.93, \sigma = 0.67$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด สรุปได้ดังนี้

คณะกรรมการหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนา อันดับแรก ร่วมพิจารณาคัดเลือกกิจกรรม เพื่อนำมาบรรจุในแผนพัฒนาสามปี มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 2.95, \sigma = 0.69$) รองลงมาคือ ร่วมจัดลำดับความสำคัญของโครงการ/ กิจกรรมที่จะนำมาบรรจุในแผนพัฒนาสามปี มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 2.93, \sigma = 0.74$) และร่วมพิจารณาคัดเลือกโครงการเพื่อนำมาบรรจุในแผนพัฒนาสามปี มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 2.90, \sigma = 0.72$) เป็นลำดับสุดท้าย

ตารางที่ 10 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี ด้านการจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี

ด้านการจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี	ระดับการมีส่วนร่วม				μ	σ	แปลความ	อันดับ
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด				
1. ร่วมแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงร่างแผนพัฒนาสามปี	31 (17.61)	101 (57.39)	39 (22.16)	5 (2.84)	2.89	0.70	มีส่วนร่วมมาก	3
2. ร่วมรับฟังการประชุมของอบต. เพื่อพิจารณาร่างแผนพัฒนาสามปี	39 (22.16)	90 (51.14)	38 (21.59)	9 (5.11)	2.90	0.79	มีส่วนร่วมมาก	2
3. ร่วมการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในหมู่บ้านทราบถึงโครงการ/ กิจกรรมของหมู่บ้านที่ได้รับความเห็นชอบให้บรรจุในแผนพัฒนาสามปี	37 (21.02)	103 (58.52)	32 (18.18)	4 (2.27)	2.98	0.69	มีส่วนร่วมมาก	1
ภาพรวม					2.92	0.65	มีส่วนร่วมมาก	

จากตารางที่ 10 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี ด้านการจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี ด้านการจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี โดยภาพรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 2.92, \sigma = 0.65$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด สรุปได้ดังนี้

คณะกรรมการหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี ด้านการจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี อันดับแรก ร่วมการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในหมู่บ้านทราบถึงโครงการ/ กิจกรรมของหมู่บ้านที่ได้รับความเห็นชอบให้บรรจุในแผนพัฒนาสามปี มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 2.93, \sigma = 0.67$) รองลงมาคือ ร่วมรับฟังการประชุมของ อบต. เพื่อพิจารณาร่างแผนพัฒนาสามปี มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 2.90, \sigma = 0.79$) และร่วมแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงร่างแผนพัฒนาสามปี มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 2.89, \sigma = 0.70$) เป็นลำดับสุดท้าย

ตารางที่ 11 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี โดยภาพรวม

การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี โดยภาพรวม	μ	σ	แปลความ	อันดับ
ด้านการเตรียมการจัดทำแผน	3.05	0.53	มีส่วนร่วมมาก	1
ด้านการคัดเลือกยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา	2.95	0.60	มีส่วนร่วมมาก	3
ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	2.99	0.53	มีส่วนร่วมมาก	2
ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนา	2.93	0.67	มีส่วนร่วมมาก	4
ด้านการจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี	2.92	0.65	มีส่วนร่วมมาก	5
ภาพรวม	2.97	0.51	มีส่วนร่วมมาก	

จากตารางที่ 11 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี ในภาพรวม พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี โดยภาพรวม มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 2.97, \sigma = 0.51$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ดังนี้

คณะกรรมการหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี อันดับแรกคือ ด้านการเตรียมการจัดทำแผน มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.05, \sigma = 0.53$) รองลงมาด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ ข้อมูล มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 2.99, \sigma = 0.53$) ด้านการคัดเลือกยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 2.95, \sigma = 0.60$) ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนา มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 2.93, \sigma = 0.67$) และด้านการจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 2.92, \sigma = 0.65$) เป็นลำดับสุดท้าย

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี

เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพการสมรส การศึกษา อาชีพ ประสบการณ์ในการเป็นกรรมการหมู่บ้าน และประเภทของกรรมการหมู่บ้าน

ตารางที่ 12 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้าน		อันดับ
		μ	σ	
ชาย	91	3.00	.55	1
หญิง	85	2.93	.45	2

จากตารางที่ 12 เปรียบเทียบระหว่างเพศกับระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี สรุปได้ว่า คณะกรรมการหมู่บ้านเพศชายมีระดับการมีส่วนร่วมมากกว่าเพศหญิง

ตารางที่ 13 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำ
แผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้าน		อันดับ
		μ	σ	
ไม่เกิน 30 ปี	13	2.78	0.19	5
31-40 ปี	39	2.94	0.51	3
41-50 ปี	56	2.87	0.47	4
51-60 ปี	50	3.05	0.53	2
ตั้งแต่ 61 ปีขึ้นไป	18	3.24	0.59	1

จากตารางที่ 13 เปรียบเทียบระหว่างอายุกับระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี สรุปได้ว่า คณะกรรมการหมู่บ้านที่มีอายุตั้งแต่ 61 ปีขึ้นไป มีระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด อันดับรองลงมา ได้แก่ อายุ 51-60 ปี, อายุ 31-40 ปี, อายุ 41-50 ปี และอายุไม่เกิน 30 ปี ตามลำดับ

ตารางที่ 14 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำ
แผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี จำแนกตามสถานภาพ
การสมรส

สถานภาพการสมรส	จำนวน	ระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้าน		อันดับ
		μ	σ	
โสด	25	2.90	0.48	3
สมรส	134	2.99	0.52	1
หม้าย/หย่า/ แยกกันอยู่	17	2.94	0.43	2

จากตารางที่ 14 เปรียบเทียบระหว่างสถานภาพการสมรสกับระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี สรุปได้ว่า คณะกรรมการหมู่บ้านที่มีสถานภาพสมรส มีระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด อันดับรองลงมา ได้แก่ สถานภาพหม้าย/หย่า/ แยกกันอยู่, และสถานภาพโสด ตามลำดับ

ตารางที่ 15 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำ
แผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้าน		อันดับ
		μ	σ	
ประถมศึกษา	51	2.81	0.53	6
มัธยมศึกษาตอนต้น	44	3.08	0.50	3
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช.	30	3.08	0.46	2
อนุปริญญา/ ปวส.	28	2.90	0.45	5
ปริญญาตรี	20	2.97	0.50	4
สูงกว่าปริญญาตรี	3	3.44	0.34	1

จากตารางที่ 15 เปรียบเทียบระหว่างระดับการศึกษากับระดับการมีส่วนร่วมของ
คณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี
สรุปได้ว่า คณะกรรมการหมู่บ้านที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีระดับการมีส่วนร่วม
มากที่สุด อันดับรองลงมาได้แก่ ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช., ระดับการศึกษา
มัธยมศึกษาตอนต้น, ระดับการศึกษาปริญญาตรี, ระดับการศึกษาอนุปริญญา/ ปวส., และระดับ
การศึกษาประถมศึกษา ตามลำดับ

ตารางที่ 16 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำ
แผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้าน		อันดับ
		μ	σ	
ธุรกิจส่วนตัว/ ค้าขาย	77	2.90	0.53	4
ข้าราชการ/ พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	14	3.03	0.43	3
รับจ้าง/ พนักงาน บริษัทเอกชน	36	2.85	0.47	6

ตารางที่ 16 (ต่อ)

อาชีพ	จำนวน	ระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้าน		อันดับ
		μ	σ	
เกษตรกร	36	3.16	0.42	2
ข้าราชการบำนาญ	5	3.43	0.45	1
อื่น ๆ	8	2.87	0.63	5

จากตารางที่ 16 เปรียบเทียบระหว่างอาชีพกับระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี สรุปได้ว่า คณะกรรมการหมู่บ้านที่มีอาชีพข้าราชการบำนาญ มีระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด อันดับรองลงมา ได้แก่ อาชีพเกษตรกร, อาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ, อาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย, อาชีพอื่น ๆ, และอาชีพรับจ้าง/พนักงานบริษัทเอกชน ตามลำดับ

ตารางที่ 17 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี จำแนกตามประสบการณ์ในการเป็นกรรมการหมู่บ้าน

ประสบการณ์ในการเป็นกรรมการหมู่บ้าน	จำนวน	ระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้าน		อันดับ
		μ	σ	
น้อยกว่า 1 ปี	27	2.67	0.54	4
1-4 ปี	67	2.95	0.50	3
5-9 ปี	50	3.02	0.48	2
10 ปีขึ้นไป	32	3.19	0.41	1

จากตารางที่ 17 เปรียบเทียบระหว่างประสบการณ์ในการเป็นกรรมการหมู่บ้านกับระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี สรุปได้ว่า คณะกรรมการหมู่บ้านที่มีประสบการณ์ในการเป็นกรรมการหมู่บ้าน 10 ปีขึ้นไป มีระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด อันดับรองลงมา ได้แก่ มีประสบการณ์ ๕ 5-9 ปี, มีประสบการณ์ ๕ 1-4 ปี, และมีประสบการณ์ ๕ น้อยกว่า 1 ปี ตามลำดับ

ตารางที่ 18 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี จำนวนตามประเภทของกรรมการหมู่บ้าน

ประเภทของกรรมการหมู่บ้าน	จำนวน	ระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้าน		อันดับ
		μ	σ	
กรรมการหมู่บ้าน โดยตำแหน่ง	77	3.04	0.53	1
กรรมการหมู่บ้าน โดยการเลือก	99	2.91	0.49	2

จากตารางที่ 18 เปรียบเทียบระหว่างประเภทของกรรมการหมู่บ้านกับระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี สรุปได้ว่า คณะกรรมการหมู่บ้านประเภทกรรมการหมู่บ้านโดยตำแหน่ง มีระดับการมีส่วนร่วมมากกว่าคณะกรรมการหมู่บ้านประเภทกรรมการหมู่บ้านโดยการเลือก

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี

ตารางที่ 19 จำนวนข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี

ข้อเสนอแนะ	จำนวน
1. ควรจัดประชุมประชาคมให้ตรงกับวันหยุด เสาร์-อาทิตย์ เพื่อที่ชาวบ้านที่ทำงานประจำจะได้มีโอกาสเข้าร่วม	20
2. ควรเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล เช่น ทางหอกระจายข่าว หรือป้ายประชาสัมพันธ์ เป็นต้น	18
3. ควรมีผู้บริหารหรือหัวหน้าส่วนราชการของ อบต. เข้าร่วมประชาคมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาด้วย	13

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี” มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพ การสมรส การศึกษา อาชีพ ประสบการณ์ในการเป็นกรรมการหมู่บ้าน และประเภทของกรรมการหมู่บ้าน 3) เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา อาชีพหลัก ประสบการณ์ในการเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน และเป็นกรรมการประเภท โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลจากคณะกรรมการหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี จำนวน 14 หมู่บ้าน รวมจำนวนทั้งสิ้น 176 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ (Frequencies) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (μ) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และใช้ Compare Mean เป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์ ซึ่งผลการศึกษานำเสนอตามลำดับดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย ร้อยละ 51.70 ส่วนใหญ่มีอายุ 41-50 ปี โดยสำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่มีอาชีพ ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย มีประสบการณ์ในการเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน 1-4 ปี และเป็นกรรมการหมู่บ้านประเภทการเลือก ตามลำดับ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้าน ในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี

ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี พบว่าโดยภาพรวม มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียด สรุปได้ดังนี้

คณะกรรมการหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี อันดับแรกคือ ด้านการเตรียมการจัดทำแผน มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก รองลงมา ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ด้านการคัดเลือกยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนา มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก และด้านการจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก เป็นลำดับสุดท้าย โดยสามารถสรุปผลการวิจัยในแต่ละด้านได้ดังนี้

1. ด้านการเตรียมการจัดทำแผน พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี โดยภาพรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียด สรุปได้ดังนี้

คณะกรรมการหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี อันดับแรก ร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดประชุมประชาคมเพื่อเสนอปัญหาความต้องการของหมู่บ้าน อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารการจัดประชุมประชาคมให้ประชาชนในหมู่บ้านรับทราบ มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ร่วมอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ ในการจัดประชุมประชาคม เช่น การจัดหารถรับส่ง หรือการจัดเตรียมสถานที่ มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก และมีการติดต่อประสานงานกับผู้บริหาร ฯ หรือเจ้าหน้าที่ของ อบต. ในการจัดประชุมประชาคม มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก เป็นลำดับสุดท้าย

2. ด้านการคัดเลือกยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี โดยภาพรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียด สรุปได้ดังนี้

คณะกรรมการหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี อันดับแรก ร่วมพิจารณาคัดเลือกวิธีการดำเนินงาน (แนวทางการพัฒนา) เพื่อเป็นกรอบในการพัฒนาตำบล มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก และร่วมพิจารณาคัดเลือกหรือทบทวนความเหมาะสมของทิศทาง (ยุทธศาสตร์) ในการพัฒนาตำบลมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก เป็นลำดับสุดท้าย

3. ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี โดยภาพรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียด สรุปได้ดังนี้

คณะกรรมการหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี อันดับแรก เข้าร่วมประชุมประชาคมเพื่อเสนอปัญหาความต้องการของหมู่บ้านมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือร่วมประชุมเพื่อรับฟังแนวทางในการสำรวจและจัดเก็บจปฐ: มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก เข้าร่วมอบรมเพื่อทบทวนทักษะในการวิเคราะห์ปัญหาความต้องการของหมู่บ้าน มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ร่วมสำรวจและจัดเก็บ จปฐ. ของหมู่บ้านมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ร่วมวิเคราะห์ปัญหาความต้องการ และแนวทางการแก้ไขปัญหาของหมู่บ้าน มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก มีส่วนในการเสนอ โครงการ/ กิจกรรมจากแผนชุมชน/ หมู่บ้านเพื่อบรรจุในแผนพัฒนาสามปี มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก และนอกจากการเข้าร่วมประชุมประชาคมแล้ว ได้เคยเข้าไปติดต่อกับผู้บริหารฯ หรือเจ้าหน้าที่ อบต. เพื่อเสนอข้อมูลประกอบในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก เป็นลำดับสุดท้าย

4. ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนา พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี โดยภาพรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียด สรุปได้ดังนี้

คณะกรรมการหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี อันดับแรก ร่วมพิจารณาคัดเลือกกิจกรรม เพื่อนำมาบรรจุในแผนพัฒนาสามปี มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ร่วมจัดลำดับความสำคัญของ โครงการ/ กิจกรรมที่จะนำมาบรรจุในแผนพัฒนาสามปี มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก และร่วมพิจารณาคัดเลือก โครงการเพื่อนำมาบรรจุในแผนพัฒนาสามปี มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก เป็นลำดับสุดท้าย

5. ด้านการจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี โดยภาพรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียด สรุปได้ดังนี้

คณะกรรมการหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี อันดับแรก ร่วมการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในหมู่บ้านทราบถึงโครงการ/ กิจกรรมของหมู่บ้านที่ได้รับความเห็นชอบให้บรรจุในแผนพัฒนาสามปี มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ร่วมรับฟังการประชุมของ อบต. เพื่อพิจารณาร่างแผนพัฒนาสามปี มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก และร่วมแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงร่างแผนพัฒนาสามปี มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก เป็นลำดับสุดท้าย

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพการสมรส การศึกษา อาชีพ ประสบการณ์ในการเป็นกรรมการหมู่บ้าน และประเภทของกรรมการหมู่บ้าน ปรากฏดังนี้

1. คณะกรรมการหมู่บ้านเพศชายมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรีมากกว่าเพศหญิง
2. คณะกรรมการหมู่บ้านที่มีอายุตั้งแต่ 61 ปีขึ้นไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรีมากที่สุด อันดับรองลงมา ได้แก่ อายุ 51-60 ปี, อายุ 31-40 ปี, อายุ 41-50 ปี และอายุไม่เกิน 30 ปี ตามลำดับ
3. คณะกรรมการหมู่บ้านที่มีสถานภาพสมรสมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรีมากที่สุด อันดับรองลงมา ได้แก่ สถานภาพหม้าย/หย่า/แยกกันอยู่, และสถานภาพโสด ตามลำดับ
4. คณะกรรมการหมู่บ้านที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรีมากที่สุด อันดับรองลงมา ได้แก่ ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช., ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น, ระดับการศึกษาปริญญาตรี, ระดับการศึกษาอนุปริญญา/ ปวส., และระดับการศึกษาประถมศึกษา ตามลำดับ
5. คณะกรรมการหมู่บ้านที่มีอาชีพข้าราชการบำนาญ มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรีมากที่สุด อันดับรองลงมา ได้แก่ อาชีพเกษตรกร, อาชีพข้าราชการ/ พนักงานรัฐวิสาหกิจ, อาชีพธุรกิจส่วนตัว/ ค้าขาย, อาชีพ อื่น ๆ, และอาชีพรับจ้าง/ พนักงานบริษัทเอกชน ตามลำดับ
6. คณะกรรมการหมู่บ้านที่มีประสบการณ์ในการเป็นกรรมการหมู่บ้าน 10 ปีขึ้นไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรีมากที่สุด อันดับรองลงมา ได้แก่ มีประสบการณ์ ๗ 5-9 ปี, มีประสบการณ์ ๗ 1-4 ปี, และมีประสบการณ์ ๗ น้อยกว่า 1 ปี ตามลำดับ
7. คณะกรรมการหมู่บ้านประเภทกรรมการหมู่บ้าน โดยตำแหน่ง มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรีมากกว่าคณะกรรมการหมู่บ้านประเภทกรรมการหมู่บ้าน โดยการเลือก

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี

คณะกรรมการหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองรีมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี คือ ควรจัดประชุมประชาคมให้ตรงกับวันหยุด เสาร์-อาทิตย์ เพื่อที่ชาวบ้านที่ทำงานประจำจะได้มีโอกาสเข้าร่วม, ควรเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล เช่น ทางหอกระจายข่าว หรือป้ายประชาสัมพันธ์ เป็นต้น, เวลาทำประชาคมเพื่อจัดทำแผน ควรมีผู้บริหารหรือหัวหน้าส่วนราชการของ อบต. เข้าร่วมด้วย, เสนอโครงการไปและได้บรรจุในแผนพัฒนาสามปี แต่ไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ ดำเนินการ, การบรรจุโครงการลงในปีต่าง ๆ ของแผนพัฒนาสามปี ควรพิจารณาจากความจำเป็นเร่งด่วนว่าตรงไหนสำคัญมากน้อย ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษา พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคณะกรรมการหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองรีนั้นเป็นตัวแทนของประชาชนหมู่บ้าน ดังนั้นจึงมีความรับผิดชอบต่องานหน้าที่และมีจิตอาสาที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อพัฒนาหมู่บ้านของตน ส่งผลให้เกิดการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ปรัชญา เวสารัชช์ (ม.ป.ป. อ้างถึงใน สัจฉกร บุญกอบ, 2554, หน้า 25-26) ที่ว่า ปัจจัยภายในตัวบุคคล ได้แก่ ความคาดหวังในประโยชน์ส่วนรวม ความรู้สึกเกรงใจ ไม่กล้าปฏิเสธเมื่อถูกชักชวน หรือความรู้สึกว่าเป็นพันธะที่ต้องเข้าร่วม เพื่อให้เกิดความสามัคคี เป็นปัจจัยสำคัญซึ่งผลักดันให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชนบท และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ สุภัค เนียมสูงเนิน (2554) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนต่อการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลหมอนนาง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า คณะกรรมการชุมชนมีส่วนร่วมต่อการจัดทำแผนพัฒนาในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ขัดแย้งกับจิตา จิตรตั้งตรง (2550) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนต่อการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2549-2551) เทศบาลเมืองจันทบุรี ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนต่อการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2549-2551) เทศบาลเมืองจันทบุรี โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นรายด้าน พบว่า

1. ด้านการเตรียมการจัดทำแผน มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะองค์การบริหารส่วนตำบลหนองรีได้มีการประสานงานกับคณะกรรมการหมู่บ้านก่อนการจัดประชุมประชาคมเพื่อเสนอปัญหาความต้องการของหมู่บ้าน รวมทั้งให้เป็นผู้กำหนดวัน เวลา และสถานที่ในการจัดประชาคมของแต่ละหมู่บ้าน เพื่อให้เกิดความสะดวกในการจัดเตรียมสถานที่และเชิญชวนให้ประชาชนเข้าร่วมประชาคมให้มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ยูพิน ระพิพันธุ์ (ม.ป.ป. อ้างถึงใน สัจฉกร บุญกอบ, 2554, หน้า 25) ที่ว่า ปัจจัยพื้นฐานด้านโครงสร้างของช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วมควรมีลักษณะเปิดโอกาสให้ทุกคน และทุกกลุ่มในชุมชน มีโอกาสเข้าร่วมในการพัฒนารูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง โดยการเข้าร่วมอาจอยู่ในรูปของการมีส่วนร่วมโดยตรง หรือโดยมีตัวแทนก็ได้ และควรมีการกำหนดระยะเวลาที่แน่ชัด เพื่อให้ผู้เข้าร่วมสามารถกำหนดเงื่อนไขของตนเองได้

2. ด้านการคัดเลือกยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะองค์การบริหารส่วนตำบลหนองรีมีการเมืองท้องถิ่นที่มีความเข้มแข็ง คณะผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลและแกนนำของหมู่บ้านไม่มีความขัดแย้ง ทำให้มีการกำหนดนโยบายในการพัฒนาท้องถิ่นเป็นไปในทิศทางเดียวกันและเกิดความร่วมมือกันอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ จอห์น และนอแมน (John & Noman, n.d. อ้างถึงใน กรรณิกา แสงเปล่ง, 2550, หน้า 25) ที่ว่า ปัจจัยด้านการเมือง บรรยากาศทางการเมือง อุดมการณ์ อุดมคติทางการเมืองของประชาชน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วม และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ ปรัชญา เวสารัชช์ (ม.ป.ป. อ้างถึงใน สัจฉกร บุญกอบ, 2554, หน้า 25-26) ที่ว่า ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และความปลอดภัย เป็นปัจจัยสำคัญซึ่งผลักดันให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชนบท

3. ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคณะกรรมการหมู่บ้านได้เข้าร่วมการประชุมประชาคมเพื่อเสนอปัญหาความต้องการของหมู่บ้าน และองค์การบริหารส่วนตำบลหนองรีได้จัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะในการคิด วิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขของหมู่บ้านให้กับคณะกรรมการหมู่บ้าน และนำข้อมูลที่ได้มาจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน ซึ่งหากโครงการหรือกิจกรรมใดที่เกินศักยภาพของหมู่บ้าน ก็จะผลักดันให้เข้าไปบรรจุไว้ในแผนพัฒนาสามปี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ โกวิทช์ พวงงาม (2552, หน้า 15-16) ที่ได้แบ่งระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในระดับการแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะ โดยกระทำผ่านช่องทางความร่วมมือในเวทีสาธารณะรูปแบบต่าง ๆ เช่น ลานความคิด เวทีประชุมประชาคม เวทีอภิปราย เวทีปรึกษาหารือ และเวทีการเสวนา เป็นต้น

4. ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนา มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคณะกรรมการหมู่บ้านให้ความสำคัญในการพิจารณาคัดเลือกและจัดลำดับความสำคัญของโครงการ/กิจกรรม ที่นำมาบรรจุในแผนพัฒนาสามปี เพื่อตอบสนองความต้องการในการแก้ไขปัญหาของหมู่บ้าน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ โกวิทช์ พวงงาม (2552, หน้า 15-16) ที่ได้แบ่งระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในระดับการตัดสินใจและกำหนดนโยบาย โดยมีส่วนร่วมเป็นผู้ตัดสินใจและกำหนดนโยบายหรือเลือกวิธีการดำเนินกิจกรรมได้ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะนำผลการตัดสินใจที่เป็นมติของชุมชนมาแปรผลสู่การปฏิบัติ เช่น นโยบาย แผนงาน โครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

5. ด้านการจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคณะกรรมการหมู่บ้านให้ความสำคัญกับการติดตามว่าโครงการ/กิจกรรมของหมู่บ้านที่เสนอไปนั้นได้รับความเห็นชอบให้เข้าไปบรรจุไว้ในแผนพัฒนาสามปี โดยเข้าร่วมรับฟังการประชุมของ อบต. เพื่อพิจารณาร่างแผนพัฒนาสามปี และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในหมู่บ้านทราบถึงโครงการ/กิจกรรมของหมู่บ้านที่ได้รับความเห็นชอบให้บรรจุในแผนพัฒนาสามปี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ โกวิทช์ พวงงาม (2552, หน้า 15-16) ที่ได้แบ่งระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในระดับลงมือปฏิบัติและติดตามผลในการดำเนินกิจการต่าง ๆ โดยมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติในกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าเป็นไปอย่างสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ทั้งยังเป็นการร่วมติดตามผลและประเมินผลการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อประเมินว่าการดำเนินงานสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนมากน้อยเพียงใด

จากการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์กรบริหารส่วนตำบลหนองรี จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพการสมรส การศึกษา อาชีพ ประสบการณ์ในการเป็นกรรมการหมู่บ้าน และประเภทของกรรมการหมู่บ้าน พบว่า

1. คณะกรรมการหมู่บ้านเพศชายมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเพศหญิง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะค่านิยมที่ยอมรับให้เพศชายเป็นผู้นำและมีบทบาททางสังคมหรือการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ส่งผลให้ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีมากกว่าเพศหญิง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ จอห์น และนอแมน (John & Noman, n.d. อ้างถึงใน กรรณิกา แสงเปล่ง, 2550, หน้า 25) ที่ว่าปัจจัยทางด้านวัฒนธรรม วิธีการดำเนินชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี ทัศนคติความเชื่อ ค่านิยมที่แตกต่างกันแต่ละพื้นที่ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วม

2. คณะกรรมการหมู่บ้านที่มีอายุตั้งแต่ 61 ปีขึ้นไปมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีช่วงอายุดังกล่าว เป็นผู้ที่มีความพร้อมทั้งในด้านฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม และไม่ค่อยมีภาระส่วนตัว ทั้งการประกอบอาชีพหรือการดูแลบุตรหลาน จึงสามารถสละเวลาเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีมากกว่าคณะกรรมการหมู่บ้านในกลุ่มช่วงอายุอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ประเวศ วะสี (2541, หน้า 4) ที่ว่า เงื่อนไขความสำเร็จของการมีส่วนร่วมยังขึ้นอยู่กับเงื่อนไขที่ประชาชนต้องมีเวลาที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ ด้วย และยังคงสอดคล้องกับแนวคิดของ สานิตย์ บุญชู (ม.ป.ป. อ้างถึงใน สัจฉกร บุญกอบ, 2554, หน้า 26) ที่ว่า บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใด ๆ ย่อมขึ้นอยู่กับโอกาสที่เอื้ออำนวย

3. คณะกรรมการหมู่บ้านที่มีสถานภาพสมรสมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีความพร้อมทางด้านครอบครัวอาจได้รับการส่งเสริมหรือแรงกระตุ้นจากครอบครัวให้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้าน ส่งผลให้เกิดการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีมากกว่าคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีสถานภาพอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ประชญา เวสารัชช์ (ม.ป.ป. อ้างถึงใน สัจฉกร บุญกอบ, 2554, หน้า 25-26) ที่ว่า ปัจจัยผลักดันจากบุคคลอื่น โดยเฉพาะผู้นำ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นปัจจัยสำคัญซึ่งผลักดันให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชนบท และยังคงสอดคล้องกับแนวคิดของ สานิตย์ บุญชู (ม.ป.ป. อ้างถึงใน สัจฉกร บุญกอบ, 2554, หน้า 26) ที่ว่า บุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใด ๆ ก็ต่อเมื่อได้รับการสนับสนุนการกระตุ้นหรือแรงจูงใจให้เกิดขึ้น

4. คณะกรรมการหมู่บ้านที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีระดับการศึกษาที่สูง สามารถที่จะรับรู้และเข้าใจถึงขั้นตอนและกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาสามปีได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังเป็นผู้ที่มีความน่าเชื่อถือในสายตาของประชาชนในหมู่บ้าน ทำให้เกิดการกล้าตัดสินใจและกล้าแสดงออก ส่งผลให้เกิดการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีมากกว่าคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีระดับการศึกษาที่ต่ำกว่า ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ จอห์น และนอแมน (John & Noman, n.d. อ้างถึงใน กรรณิกา แสงเปล่ง, 2550, หน้า 25) ที่ว่า ปัจจัยด้านบุคคล คนเมือง คนชนบท กลุ่มอาชีพ ระดับความรู้ การมีบทบาทในฐานะต่าง ๆ ของสังคม เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วม

5. คณะกรรมการหมู่บ้านที่เป็นข้าราชการบำนาญมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคณะกรรมการหมู่บ้านที่เป็นข้าราชการบำนาญนั้นเคยเป็นข้าราชการมาก่อน ทำให้มีความเข้าใจและคุ้นเคยกับระเบียบและวิธีปฏิบัติของระบบราชการ จึงรู้ถึงช่องทางหรือวิธีการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีมากกว่ากลุ่มอาชีพอื่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ยุพิน ระพิพันธุ์ (ม.ป.ป. อ้างถึงใน สัจฉกร บุญกอบ, 2554, หน้า 25) ที่ว่าปัจจัยโครงสร้างของช่องทางในการเข้ามา

มีส่วนร่วม แม้ว่าชาวชนบทเป็นจำนวนมาก จะเห็นประโยชน์ของการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม การพัฒนาแต่ก็ไม่อาจเข้าร่วมกิจกรรมได้ เนื่องจากไม่เห็นช่องทางของการมีส่วนร่วม หรือเข้าร่วม แล้วก็ไม่ได้รับสิ่งที่คาดคิดเอาไว้ เนื่องจากการเข้ามามีส่วนร่วมนั้น มิได้จัดรูปแบบความสัมพันธ์ ที่เหมาะสม เช่น ภาวะผู้นำ ลักษณะการทำงาน กฎระเบียบ แบบแผน เป็นต้น

6. คณะกรรมการหมู่บ้านที่มีประสิทธิผลในการเป็นกรรมการหมู่บ้าน 10 ปีขึ้นไปมี ค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีประสิทธิผลมากนั้น ได้ปฏิบัติงาน จนเข้าใจถึงขั้นตอนและกระบวนการในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ส่งผลให้เกิดการเข้ามามี ส่วนร่วมมากกว่าคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีประสิทธิผลน้อยกว่า ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สานิตย์ บุญชู (ม.ป.ป. อ้างถึงใน สัชฌุกร บุญกอบ, 2554, หน้า 26) ที่ว่า บุคคล หรือกลุ่มบุคคล ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใด ๆ ก็ต่อเมื่อตนเองเคยมีประสิทธิผลที่เป็นอดีตต่อกิจกรรมนั้น มาแล้ว

7. คณะกรรมการหมู่บ้านประเภทกรรมการหมู่บ้าน โดยตำแหน่งมีค่าเฉลี่ยสูงกว่า คณะกรรมการหมู่บ้านประเภทกรรมการหมู่บ้าน โดยการเลือก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกรรมการหมู่บ้าน โดยตำแหน่ง เช่น ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หรือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล นั้นได้ เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในฐานะอื่น เช่น ในฐานะ ผู้ทรงคุณวุฒิระดับตำบล หรือในฐานะผู้แทนประชาคมระดับตำบล เป็นต้น โดยได้รับการแต่งตั้ง ให้เป็นคณะกรรมการต่าง ๆ เช่น คณะกรรมการเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหาร ส่วนตำบล หรือแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการตรวจการจ้างตาม โครงการในแผนพัฒนาสามปีที่องค์การ บริหารส่วนตำบลได้นำมาปฏิบัติ เป็นต้น ส่งผลให้เกิดการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา สามปีมากกว่าคณะกรรมการหมู่บ้านประเภทกรรมการหมู่บ้าน โดยการเลือก ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของ นิรันดร จงวุฒิเวศย์ (2527 อ้างถึงใน วีรพงษ์ บุญพันธ์, 2553, หน้า 18) ที่ว่า การที่ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยผ่านองค์กรที่เป็นตัวแทนของตน เช่น ประชาชนมีส่วนร่วมผ่าน กรรมการหมู่บ้าน กรรมการสภาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) กรรมการชุมชน ฯลฯ เป็นลักษณะของการมีส่วนร่วมโดยอ้อม ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมในรูปแบบหนึ่ง

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองรีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านมีส่วนร่วมในด้านการเตรียมการจัดทำแผน เป็นลำดับแรก รองลงมาเป็นด้าน การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ด้านการคัดเลือกยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา

ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนา และด้านการจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี เป็นลำดับสุดท้าย จากข้อค้นพบดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

เนื่องจากคณะกรรมการหมู่บ้านมีส่วนร่วมในด้านการจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปีเป็นลำดับสุดท้าย องค์การบริหารส่วนตำบลจึงควรกำหนดนโยบาย เพื่อเปิดโอกาสให้คณะกรรมการหมู่บ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดร่างแผนพัฒนาสามปีให้มากขึ้น เช่น การกำหนดให้มีตัวแทนคณะกรรมการหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้านเข้าร่วมการประชุมการจัดทำและการพิจารณาร่างแผนพัฒนาสามปี นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในระเบียบที่เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนา

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ควรมีการสร้างจิตสำนึกให้คณะกรรมการหมู่บ้านตระหนักและรับรู้ถึงความสำคัญของแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล
2. ควรฝึกอบรมเพิ่มศักยภาพคณะกรรมการหมู่บ้านเพื่อพัฒนาทักษะในการคิดวิเคราะห์ โครงการ/ กิจกรรมที่จะนำมาบรรจุในแผนพัฒนาสามปี เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาของหมู่บ้านได้ตรงตามความต้องการ
3. ควรจัดให้มีการประชุมร่วมระหว่างหมู่บ้านและองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อร่วมกันพิจารณาจัดลำดับความสำคัญ และคัดเลือก โครงการ/ กิจกรรมที่จะนำมาบรรจุลงในปีต่าง ๆ ของแผนพัฒนาสามปีได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
4. ควรมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลผ่านทางสื่อต่าง ๆ เพิ่มขึ้น เช่น หอกระจายข่าว หรือเว็บไซต์ขององค์การบริหารส่วนตำบล

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1. ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจเกี่ยวข้องหรือส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี เช่น บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน เพื่อศึกษาถึงการมีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ ของการจัดทำแผนพัฒนาสามปี รวมทั้งปัญหาและอุปสรรค
2. ควรมีการศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรีในเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึก
3. ควรมีการศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีในองค์การบริหารส่วนตำบลอื่น ๆ ในพื้นที่จังหวัดชลบุรี เพื่อนำผลการศึกษามาเปรียบเทียบและนำข้อมูลไปใช้เป็นกรณีศึกษาต่อไป

บรรณานุกรม

- กรมการปกครอง. (2551). คู่มือการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.). กรุงเทพฯ: ส่วนพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานท้องที่ สำนักบริหารการปกครองท้องที่ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2546). คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น แผนยุทธศาสตร์การ พัฒนา แผนพัฒนาสามปี แผนปฏิบัติการ และการติดตามประเมินผล. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.
- _____. (2549). มาตรฐานการส่งเสริมการพัฒนาสตรี. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.
- กรรณิกา แสงเปล่ง. (2550). การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหาร ส่วนตำบล ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลแพรงษา อำเภอเมือง จังหวัด สมุทรปราการ. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารทั่วไป, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- กัญจเขต ไกรวาส. (2554). เอกสารประกอบการเรียนการสอนวิชาการวางแผนและบริหาร โครงการ. ชลบุรี: วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เกศสุดา สระเกษ. (2553). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการดำเนินงานขององค์การ บริหารส่วนตำบลโพนเมือง อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด. การค้นคว้าอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขารัฐศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัย ราชภัฏมหาสารคาม.
- เกษม เวียงเดช. (2554). บทบาทคณะกรรมการในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีเทศบาลตำบล สันนาเม็ง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. การศึกษาอิสระรัฐประศาสนศาสตร มหาบัณฑิต, สาขาการปกครองท้องถิ่น, วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2552). คู่มือประชาชนสำหรับการรับรู้ข่าวสารและการมีส่วนร่วมในการบริหาร กิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: มิตเตอร์ก็อปปี (ประเทศไทย).
- จเรวัฒน์ ชินวัฒน์, ว่าที่ ร.ต. (2550). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่น: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบางละมุง อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี. ปัญหาพิเศษ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขานโยบายสาธารณะ, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.

- เฉลียว บุรีภักดิ์ (บรรณาธิการ). (2545). *ชุดวิชาการวิจัยชุมชน*. นนทบุรี: เอส.อาร์.พรินติ้งแมสโปรดักส์.
- ชญาน์เกียรติ ชมภูพาน. (2552). *บทบาทของปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลในการบริหารงานท้องถิ่น อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง*. การศึกษาอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการปกครองท้องถิ่น, วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ฐิตา จิตรตั้งตรง. (2550). *การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนต่อการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.2549-2551) เทศบาลเมืองจันทบุรี*. การศึกษาอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการปกครองท้องถิ่น, วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ณิชา มณเฑียรรัตน์. (2554). *การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการแผนชุมชนตำบลบ้านวุ่น อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย*. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขารัฐศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ประเวศ ะสี. (2541). *ยุทธศาสตร์แห่งชาติเพื่อความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจสังคมและศีลธรรม*. กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.
- ปิติพร ดีพรหม. (2554). *การมีส่วนร่วมของกรรมการหมู่บ้านในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม*. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขารัฐศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- พรพรรณ เชษฐภักดีจิต. (2550). *กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักธรรมาภิบาล กรณีศึกษา แผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดสมุทรสาคร*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เมตตา แก้วอุคม. (2552). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (2552-2554) กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลคลองประเวศ อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหารจัดการ, คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ยศวดี โพธิ์ไพรัตน์. (2550). *การมีส่วนร่วมในการบริหารงานพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี*. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขานโยบายสาธารณะ, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548. (2548, 17 ตุลาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. หน้า 46-57.

- ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์การเป็นกรรมการหมู่บ้าน การปฏิบัติหน้าที่และ การประชุมของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. 2551. (2551, 26 มิถุนายน).
ราชกิจจานุเบกษา. หน้า 6-19.
- วริทธิ์นันท์ ษะวร. (2553). *การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล เมืองกาฬสินธุ์ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์*. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขารัฐศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- วีรพงษ์ บุญพันธ์. (2553). *การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสระบัว อำเภอปทุมรัตต์ จังหวัดร้อยเอ็ด*. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขารัฐศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สกล สุกเคตุ. (2551). *การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชน: ศึกษากรณีเขต ลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร*. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารทั่วไป, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สัชฌกร บุญกอบ. (2554). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของ องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ*. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารงานท้องถิ่น, สถาบันบัณฑิตศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (2555). *การมีส่วนร่วมของประชาชนกับการกระจายอำนาจ*. วันที่ค้นข้อมูล 17 เมษายน 2556, เข้าถึงได้จาก <http://www.dloc.opm.go.th>.
- สิริพัฒน์ ลากจิตร. (2550). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุน การบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขารัฐประศาสนศาสตร์, คณะรัฐศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภักดิ์ เนียมสูงเนิน. (2554). *การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนต่อการจัดทำแผนพัฒนาของ เทศบาลตำบลหมอนนาง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการจัดการทรัพยากรเพื่อความมั่นคง, คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- องค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี. (2554). *แผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2555-2557)*. ชลบุรี: สำนักงานปลัด องค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี.

- องค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี. (2555). *รายรับจริง-รายจ่ายจริง ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี ย้อนหลัง 5 ปี*. ชลบุรี: กองคลังสำนักงานปลัด องค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี.
- อดิสรณ์ ชัดสีใส. (2551). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่*. การค้นคว้าแบบอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อนงค์ แสงสว่าง. (2554). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ขององค์การบริหารส่วนตำบลสงเปือย อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น*. การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขารัฐศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- อำพล ทิมसार. (2543). *คู่มือด้านการจัดแผนงาน งาน โครงการสำหรับวิทยากรของสำนักงบประมาณ*. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.

ภาคผนวก

แบบสอบถาม

เรื่อง “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี”

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วม รวมทั้งเพื่อค้นหาแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ข้อมูลต่างๆ ที่ศึกษานี้เป็นการศึกษาในเชิงวิชาการ ซึ่งจะไม่ส่งผลกระทบต่อในแง่ลบแก่ผู้ให้ข้อมูลแต่ประการใด

แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี

กรุณาอ่านคำชี้แจงของแบบสอบถามและตอบคำถามตามความเป็นจริงให้ครบถ้วนทุกข้อ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความกรุณาจากท่านเป็นอย่างดี

ตอนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หรือเติมคำตอบลงในช่องว่างที่ตรงตามความเป็นจริงของท่านเพียงคำตอบเดียว

1. เพศ

1. ชาย

2. หญิง

2. อายุ

1. ไม่เกิน 30 ปี

2. 31-40 ปี

3. 41-50 ปี

4. 51-60 ปี

5. ตั้งแต่ 61 ปีขึ้นไป

3. สถานภาพสมรส

1. โสด 2. สมรส
 3. หม้าย/ หย่า/ แยกกันอยู่

4. การศึกษา

1. ประถมศึกษา 2. มัธยมศึกษาตอนต้น
 3. มัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช. 4. อนุปริญญา/ ปวส.
 5. ปริญญาตรี 6. สูงกว่าปริญญาตรี

5. อาชีพหลัก

1. ธุรกิจส่วนตัว/ ค้าขาย 2. ข้าราชการ/ พนักงานรัฐวิสาหกิจ
 3. รับจ้าง/ พนักงานบริษัทเอกชน 4. เกษตรกร
 5. ข้าราชการบำนาญ 6. อื่น ๆ

6. ประสบการณ์ในการเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน

1. น้อยกว่า 1 ปี 2. 1-4 ปี
 3. 5-9 ปี 4. 10 ปีขึ้นไป

7. ท่านเป็นกรรมการหมู่บ้านประเภทใด

1. กรรมการหมู่บ้านโดยตำแหน่ง (ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี ผู้นำหรือผู้แทนกลุ่มหรือองค์กรในหมู่บ้าน)
 2. กรรมการหมู่บ้านโดยการเลือก (กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งราษฎรผู้มีสิทธิเลือกผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้เลือก)

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงเพียงข้อเดียว

มากที่สุด	หมายถึง	มีส่วนร่วมทำกิจกรรมนั้น ทุกครั้ง	เท่ากับ 4 คะแนน
มาก	หมายถึง	มีส่วนร่วมทำกิจกรรมนั้น เกือบทุกครั้ง	เท่ากับ 3 คะแนน
น้อย	หมายถึง	มีส่วนร่วมทำกิจกรรมนั้น นาน ๆ ครั้ง	เท่ากับ 2 คะแนน
น้อยที่สุด	หมายถึง	ไม่เคยมีส่วนร่วมทำกิจกรรมนั้นเลย	เท่ากับ 1 คะแนน

การมีส่วนร่วม	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านการเตรียมการจัดทำแผน				
1. ร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดประชุมประชาคมเพื่อเสนอปัญหาความต้องการของหมู่บ้าน				
2. มีส่วนร่วมในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารการจัดประชุมประชาคมให้ประชาชนในหมู่บ้านรับทราบ				
3. ร่วมอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ ในการจัดประชุมประชาคม เช่น การจัดหารถรับส่ง หรือการจัดเตรียมสถานที่				
4. มีการติดต่อประสานงานกับผู้บริหารฯ หรือเจ้าหน้าที่ของ อบต. ในการจัดประชุมประชาคม				
ด้านการคัดเลือกยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา				
1. ร่วมพิจารณาคัดเลือกหรือทบทวนความเหมาะสมของทิศทาง (ยุทธศาสตร์) ในการพัฒนาตำบล				
2. ร่วมพิจารณาคัดเลือกวิธีการดำเนินงาน (แนวทางการพัฒนา) เพื่อเป็นกรอบในการพัฒนาตำบล				
ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล				
1. ร่วมประชุมเพื่อรับฟังแนวทางในการสำรวจและจัดเก็บ จปฐ.				
2. ร่วมสำรวจและจัดเก็บ จปฐ. ของหมู่บ้าน				
3. เข้าร่วมประชุมประชาคมเพื่อเสนอปัญหาความต้องการของหมู่บ้าน				
4. เข้าร่วมอบรมเพื่อทบทวนทักษะในการวิเคราะห์ปัญหาความต้องการของหมู่บ้าน				
5. ร่วมวิเคราะห์ปัญหาความต้องการ และแนวทางการแก้ไขปัญหาของหมู่บ้าน				

การมีส่วนร่วม	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
6. มีส่วนในการเสนอโครงการ/ กิจกรรมจากแผนชุมชน/ หมู่บ้าน เพื่อบรรจุในแผนพัฒนาสามปี				
7. นอกจากการเข้าร่วมประชุมประชาคมแล้วได้เคยเข้าไปติดต่อกับผู้บริหารฯ หรือเจ้าหน้าที่ อบต. เพื่อเสนอข้อมูลประกอบในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี				
ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนา				
1. ร่วมจัดลำดับความสำคัญของโครงการ/ กิจกรรมที่จะนำมาบรรจุในแผนพัฒนาสามปี				
2. ร่วมพิจารณาคัดเลือกโครงการเพื่อนำมาบรรจุในแผนพัฒนาสามปี				
3. ร่วมพิจารณาคัดเลือกกิจกรรมเพื่อนำมาบรรจุในแผนพัฒนาสามปี				
ด้านการจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี				
1. ร่วมแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงร่างแผนพัฒนาสามปี				
2. ร่วมรับฟังการประชุมของ อบต. เพื่อพิจารณาร่างแผนพัฒนาสามปี				
3. ร่วมการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในหมู่บ้านทราบถึงโครงการ/ กิจกรรมของหมู่บ้านที่ได้รับความเห็นชอบให้บรรจุในแผนพัฒนาสามปี				

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของ อบต. หนองรี
ท่านมีข้อเสนอแนะอื่นใดบ้าง

.....

.....

.....